

Onsdagen den 19 maj

Kl. 19.30

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Förhandlingarna leddes till en början av herr andre vice talmannen.

§ 1 Internationellt utvecklingssamarbete m. m. (forts.)

Fortsattes överläggningen om utrikesutskottets betänkande 1975/76:14.

Herr HÖRBERG (fp):

Herr talman! Den fråga som vi i dag diskuterar är gigantisk. Det gäller ytterst möjligheterna för mänsklighetens överlevnad på vår jord.

I dag råder en ojämlikhet som är nästan ofattbar mellan den standard som vi lever i och den som de fattiga folken tvingas dra sig fram på. Man kan indela mänskligheten efter levnadsstandard i tre grupper. Två femtedelar lever i de rika länderna, två femtedelar i de verkligt fattiga länderna och en femtedel i en mellangrupp av länder. De rika två femtedelarna konsumerar ca 85 % av världsförnödenheterna, medan de fattiga två femtedelarna får nöja sig med 3 %. Vi i Sverige, som hör till de rikaste av de rika, konsumerar således per invånare 25–30 gånger mer av jordens förnödenheter än en invånare i t. ex. Bangladesh, Indien eller Etiopien.

Problemet inför en ny ekonomisk världsordning är därför tvådelat. En nyfödd västerlänning t. ex. konsumerar under sin levnad lika mycket som 25–30 indier. Vad som därför måste begränsas är både de höga födelsetalen i de fattiga länderna och den höga konsumtionen i de rika.

Låt oss slå fast att missförhållandena i världen till icke oväsentlig del är en följd av vissa länders accelererande "utsugning" av andra. Vi kanske har svårt att erkänna det – men Sverige tillhör de utsugande.

De rika länderna måste göra klart för sig att en standardsänkning för deras del är nödvändig. I en standardsänkning ligger också ett visst egenvärde. Vi skulle må väl av att ändra våra överflödsvanor i fråga om mat, kläder, lyxbilar och "statusprylar" i allmänhet. Därmed skulle vi också kunna låta vår produktion få en annan inriktning – på varaktiga nödvändighetsartiklar.

Den produktionskapacitet som vi på så sätt finge ledig skulle inriktas på saker anpassade till de fattiga ländernas nivå. Nuvarande produktion för den rika världens överflödsefterfrågan skulle utbytas mot t. ex. den lilla skalans teknologi med maskiner för brunnsborrning, för vatten- och vindkraftsalstring, för jordbruk, fiske, småindustri osv.

Motion 1143 handlar om kravet på att Sverige för sin del låter utarbета

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

en plan för hur vi i vårt land skall kunna medverka till en konsumtionsbegränsning för våra ca 8 miljoner medborgare. Jag skall här bara nämna tre områden där betydande begränsningar av konsumtionen kan ske utan men för medborgarna:

1. Sveriges andel i den globala livsmedelsproduktionen måste ökas. All mark som är lämplig för livsmedelsproduktion måste användas för sådan i stället för t. ex. golfbanor, flygfält och bebyggelse av olika slag. Vi har annan mark för dessa senare ändamål. Vidare måste vi ändra våra kostvanor, minska vår konsumtion av animaliskt fett, övergå från den näringslösande slaktdjursuppfödningen till större konsumtion av vegetabilier. En sådan koständring bör stimuleras genom kostupplysning och aktiv prispolitik.

2. Vår transportpolitik måste göras mindre resursförbrukande. Landsvägstransport t. ex. kräver fyra gånger så mycket bränsle som vattenvägstransport. För att ersätta ett dygns trafik på t. ex. Trollhätte kanal skulle det behövas nästan 500 långträdare i trafik mellan västkusten och Vänerområdet. Fler kanaler behövs – likaså stöd åt kanal- och kustsjöfarten. Energiförbrukningen vid flygtransporter är ca 65 gånger större än vid vattenvägstransport. En begränsning av flygtransporter, t. ex. genom skatt på flygbensin, skulle kunna dämpa utnyttjandet av detta slösande transportsätt.

3. Konsumtion av skadliga och onödiga varor såsom alkohol och tobak borde kunna begränsas. Under 1975 t. ex. konsumerade vi för en halv miljard mer alkoholhaltiga drycker än 1974. Inom detta konsumtionsområde – och för andra överflödsvaror – finns anledning att införa konsumtionsskatteskärpningar.

Sverige har möjlighet att genom att utarbeta en plan för en successivt ändrad livsstil bli föregångsland för övriga rika länder. Insatser från Sveriges sida i avsikt att visa de rika ländernas möjligheter att begränsa sin överflödskonsumtion och i stället producera nödvändighetsvaror för globala behov skulle inte bli utan effekt. En sådan "demonstration" skulle kunna bli *ett* led i vårt lands bidrag till en ny ekonomisk världsordning!

Om dessa tankegångar handlar motionen 1143, vars ena rubrikdel "om ändrad livsstil" fallit bort i trycket: Jag har dels i motionen, dels här i debatten velat understryka – mera än som görs i betänkandet – behovet av begränsningar i de rika ländernas konsumtion.

Herr talman! Jag avser att med min röst stödja reservation nr 1 som kräver att vi via en parlamentarisk utredning låter utreda möjligheterna för Sveriges del av en konsumtionsbegränsning.

Herr GUSTAVSSON i Nässjö (s):

Herr talman! En stor del av dagens biståndspolitiska debatt har handlat om fortsatt bistånd till Cuba. En mindre del av debatten har handlat om Angola. När de borgerliga partierna hävdar att man skall skära ner biståndet till Cuba är utgångspunkten i motiveringen många gånger att Cuba aktivt stödde Angola i dess frigörelsekamp.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Sverige har sedan flera år verkat för och genomfört ett aktivt stöd till befrielseströrelser i södra Afrika. Vi har gjort det exempelvis till Frelimo och vi kan i dag glädja oss åt att vi kan ge ett stöd till den fria staten Moçambique. Vi stödde ekonomiskt MPLA och dess kamp för ett fritt Angola, och Angola är den i dag senast frigjorda staten.

I motionen 728 har fru Dahl och jag framhållit det angelägna i att vi från svensk sida även fortsättningsvis ger regeringen i Angola ett aktivt stöd. Motionen skrevs i en situation då ett befrielsekrig pågick i Angola, då FNLA och UNITA under stöd av sydafrikanska trupper försökte kasta ut den regering i Angola som hade det bredaste stödet såväl i Angola som internationellt. Lyckligtvis hade inte Sydafrika framgång i sitt uppsåt att lägga ytterligare territorium under sin rasistiska politik.

Vi menar som motionärer att det är oerhört viktigt att vi fortsättningsvis prioriterar Angola. När vi skrev motionen handlade det om humanitärt bistånd. Vi kan i dag konstatera att sedan motionen skrevs har regeringen i mars beslutat om ett anslag på 11 milj. kr., och vi konstaterar vidare efter biståndsministerns anförande i dag att regeringen kommer att anslå ytterligare 15 milj. kr., någonting som vi hälsar med största tillfredsställelse.

I utrikesutskottets betänkande skriver man:

”Det synes naturligt att biståndet på detta stadium i huvudsak tar sikte på de omedelbara försörjningsbehoven, sjukvården etc. Förutsättningar för planering av långsiktigt utvecklingssamarbete med Angola har tidigare inte förelegat.

Sedan de akuta hjälpbehoven tillgodosetts, kan det dock bli aktuellt att inleda diskussioner om ett fastare samarbete syftande till ekonomisk och social utveckling.”

Jag vill för egen del understryka det angelägna i att sådana diskussioner kommer till stånd så snart som möjligt. Angola uppfyller de rimliga krav som man kan ställa på en stat för mottagande av svenskt bistånd. Det är ett land som helt nyligen har genomgått en fruktansvärd befrielsekamp, ett land vars frihet och oberoende är hotade av mäktiga grannar, ett land som vill föra en politik syftande till social och ekonomisk utjämning och ett land som vill föra en oberoende utrikespolitik. Några av dessa skäl utgör själva en utgångspunkt och ett skäl för svenskt bistånd, och sammantaget torde det vara helt klart att de fullt ut motsvarar de krav man kan ställa för bistånd.

Därför vill jag understryka det angelägna i att det kommer till stånd diskussioner med regeringen i Angola för att få fram ett fastare samarbete. Den beredvillighet och aktivitet som regeringen har visat i dessa avseenden genom att hittills anslå 26 milj. kr. tar jag också till intäkt för att regeringen för sin del är beredd att aktivt verka i den riktningen.

Herr talman! Jag har inget yrkande utöver utskottets skrivning, men jag vill understryka allvaret i att man följer upp det aktiva solidaritetsarbetet med Angolas folk.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Herr ÅBERG (fp):

Herr talman! "De enskilda organisationerna – vars värdefulla insatser är allmänt omvittnade – har blivit alltmer betydande förmedlare av statligt bistånd."

Detta var ett direkt citat ur utrikesutskottets betänkande. Jag tycker det är värdefullt att utskottet gör detta positiva uttalande. Och det blir inte mindre värdefullt när det följer på en upplysning om hur denna del av SIDA:s verksamhet under de tio senaste åren har ökat från två miljoner till 35 miljoner.

I propositionen 100 sägs att huvuddelen av anslagen till enskilda organisationer utnyttjas av missionssamfunden. Det är alltså i detta arbete som man enligt utskottets betänkande gör "allmänt omvittnade värdefulla insatser". Det är glädjande att SIDA tar till vara den idealitet och det intresse som bär upp dessa organisationer. De medel som SIDA slussar över till u-länderna via missionerna och andra frivilliga organisationer kommer utan tvivel till användning för sitt ändamål på ett föredömligt sätt. Den ökning av dessa organisationers u-landsarbete som har kännetecknat de senaste åren visar klara tecken på att fortsätta, och det är enbart glädjande.

Den prioritering av insatserna från fackliga organisationer och kooperativa rörelser som förordas i propositionen får inte riskera den positiva utvecklingen inom de frivilliga organisationerna. Jag litar helt på att också de fackliga och kooperativa insatserna i u-landsarbetet blir värdefulla. Men det ena goda bör inte ligga i vägen för det andra. Det är därför viktigt att SIDA har tillräckliga medel för att stödja alla vettiga förslag som presenteras av de olika organisationerna, oavsett vilken kategori de sedan räknas till. I motionen 2055 har folkpartiet därför föreslagit att anslagsbeloppet till de enskilda organisationerna höjs till 75 milj. kr.

Jag har ganska nära kontakt med en av de organisationer – eller rättare sagt missionsstiftelser – som har ett fint samarbete med SIDA, nämligen Pingstmissionens u-landshjälp. Eftersom en del, åtminstone i sådana sammanhang, stora projekt då genomfördes uppgick stiftelsens anslag från SIDA 1975 till ca 7 milj. kr. Enbart denna organisation har 80 u-landsarbetare ute på olika håll i världen. Det rör sig i stor utsträckning om sjukvårdspersonal, alla kategorier, lärare, tekniker osv. Till stor del har dessa insatser möjliggjorts tack vare samarbetet med SIDA.

I detta sammanhang är det angeläget för mig att framhålla den fina och frivilliga ekonomiska insats som görs av medlemmarna själva inom dessa rörelser. Pingstmissionens u-landshjälp – jag håller mig till den organisation jag bäst känner till – erhöll i gåvor och bidrag från enskilda medlemmar, församlingar eller andra närstående organisationer ungefär 6,7 milj. kr. under fjolåret. Man får då komma ihåg att dessa gåvor är redan beskattade pengar som skänks av varmt intresse för u-landsarbetet. Jag säger detta därför att man ibland kan få höra att det ekonomiska samarbetet mellan SIDA och missionerna skulle locka till minskat intresse från medlemmarnas, alltså givarnas, sida. Erfarenheterna, åtmins-

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

tone från den här nämnda stiftelsen, är glädjande nog att det enskilda givandet ökat i takt med SIDA-samarbetet.

Alltför länge nonchalerades missionernas rent humanitära arbete av den breda allmänheten, trots att missionärerna utförde humanitärt pionjärbete på många håll i världen långt innan den moderna u-hjälpen hade påbörjats. Den förbättrade förståelsen från samhällets sida verkar här tydligen sporrande, och det är enbart glädjande.

Intresset för och ansvaret gentemot våra medmänniskor i u-länderna – vilket är kännetecknande för de ideella organisationerna – är tyvärr inte lika utbrett i vårt land i dess helhet. Ibland blir man skrämmd av den kompakta likgiltighet inför andras nöd som kommer till uttryck på olika sätt. Förmodligen beror den på svårigheter, både för politiker och för förmedlingsorgan, att nå ut med information till vårt folk om de insatser som görs och de resultat som nås. Jag tror att det skulle vara värdefullt om exempelvis SIDA satsade mer på ren informationsverksamhet. Varför inte exempelvis göra några filmer från olika områden i världen där man objektivt visar på ett "förr" och "nu" när det gäller samhällen eller områden där biståndsinsatser gjorts. Sådana informationer kunde via TV komma vårt folk i gemen till del.

Herr Ångström skildrade det positiva intryck han fått vid ett besök på en missionsstation. En del sådana intryck har förts hem till oss tack vare skickliga filmare inom de olika missionssällskapen. Jag har sett några sådana filmer. De är gripande vittnesbörd om att det lönar sig att göra vår plikt och hjälpa. Men tyvärr nås endast en mindre del av vårt folk med dessa filmers upplysande budskap.

Vid ett tillfälle önskade jag särskilt att en film hade kunnat skildra ett förr och ett nu. Det var vid ett besök i Tunisien, ett land som ofta har nämnts i debatten i dag. År 1963 var jag med på ett utredningsuppdrag i Tunisien för SIDA:s föregångare NIB, och sedan tjänstgjorde jag där under ett års tid 1964/65. Sedan dess har jag besökt landet många gånger och har kunnat glädja mig över den positiva utveckling som har skett, inte minst den utveckling som är ett resultat av svenskt biståndsarbete. Det har varit lättare att följa detta, därför att det har varit geografiskt koncentrerat. I avtalet mellan Sverige och Tunisien nämndes ett visst område som var särskilt i behov av stöd. Där placerades också ett sjukhus, där byggdes en fiskarskola, där drogs vattenledningar och där sattes vissa andra stödåtgärder in.

Då jag 1963 första gången besökte centralorten i denna bygd blev jag verkligen beklämd över den misär som överallt grinade emot en besökare. Jag skall inte ge mig in på att försöka beskriva detta mitt första intryck. Men jag vill gärna beskriva det intryck som jag fick den senaste gången jag besökte samma ort för något år sedan. Husen företedde inte längre samma bild av förfall. Fiskebåtarna låg prydligt i en ändamålsenlig hamn. Och vad som var ännu värdefullare: människorna hade ryckts upp på ett sätt som jag inte hade kunnat drömma om då jag var där tolv år tidigare. Just som jag den här gången kom dit var det tid för rast i

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

en nybyggd småbarnsskola. Ut strömmade en stor skara söta ungar, rena, hela och snygga. Jag slöt ögonen och tänkte mig tolv år tillbaka i tiden. Jag kände intensivt kontrasten mellan förr och nu. Och jag önskade i det ögonblicket att jag hade kunnat förmedla mina intryck till de svenska skattebetalarna. Kanske hade många likgiltiga då fått erfara samma varma känsla som jag själv då hade – inte en känsla av stolthet över att vi som svenskar hade varit med om en uppbyggnad, nej, en känsla av tacksamhet för att vi hade fått vara med och i någon mån skjuta till av vårt överflöd till medmänniskor som behövde en hjälpande hand.

Herr talman! Jag vill sluta med att yrka bifall till samtliga de reservationer som folkpartiets representanter i utskottet har ställt sig bakom.

Herr JADESTIG (s):

Herr talman! Jag gläds åt det omfattande biståndsarbete som har kommit i gång t. ex. i Vietnam, och jag hoppas att det skall utvecklas och verka i det fredliga samarbetet och stimulera återuppbyggnadsarbetet efter det vietnamesiska folkets långa kamp för sin självständighet.

Ett annat område som jag under ett flertal år har försökt att följa utvecklingen i är Mellanöstern. Jag skall erkänna att jag hyser stor oro för det områdets framtid. Den som varit engagerad i enstaka humanitära projekt har emellertid kunnat konstatera att det i vårt land finns många generösa människor som är beredda att verkligen stödja aktiviteter av denna art.

Det har i och för sig varit ganska enkelt att verka i sakfrågorna då projekten alltid har gällt att stödja verksamhet som redan i praktiken pågår. För några år sedan var vi några i en liten organisation som tyckte att vi skulle försöka oss på ett rent nybyggnadsprojekt. Efter noggranna undersökningar och kontakter på ort och ställe fastnade vi för att verka för ett barnhem i det egentliga Israel. Det var alltså en rent humanitär hjälpaktivitet. Vi var naturligtvis medvetna om att Israel inte kan betecknas som ett u-land, men med tanke på landets ur skilda aspekter trängda läge fann vi det mycket meningsfullt. Barnhemmet skulle byggas i staden Nasaret och kunna bli till glädje inte minst för dess arabbe-folkning.

Våra kontakter i Israel såväl på departementsnivå som på kommunal nivå visade att man där var positiv, och i samråd med parterna därnere har vi också kunnat göra en enklare förprojektering.

Vi har också här hemma kunnat samla in några hundra tusen kronor för projektet. Men inflationen i Israel har under årens lopp varit omfattande, och kostnadsutvecklingen där nere har under senare tid gått så snabbt att insamlingsarbetet inte har kunnat hålla jämna steg. Det är bara att konstatera att det är svårt att genom enskilda insamlingar kunna förverkliga projekt av denna art och form, även om viljan är mycket stor.

Stödet till humanitära insatser via svenska organisationer har ju ökat

mycket väsentligt under senare år. Det har redan noterats i den här debatten, och det är glädjande.

Jag är medveten om att det enligt nuvarande principer för biståndsarbetet finns mycket små möjligheter att få bidrag till projekt av den art jag här nämnt. Det vore dock värdefullt om t. ex. biståndsutredningen kunde uppmärksamma det här problemet, ty det finns säkerligen många organisationer som när det gäller det humanitära arbetet har likartade önskemål, även om det gäller andra länder.

Herr talman! Jag har inte något yrkande. Låt mig bara få konstatera att behoven ute i världen är mycket stora. Naturligtvis är jag medveten om att vi alltid måste göra prioriteringar. Den dystra verkligheten måste sporra oss till än större insatser. Det är vår medmänskliga skyldighet.

Fru JONÄNG (c):

Herr talman! Jag begär i min motion 1975/76:209 – i likhet med vad centern begär i sin partimotion – en parlamentarisk utredning om konsekvenserna för Sveriges del av en ny internationell ekonomisk världsordning. Jag begär vidare material och medel för en bred informationskampanj. Jag begär vidare att en särskild referensgrupp knyts till utredningen. Jag trodde faktiskt att utskottet skulle tillstyrka den här motionen. Att utskottsmajoriteten inte gjort det tar jag som ett bevis på antingen ett bristande intresse för engagemang eller en ovilja att införa valet ta upp de här frågorna.

Man måste dock ha klart för sig att den här frågan är av annat slag än de frågor vi annars behandlar. Det här är en fråga om åtgärder på lång sikt, och vi måste börja nu och gå steg för steg. Det här är en fråga som är väsensskild från våra andra frågor, eftersom den inte handlar om att materiellt sett förbättra livssituationen för våra egna medborgare. Det handlar mer om vad vi är beredda att avstå. Frågan kan inte avgöras enbart centralt – hela problemställningen måste föras ut till organisationerna och till människorna i samhället för debatt, studium och ställningstagande. Samhällsmedborgarna måste ta ställning till vilka förändringar och nedskärningar de är beredda att acceptera i sin egen situation för att medverka till solidaritet i världen.

Utskottsmajoriteten talar om de konsekvenser som på längre sikt följer av en ny ekonomisk världsordning. Utskottet skriver: "Delvis har emellertid dessa konsekvenser redan kartlagts. Andra aspekter befinner sig under aktivt studium eller utredning."

Jag skall inte vara så vanvördig att jag säger vad jag verkligen tycker och tänker om ett sådant resonemang. Även om jag försöker vara litet mer hövlig, måste jag ändå tala om trångsynthet och småskurenhet. Man hänvisar till diverse studier, bl. a. sekretariatet för framtidsstudier, som studerar Sveriges internationella villkor. Man har inte fattat vad det är fråga om, nämligen att åstadkomma en global jämlikhet.

Det är fråga om en ny utvecklingssyn. Utvecklingsbegreppet är i dag knutet till ekonomisk tillväxt och inrymmer inga kvalitetsbestämningar

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

utan handlar ensidigt om materiella ting. Vi har mer och mer kommit till insikt om att den ensidiga utveckling som vi eftersträvat inte innebär personlig välfärd – den kan heller inte utgöra grundval för en internationell solidaritetspolitik. Utvecklingsbegreppet måste ges en kvalitativ dimension.

Det är fråga om en ny personlig livsstil, som innebär självförverkligande, solidaritet och ansvar för varandra i världen nu och för kommande generationer – ett utvecklingsbegrepp som sätts i förhållande till människors möjligheter och verkliga behov.

Jag hade hoppats och trott att vi skulle få sätta i gång ett stort studie- och diskussionsarbete över hela vårt land – och inte bara där utan över hela Norden – samt att vi i kyrkor och församlingar, i organisationer, på arbetsplatser och i skolor skulle få ägna oss åt dessa frågor, diskutera och ge våra synpunkter. Men nej.

Centerns kvinnoförbund, som jag tillhör, och Centerns ungdomsförbund har tillsammans utarbetat ett program om utveckling för global jämlikhet. Det är ännu bara ett förslag, men det skall diskuteras på våra riksstämmor i nästa månad. Jag är glad över att centerns organisationer inser vikten av global jämlikhet. Vi kommer också att gå ut med ett brett studium av dessa frågor inom våra organisationer.

Ingen människa har rätt att leva på andras bekostnad. Lika litet som förtryck av minoriteter kan tillåtas, lika litet kan det tillåtas att en minoritet lever i överflöd på majoritetens bekostnad. Vi kan inte längre acceptera en utveckling mot allt större orättvisor mellan världens länder och folk. En värld i fred kan aldrig skapas så länge orättvisorna och klyftorna består och växer. Risker för internationella konflikter är uppenbara i en värld, där miljoner människor inte har tillgång till arbete, mat och livets nödtröft.

Vi måste sätta in vårt land och vårt folk, vår livssituation och vår standard i det stora globala jämlikhetsperspektivet. Jag beklagar utskottsmajoritetens trångsynthet och yrkar bifall till reservationen I, där centerns ledamöter i utskottet begär en parlamentarisk utredning.

Herr TURESSON (m):

Herr talman! Alldeles innan talmannen ajournerade sammanträdet för middagsuppehåll angrep herr Andersson i Lycksele ganska indignerat de två moderata reservationerna nr 7 och 10, vilket föranledde mig att begära ordet för replik. Eftersom det inte passade då, har jag nu fått ordet för att bemöta herr Anderssons angrepp.

Herr Andersson menade att moderata samlingspartiet ville hindra att humanitär hjälp kom nödlidande människor i Cambodja till del. Det är naturligtvis inte sant. Vad vi sagt i reservation 7 är att så länge den nuvarande, omänskligt hårda regim som nu har makten i Cambodja inte tillåter humanitära organisationer tillträde till landet är det helt meningslöst att sända biståndet dit. Därför, har vi sagt i reservationen, bör bistånd till Cambodja tills vidare – observera, tills vidare – ej förekomma.

I reservation nr 10 har vi påpekat att de båda Vietnam efter återföreningen är den största mottagaren av svenskt bistånd. Vi har också konstaterat att regeringen tycks förbereda en bestående hög nivå på biståndet till Vietnam. Det finns naturligtvis ingen anledning att diskutera i dag om så skall bli fallet eller inte. Vad vi sagt i reservation 10 skall ses som ett uttryck för åsikten att riksdagen inte skall bindas av regeringen för några långsiktiga engagemang. Riksdagen måste förbehålla sig full handlingsfrihet rörande biståndsanslagens fördelning när beslut därom skall fattas.

Vad slutligen beträffar det moderata kravet på omförhandling rörande det ekonomiska ansvaret för skogsprojektet som är under utförande i Vietnam är bara att säga att det kan inte vara rimligt att Sverige skall svara för kostnadsökningar som beror på förhållanden som Sverige inte råder över. Någon större indignation över denna omtanke om svenska biståndsmedel är verkligen inte motiverad.

Herr ANDERSSON i Lycksele (s):

Herr talman! Det finns av flera skäl ingen anledning att nu förlänga debatten. Låt mig bara konstatera att moderaternas reservation angående Cambodja talar om att det tills vidare inte bör förekomma något humanitärt bistånd. Utskottsmajoriteten säger i betänkandet att om sådana kanaler öppnas som gör det möjligt att effektivt bispringa nödlidande människor i Cambodja bör Sverige stå fast vid sin uttalade beredvillighet att lämna humanitärt bistånd. Ett bifall till reservationen skulle, om jag förstår det rätt, omöjliggöra för regeringen att under kommande budgetår gå in med humanitärt bistånd i Cambodja, oavsett hur utvecklingen blir där.

När det gäller Vietnam talar nu herr Turesson om handlingsfrihet och sådant. Jag kan inte finna att det står någonting om det i reservationen, utan där står det klart att man på sikt inte kan acceptera att Vietnam prioriteras i biståndssammanhang på det sätt som nu sker. Det måste innebära att man aviserar en nedbantning av biståndet till Vietnam. Herr Björck i Nässjö var inne på det, kopplat till den attack som man nu gör från borgerligt håll mot biståndet till Cuba. Han drog en parallell där, och jag sade att mot bakgrund av det växande inflytande som moderaterna tycks ha på borgerlig biståndspolitik är detta alarmerande.

Slutligen måste det än en gång slås fast att tyvärr är det Vietnam som drabbas av kostnadsstegringarna i fråga om Bai Bang-projektet.

Herr TURESSON (m):

Herr talman! Herr Andersson i Lycksele inledde sitt senaste anförande med att säga att han inte fann någon anledning att förlänga debatten. Jag vill bara konstatera två saker: dels att herr Andersson har en sällsynt livlig fantasi när han läser våra reservationer, dels att han har förlängt debatten.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Överläggningen, som omfattat samtliga punkter i utskottets betänkande, var härmed slutad.

Herr ANDRE VICE TALMANNEN:

Propositioner ställs punktvis och vid behov momentvis. Med hänsyn till att reservationen nr 5 vid punkten nr 4 förutsätter bifall till reservationen nr 8 vid punkten nr 5 upptas nämnda två punkter i omvänd ordning.

Punkten 1 (En ny ekonomisk världsordning m. m.)

I propositionen 1975/76:100 bilaga 5, litt. C, gavs en översiktlig redivisning av några av de viktigaste resultaten av FN:s generalförsamlings arbete år 1975, vilket bl. a. rörde åtgärder inom det handelspolitiska området, resursöverföringar och valutafrågor, industrialiseringsfrågor samt åtgärder på jordbruks- och livsmedelsförsörjningsområdet.

Det framhölls i propositionen att det för ett u-land var naturligt att betrakta relationerna till ett industriland som en helhet. Så hade u-länderna som grupp också kommit att uppfatta förbindelserna med den rika världen. Det var denna u-ländernas syn på de internationella relationerna som kommit till uttryck i ett krav på en ny ekonomisk världsordning.

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975/76:209 av fru Jonäng (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen hos regeringen begärde att en parlamentarisk utredning om konsekvenserna för Sveriges del av en ny internationell ekonomisk ordning tillsattes (punkt A.1), att en särskild referensgrupp med olika yrkeskategorier och intresseinriktningar knöts till utredningen (punkt A.2), att material utarbetades för en bred informationskampanj (punkt A.3) och att riksdagen anvisade 5 milj. kr. till studieförbunden i anslutning till informationskampanjen (punkt B),

1975/76:465 av herr Karlehagen (c), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde att regeringen årligen i anslutning till budgetpropositionen för riksdagen presenterade alternativa modeller för det svenska samhällets utveckling på lång sikt och att därvid särskild hänsyn togs till behovet av anpassning till en ny ekonomisk världsordning.

1975/76:727 av herr Fälldin m. fl. (c) i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade att hos regeringen anhålla om tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppgift att utreda konsekvenserna för Sveriges del av en anpassning till beslutet vid FN:s sjätte extra generalförsamling med krav på en ny ekonomisk ordning (punkt 1), att ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "Starkare satsning på opinionsbildning nödvändig" i punkterna 1-3 anförts beträffande statligt stöd för en informationskampanj om beslutet vid FN:s sjätte extra generalförsamling med krav på en ny ekonomisk ordning och om de krav som ett förverkligande av FN-beslutet ställde på svensk produktion, konsumtion och livsstil (punkt 2) och att ge regeringen till känna vad

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

i motionen anförts beträffande vikten av att direktiven till den svenska delegationen vid FN-konferensen om boende- och bebyggelsemiljö i Vancouver innevarande år gavs en sådan inriktning att delegationen fick möjlighet att framlägga konkreta förslag i decentralistisk riktning i syfte att komma till rätta med de problem som centralistiskt inriktad politik också på det internationella planet skapat (punkt 3).

1975/76:1143 av herr Hörberg (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen hos regeringen begärde att en parlamentarisk arbetsgrupp snarast tillsattes, förstärkt med erforderliga referensgrupper och informationsresurser, för att utarbeta förslag till ett konkret handlingsprogram för Sveriges framtida insatser för skapandet av en ny ekonomisk världsordning (punkt 1) och att regeringen för riksdagen framlade förslag till sådant handlingsprogram omfattande såväl principer som konkreta åtgärder (punkt 2), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen begärde att regeringen redovisade sin syn på hur FN:s deklaration om en ny ekonomisk världsordning borde påverka Sveriges politik på olika områden (punkt 1).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionerna 1975/76:209 och 1975/76:727, i vad avsåg parlamentarisk utredning.

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:1143, i vad avsåg parlamentarisk arbetsgrupp.

3. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:209, i vad avsåg särskild referensgrupp.

4. att riksdagen ansåg motionerna 1975/76:209 och 1975/76:727, i vad avsåg informationskampanj, besvarade med vad utskottet anförde.

5. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:465 besvarad med vad utskottet anförde.

6. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:1143, i vad avsåg handlingsprogram, besvarad med vad utskottet anförde.

7. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2055, i vad avsåg redovisning av regeringens syn på FN:s deklaration om en ny ekonomisk världsordning borde påverka Sveriges politik, besvarad med vad utskottet anförde.

8. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:727, i vad avsåg FN-konferensen om boende- och bebyggelsemiljö, besvarad med vad utskottet anförde.

Reservationer hade avgivits

1. av herr förste vice talmannen Bengtson och herr Antonsson, fru Nilsson i Kristianstad samt herr Korpås (samtliga c) som ansett *dels* att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1975/76:209 och 1975/76:727, såvitt nu var i fråga, hos regeringen skulle anhålla om tillsättande av

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

en parlamentarisk utredning med uppgift att utreda konsekvenserna för Sveriges del av en anpassning till besluten vid FN:s sjätte extra generalförsamling om en ny ekonomisk världsordning.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen skulle anse motionen 1975/76:1143, i vad avsåg parlamentarisk arbetsgrupp, besvarad med vad reservanterna anfört,

dels att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1975/76:209 och 1975/76:727, såvitt nu var i fråga, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört beträffande statligt stöd till en informationskampanj om besluten vid FN:s sjätte extra generalförsamling med krav på en ny ekonomisk ordning och om de krav som ett förverkligande av FN-beslutet ställde på förändringar i Sverige,

2. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1975/76:209 och 1975/76:727, såvitt nu var i fråga, hos regeringen skulle anhålla om tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppdrag att utreda konsekvenserna för Sveriges del av en anpassning till besluten vid Förenta nationernas sjätte extra generalförsamling om en ny ekonomisk världsordning,

3. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ullsten (fp) som ansett att utskottet under 7 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2055, i vad avsåg redovisning av regeringens syn på hur FN:s deklARATION om en ny ekonomisk världsordning borde påverka Sveriges politik, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

M o m . 1

Herr ANDRÉ VICE TALMANNEN:

Propositioner ställs först i fråga om utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels hemställan i reservationen nr 1 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. i motsvarande del och i reservationen nr 2 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Turesson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 1 mom. 1 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit hemställan i reservationen nr 1 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. i motsvarande del och i reservationen nr 2 av herrar Hernelius och Turesson.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 188
Nej - 132
Avstår - 5

Motiveringen

Utskottets motivering godkändes.

M o m . 2 o c h 3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Korpås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 1 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Korpås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 236
Nej - 85
Avstår - 4

M o m . 5 o c h 6

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ullsten, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ullsten begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

Internationellt utvecklingssamar- bete m. m.

Den som vill att kammaran bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 1 mom. 7 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaran bifallit reservationen nr 3 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ullsten.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarans ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ullsten begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 293
Nej – 29
Avstår – 3

M o m. 8

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2 (Anslagsvolym, planeringsramar, biståndsutfästelser m. m.)

I propositionen föreslogs att de samlade anslagen för internationellt utvecklingssamarbete för budgetåret 1976/77 skulle uppgå till 3 122 milj. kr. Detta innebar en ökning på 262 milj. kr. eller med drygt 9 % i förhållande till innevarande budgetår. Härigenom beräknades de totala biståndsanslagen motsvara 1 % av 1976 års bruttonationalprodukt till marknadspris.

Den övervägande delen av den föreslagna anslagsökningen föll på anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete, som föreslagits uppgå till 1 987 milj. kr. Anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram hade föreslagits bli oförändrat, dvs. 1 050 milj. kr. Anledningen härtill var att den stora ökningen av detta anslag för budgetåret 1975/76 beräknades medföra en betydande ointecknad reservation, som kunde disponeras under budgetåret 1976/77.

De svenska biståndsanslagen låg, relativt sett, på en högre nivå än för något annat i-land. Sverige nådde också år 1974 som första i-land FN-målet att i mitten av 1970-talet betala ut 0,7 % av bruttonationalprodukten till marknadspris i bistånd. Nederländerna och Norge låg f. n. närmast att nå detta mål.

I propositionen förordades att planeringsramarna för biståndsanslagen schablonmässigt skulle ökas med 3 % per år i förhållande till nuvarande förslag till anslag och att planeringsramarna för budgetåren 1977/78 och 1978/79 därför skulle beräknas till 3 216 milj. kr. resp. 3 312 milj. kr. Härigenom erhöles ett tillfredsställande underlag för planeringen av utvecklingsbiståndet.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975/76:350 av herr Hermansson m. fl. (vpk), såvitt nu var i fråga (punkt B).

1975/76:727 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade att ge regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande den långsiktiga fördelningen mellan anslagen till multilateralt och till bilateralt bistånd, innebärande en ökande andel för de multilaterala svenska biståndsinsatserna (punkt 4) och att riksdagen beslutade att ge regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande principer för en framtida uppräkningsanslag, innebärande en procent av bruttonationalprodukten som grund, och möjligheter till särskilda insatser vid kriser och katastrofer samt för insatser i de hårdast drabbade länderna (punkt 7).

1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställa att riksdagen skulle anhänga att regeringen till 1976/77 års riksmöte inkom med förslag till ändrat innehåll i bemyndigandet att göra bilaterala utfästelser i enlighet med vad i motionen anförts (punkt 10), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 150 milj. kr. förhöjt anslag till Internationellt utvecklingssamarbete för budgetåret 1976/77, fördelat på 80 milj. kr. för internationella biståndsprogram och 70 milj. kr. för bilateralt utvecklingssamarbete (punkt 3), att riksdagen begärde att regeringen framlade en ny plan för ökning av utlandsbiståndet utöver en procent av bruttonationalprodukten (punkt 4) och att riksdagen uttalade att de av regeringen angivna planeringsramarna för biståndet budgetåren 1977/78 och 1978/79 inte borde uppfattas som riktgivande för biståndets storlek dessa år (punkt 5).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:350, i vad avsåg biståndsanslagens uppräkningsanslag.

2. att riksdagen ansåg motionerna 1975/76:727 och 1975/76:2055, i vad avsåg planeringsramarna för budgetåren 1977/78 och 1978/79, besvarade med vad utskottet anförde.

3. att riksdagen ansåg motionerna 1975/76:727 och 1975/76:2055, i vad avsåg biståndets ökning utöver enprocentnivån, besvarade med vad utskottet anförde.

4. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:727, i vad avsåg fördelningen mellan multilateralt och bilateralt bistånd, besvarad med vad utskottet anförde.

5. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2000, i vad avsåg bilaterala biståndsutfästelser, besvarad med vad utskottet anförde.

Reservation hade avgivits

4. vid punkten 2 (Anslagsvolym, planeringsramar, biståndsutfästelser m. m.), punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram) och punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ullsten (fp) som ansett

de/s att utskottet under 2 och 3 vid punkten 2 (Anslagsvolym, pla-

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

neringsramar, biståndsutfästelser m. m.) bort hemställa

2. att riksdagen i anledning av motionen 1975/76:727 och med bifall till motionen 1975/76:2055, i vad avsåg planeringsramarna för budgetåren 1977/78 och 1978/79, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde,

3. att riksdagen i anledning av motionen 1975/76:727 med bifall till motionen 1975/76:2055, i vad avsåg biståndets ökning utöver enprocentsnivån, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde,

dels att utskottet under 8 vid punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram) bort hemställa

att riksdagen med ändring av förslaget i propositionen 1975/76:100 och med bifall till motionen 1975/76:2055, såvitt nu var i fråga, till Bidrag till internationella biståndsprogram anvisade ett reservationsanslag av 1 130 000 000 kr.,

dels att utskottet under 17 vid punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) bort hemställa

att riksdagen med ändring av förslaget i propositionen 1975/76:100 och med bifall till motionen 1975/76:2055, såvitt nu var i fråga, till Bilateralt utvecklingssamarbete anvisade ett reservationsanslag av 2 056 973 000 kr.

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande

1. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m).

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölles.

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ullsten i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ullsten begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 2 mom. 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ullsten i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ullsten begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 280

Nej - 30

Avstår - 14

M o m . 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ullsten i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ullsten begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 2 mom. 3 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ullsten i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ullsten begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 280
Nej - 31
Avstår - 13

M o m . 4 o c h 5

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Punkten 3 (Allmänt om biståndets inriktning och utformning, länderval m. m.)

I propositionen anfördes att det svenska biståndet sedan länge var mycket klart inriktat på de fattigare u-länderna. För budgetåret 1976/77 beräknades ca 85 % av det direkta biståndet gå till de fattigaste u-länderna. Detta var emellertid inte tillräckligt för att förverkliga de svenska biståndspolitiska målen. För att medverka till en internationell resursomfördelning måste biståndet också nå ut till de fattigaste folkgrupperna. Detta förutsatte ett samarbete med länder som själva aktivt försökte åstadkomma en jämnare fördelning av resurserna.

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975/76:350 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att u-landspolitiken borde utformas med beaktande av följande: att biståndet omfördelades så att stödet till reaktionära regimer upphörde och att de resurser som därvid frigjordes användes till stöd åt progressiva stater och nationella och sociala befrielseörelser (punkt A 1), och

1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att svenskt biståndsbete framför allt borde inriktas på de fattigaste länderna (punkt 1) och att riksdagen uttalade att en ökad del av svenskt bistånd borde avse landsbygdsprojekt (punkt 2).

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:350, i vad avsåg biståndets omfördelning,
2. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2000, i vad avsåg biståndets inriktning på de fattigaste länderna, besvarad med vad utskottet anfört,
3. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2000, i vad avsåg landsbygdsprojekt, besvarad med vad utskottet anfört.

M o m . 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 350 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
det nr 14 punkten 3 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 350 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 15
Avstår - 2

M o m . 2 o c h 3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

• **Punkten 5** (Insatser i enskilda länder)

I propositionen hade föreslagits att anslaget till bilateralt utvecklingssamar-
bete ökades från 1 736 milj. kr. budgetåret 1975/76 till 1 987 milj. kr.
för budgetåret 1976/77.

Huvuddelen av medlen skulle tas i anspråk för redan utfäst bistånd till
enskilda länder. Därutöver hade medel beräknats för befrielseåtgärder i södra
Afrika, humanitära insatser i Latinamerika, katastrofhjälp och vissa övriga
ändamål. Utöver de utfästelser som tidigare gjorts ökade biståndet i enlighet
med SIDA:s förslag till Etiopien, Sri Lanka och Sydvietnam.

Det hade vidare föreslagits att Moçambique blev programland för svenskt
utvecklingssamarbete. Det tidigare biståndet till FRELIMO övergick därmed
till ett långsiktigt samarbete inom en vidgad finansiell ram.

Vidare hade föreslagits att medel skulle tas i anspråk för en fortsättning
av det bistånd till Portugal som i begränsad skala inletts under budgetåret
1975/76.

I propositionen redogjordes för pågående och/eller planerade bilaterala

biståndsinsatser i bl. a. Botswana, Etiopien, Guinea-Bissau och Kap Verde, Kenya, Moçambique, Tanzania, Tunisien, Zambia, Angola, Lesotho, Somalia, Sudan, Swaziland, Bangladesh, Indien, Sri Lanka, Demokratiska Republiken Vietnam, Republiken Sydvietnam, Afghanistan, Cambodja, Laos, Pakistan, Cuba och Portugal.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975/76:207 av herr Adolfsson (m), vari hemställts att riksdagen beslutade att för budgetåret 1976/77 och tills Cubas inblandning i andra länders inre angelägenheter upphörde Sverige ej skulle lämna ekonomiskt eller annat bistånd till Cuba,

1975/76:302 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen beslutade att anslå 25 milj. kr. i bistånd till MPLA för kommande budgetår,

1975/76:727 av herr Färdin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade att för budgetåret 1976/77 fastställa en länderram för Cuba till 40 milj. kr. (punkt 8) och att riksdagen beslutade att som sin mening uttala att de svenska biståndsinsatserna till Cuba skulle upphöra i och med att hittills ingångna samarbetsavtal fullföljts och att regeringen i enlighet härmed upptog förhandlingar med den kubanska regeringen om en avtrappning efter de linjer som angetts i motionen (punkt 9),

1975/76:728 av herr Gustavsson i Nässjö (s) och fru Dahl (s), vari hemställts att riksdagen uttalade att av medel anvisade för "Katastrofer m. m." insatser till MPLA:s regering i Angola borde prioriteras,

1975/76:1133 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen beslutade att under tredje huvudtiteln punkten C 2 Bilateralt utvecklingssamarbete till Demokratiska Republiken Vietnam anvisa 300 milj. kr. och till Republiken Sydvietnam anvisa 150 milj. kr.,

1975/76:1136 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen beslutade höja biståndsbeloppet för Laos till 50 milj. kr. för budgetåret 1976/77,

1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen skulle avslå förslaget om ett anslag om 70 milj. kr. till Cuba (punkt 5), att riksdagen skulle anhålla att förhandlingar upptogs med Nordvietnams regering i syfte att möjliggöra att ansvaret för det s. k. skogsindustriprojektet snarast möjligt övertogs av nordvietnameserna själva, i enlighet med vad i motionen 1975/76:1979 anförts (punkt 6), att riksdagen uttalade att svenskt bistånd till Cambodja tills vidare ej borde ifrågakomma (punkt 7), att riksdagen uttalade att till Laos enbart humanitärt bistånd borde utgå (punkt 8) och att riksdagen uttalade att i fråga om humanitär hjälp till Angola borde beaktas vad i motionen anförts (punkt 9), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen gav regeringen till känna vad som anförts i motionen om att utnyttja Frikyrkan hjälper för humanitära insatser i bl. a. Angola (punkt 14), att riksdagen begärde att regeringen redovisade resultatet av den prövning riksdagen beställt av möjligheterna till fortsatta biståndsinsatser i Sudan (punkt 15), att riksdagen beslutade göra den omfördelning av planeringsramarna

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

för svenska mottagarländer som föreslagits i motionen (punkt 16) och att riksdagen gav regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingssamarbetet med Tunisien (punkt 17).

I samband med medelsanvisningen redovisades under punkt 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) utskottets hemställan angående anslagsyrkandena i motionen 302 beträffande Angola, i motionerna 207, 727, 2000 och 2055 i vad avsåg Cuba, i motionen 1136 beträffande Laos, i motionen 1133 beträffande Demokratiska Republiken Vietnam och Republiken Vietnam samt i motionen 2055 i vad avsåg Zambia, Botswana, Lesotho, Swaziland, Bangladesh och Pakistan.

Beträffande övriga i denna punkt behandlade yrkanden hemställde utskottet

1. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:728 beträffande katastrofbistånd till Angola besvarad med vad utskottet anförde.

2. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2000, i vad avsåg humanitärt bistånd till Angola, besvarad med vad utskottet anförde.

3. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2055, i vad avsåg bistånd till Angola genom Frikyrkan hjälper, besvarad med vad utskottet anförde.

4. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2000, i vad avsåg bistånd till Cambodja, besvarad med vad utskottet anförde.

5. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2000, i vad avsåg bistånd till Laos, besvarad med vad utskottet anförde.

6. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2055, i vad avsåg utvecklingssamarbete med Sudan, besvarad med vad utskottet anförde.

7. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2055, i vad avsåg utvecklingssamarbete med Tunisien, besvarad med vad utskottet anförde.

8. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2000, i vad avsåg skogsindustriprojektet i Demokratiska Republiken Vietnam.

9. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2055, i vad avsåg katastrofinsatser i Bangladesh, Pakistan, Indien, Sri Lanka, Etiopien, Somalia och Tanzania, besvarad med vad utskottet anförde.

10. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2055, i vad avsåg långsiktiga landprogram för Pakistan och Somalia, besvarad med vad utskottet anförde.

Reservationer hade avgivits

7. vid punkten 5 (Insatser i enskilda länder) av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2000, såvitt nu var i fråga, gav regeringen till känna att bistånd till Cambodja tills vidare ej borde förekomma.

8. vid punkten 5 (Insatser i enskilda länder) och punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp), herr förste vice talmannen Bengtson (c) och herr Antonsson (c), fru Nilsson i

Kristianstad (c) samt herrar Korpäs (c) och Ullsten (fp) som ansett att utskottet under 12 vid punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) bort hemställa att riksdagen beträffande bistånd till Cuba med ändring av propositionens förslag samt med avslag på motionerna 1975/76:207 och 1975/76:2000, såvitt nu var i fråga, och med bifall till motionerna 1975/76:727 och 1975/76:2055, båda såvitt nu var i fråga, fastställde en i förhållande till regeringens förslag med 30 milj. kr. minskad landram för Cuba under budgetåret 1976/77 och gav regeringen till känna vad reservanterna under punkten 5 anført beträffande den framtida inriktningen av utvecklingssamarbetet med Cuba,

9. vid punkten 5 (Insatser i enskilda länder) och punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 12 vid punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) bort hemställa

att riksdagen med avslag på motionerna 1975/76:727 och 1975/76:2055, båda såvitt nu var i fråga, samt med bifall till motionerna 1975/76:207 och 1975/76:2000, såvitt nu var i fråga, skulle avslå propositionens förslag beträffande fortsatt bistånd till Cuba,

10. vid punkten 5 (Insatser i enskilda länder) av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 9 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2000, i vad avsåg skogsindustriprojektet i Demokratiska Republiken Vietnam, gav regeringen till känna vad reservanterna anført.

11. vid punkten 5 (Insatser i enskilda länder) och punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ullsten (fp) som – under förutsättning av bifall till reservationen 8 – ansett att utskottet under 13 vid punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) bort hemställa

att riksdagen med ändring av propositionens förslag och med bifall till motionen 1975/76:2055, såvitt nu var i fråga, fastställde den omfördelning av land- och planeringsramar för övriga svenska mottagarländer m. m. som framgick av reservanternas yttrande under punkterna 5 och 6.

Herr ANDRE VICE TALMANNEN:

Propositioner ställs först på motiveringen beträffande bistånd till Cuba. Skulle därvid reservationen nr 8 bifallas upptas därefter frågan om användningen av disponibla medel (punkten 4 delvis och punkten 6). Slutligen företas utskottets hemställan till avgörande momentvis med tillhörande motivering.

Motiveringen beträffande bistånd till Cuba

Propositioner gavs på godkännande av 1:o utskottets motivering, 2:o) den i reservationen nr 8 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del anförda motiveringen samt 3:o) den i reservationen nr

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

9 av herrar Hernelius och Turesson i motsvarande del anförda motiveringen, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Turesson begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Turesson begärt votering även beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående utrikesutskottets betänkande nr 14 punkten 5 såvitt avser motiveringen beträffande bistånd till Cuba antar reservationen nr 8 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 9 av herrar Hernelius och Turesson i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 116
Nej - 50
Avstår - 159

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren godkänner utrikesutskottets motivering i betänkandet nr 14 punkten 5 såvitt avser bistånd till Cuba röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 8 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 161
Avstår - 3

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr andre vice talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr andre vice talmannens anmodan herr Jadestig (s) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll godkänt

den i reservationen nr 8 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del anförda motiveringen.

Användningen av disponibla medel

Propositioner gavs på bifall till

1:o) reservationen nr 5 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. i motsvarande del,

2:o) reservationen nr 14 vid punkten 8 av herrar Hernelius och Turesson i motsvarande del,

3:o) reservationerna nr 11 vid punkten 5 och 12 vid punkten 6 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ullsten i motsvarande delar samt

4:o) det av fru Lewén-Eliasson under överläggningen framställda yrkandet så lydande: "att – vid bifall till det i reservationen nr 8 framställda yrkandet om minskning av landramen för bistånd till Cuba med 30 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag – ifrågakvarande medel tillförs katastrofbiståndsreserven inom anslaget för Bilateralt utvecklings-samarbete (C 2)",

och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Då fru Lewén-Eliasson begärde votering upptogs för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen de återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan fru Skantz begärde votering upptogs för bestämmande av kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen ånyo propositionerna under 3:o) och 4:o), av vilka den under 3:o) förklarades ha flertalets mening för sig. Herr Hellström begärde emellertid votering, varför följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som vill att kammaren till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen beträffande användningen av disponibla medel antar reservationerna nr 11 och 12 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ullsten i motsvarande delar röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i förstnämnda votering antagit det av fru Lewén-Eliasson under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för nej-propositionen. Då herr Ullsten begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 44
Nej – 159
Avstår – 121

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för voteringen om kontraposition i huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingsamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingsamar-
bete m. m.*

Den som vill att kammarkaren till kontraproposition i huvudvoteringen beträffande användningen av disponibla medel antar reservationen nr 14 av herrar Hernelius och Turesson i motsvarande del röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarkaren till kontraproposition i nämnda votering antagit det av fru Lewén-Eliasson under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkarens ledamöter ha röstat för nej-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 60
Nej - 180
Avstår - 85

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammarkaren bifaller reservationen nr 5 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. beträffande användningen av disponibla medel röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarkaren bifallit det av fru Lewén-Eliasson under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 161
Avstår - 3

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr andre vice talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr andre vice talmannens anmodan herr Andersson i Södertälje (s) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammarkaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll bifallit det av fru Lewén-Eliasson under överläggningen framställda yrkandet.

M o m. 1-3

Kammarkaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Turesson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 5 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaran bifallit reservationen nr 7 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarans ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 274
Nej - 48
Avstår - 3

M o m . 5-7

Kammaran biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 10 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Turesson begärte votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 5 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaran bifallit reservationen nr 10 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarans ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 274
Nej - 48
Avstår - 3

M o m . 9 och 10

Kammaran biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Punkten 4 (Stöd till internationella biståndsprogram)

Den i propositionen framlagda beräkningen av medelsbehovet under budgetåret 1976/77 för bidrag till de internationella biståndsprogrammen redovisades i punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram).

I propositionen redogjordes närmare för Sveriges medverkan i och bidrag till FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s barnfond (UNICEF), Internationella utvecklingsfonden (IDA), regionala utvecklingsbanker, Internationella livsmedelsprogrammet (WFP) och annan livsmedelshjälp, FN:s flyktingkommissaries (UNHCR) verksamhet, FN:s hjälpprogram för Palestinaflyktingar (UNRWA), FN:s befolkningsfond (UNFPA), UNCTAD/GATT:s Internationella handelscentrum (ITC) m. m.

Vidare redogjordes för svenska insatser för multilateralt katastrofbistånd och u-landsforskning samt Sveriges medverkan i tillskapandet av en internationell jordbruksutvecklingsfond m. m.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975/76:727 av herr Fällin m. fl. (c), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade att för budgetåret 1976/77 under anslaget Bidrag till internationella biståndsprogram fastställa posten "Övriga multilaterala bidrag" till 106 643 000 kr. (punkt 10).

1975/76:730 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställa att riksdagen avvisade begäran under punkt C 1 i budgetpropositionens bilaga 5 om 252 102 000 kr. till Internationella utvecklingsfonden IDA (punkt 1) och att riksdagen beslutade om Sveriges utträde ur Världsbanksgruppen (punkt 2).

1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställa att riksdagen uttalade att Sverige borde öka sitt stöd till utvecklingsfonden IDA (punkt 12), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 45 milj. kr. förhöjt anslag till FN:s jordbruksutvecklingsfond (punkt 6), att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 5 milj. kr. förhöjt anslag till FN:s befolkningsfond (punkt 7), att riksdagen uttalade att Sverige i förhandlingarna om en femte påfyllnad av Internationella utvecklingsfondens resurser borde verka för en kraftig ökning av dessa resurser och för svensk del utlova ökat stöd (punkt 8) och att riksdagen begärde att regeringen utredde möjligheterna till samarbete med de olika regionala utvecklingsbankerna (punkt 20).

Till anslagsyrkandena i motionen 727 beträffande Övriga multilaterala bidrag och i motionerna 730 och 2055 beträffande Internationella utvecklingsfonden, Internationella jordbruksutvecklingsfonden samt FN:s befolkningsfond avsåg utskottet att återkomma med hemställa under punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram).

Beträffande övriga i detta sammanhang behandlade motionsyrkanden

hemställde utskottet

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:730, i vad avsåg utträde ur Världsbanksgruppen,

2. att riksdagen ansåg motionerna 1975/76:2000 och 1975/76:2055, i vad avsåg ökat framtida stöd till Internationella utvecklingsfonden (IDA), besvarade med vad utskottet anfört,

3. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2055, i vad avsåg samarbete med de regionala utvecklingsbankerna, besvarad med vad utskottet anfört.

Reservationer hade avgivits

5. vid punkten 4 (Stöd till internationella biståndsprogram), punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram) och punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) av herr förste vice talmannen Bengtson och herr Antonsson, fru Nilsson i Kristianstad samt herr Korpås (samtliga c) som – under förutsättning av bifall till reservationen nr 8 – ansett

de/s att utskottet under 2 och 8 vid punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram) bort hemställa

2. att riksdagen med ändring av propositionens förslag och med bifall till motionen 1975/76:727, såvitt nu var i fråga, fastställde anslagsposten Övriga multilaterala bidrag under budgetåret 1976/77 till 106 643 000 kr.,

8. att riksdagen med ändring av förslaget i propositionen 1975/76:100 och med bifall till motionen 1975/76:727, såvitt nu var i fråga, till Bidrag till internationella biståndsprogram anvisade ett reservationsanslag av 1 080 000 000 kr.,

de/s att utskottet under 17 vid punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) bort hemställa

att riksdagen med ändring av förslaget i propositionen 1975/76:100 och med bifall till motionen 1975/76:727, såvitt nu var i fråga, till Bilateralt utvecklingssamarbete anvisade ett reservationsanslag av 1 956 973 000 kr.,

6. vid punkten 4 (Stöd till internationella biståndsprogram) och punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram) av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ullsten (fp) som – under förutsättning av bifall till reservationen nr 4 – ansett att utskottet under 5 och 6 vid punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram) bort hemställa

5. att riksdagen med ändring av propositionens förslag och med bifall till motionen 1975/76:2055, såvitt nu var i fråga, fastställde Sveriges bidrag till FN:s jordbruksutvecklingsfond till 145 milj. kr.,

6. att riksdagen med ändring av propositionens förslag och med bifall till motionen 1975/76:2055, såvitt nu var i fråga, fastställde Sveriges bidrag till FN:s befolkningsfond under budgetåret 1976/77 till 40 milj. kr.

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande

2. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m).

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

M o m . 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels det av herr Svensson i Malmö under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 4 mom. 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit det av herr Svensson i Malmö under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 303
Nej - 15
Avstår - 7

M o m . 2 o c h 3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Punkten 6 (Humanitärt bistånd och studiestöd till afrikanska flyktingar och befrielse rörelser m. m.)

I propositionen hade för stöd till befrielse rörelser i södra Afrika och utbildning av flyktingar därifrån samt för bidrag till försvar av politiska fångar i södra Afrika och hjälp till deras familjer beräknats preliminärt en ram på 30 milj. kr. under budgetåret 1976/77. Det bilaterala stödet till nämnda ändamål kompletterades genom extra bidrag till FN-organ för verksamhet på samma område (under anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram).

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975/76:1134 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade anslå 10 milj. kr. för budgetåret 1976/77 till ANC i Sydafrika att disponeras fritt av rörelsen (punkt 3).

1975/76:1138 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen under C 2, bilaga 5 i budgetpropositionen, beslutade anvisa ett belopp av 5 milj. kr. till den eritreanska befrielse rörelsen, ELF, och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade göra den omfördelning av planeringsramarna för svenska mottagarländer som föreslagits i motionen (punkt 16).

Utskottet avsåg att återkomma till hemställan beträffande anslagsyrkan-

dena i motionerna nr 1134 och 1138 under punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete).

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2055, såvitt avsåg bistånd till befrielseförelser m. m. i södra Afrika.

Reservation hade avgivits

12. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ullsten (fp) som – under förutsättning av bifall till reservationen nr 8 – ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2055, såvitt avsåg bistånd till befrielseförelser m. m. i södra Afrika, gav regeringen till känna vad reservationerna anfört.

Punkten förklarades avgjord genom kammarens ställningstagande till frågan om användningen av disponibla medel.

Punkten 7 (Särskilda program m. m.)

Verksamhet avsedd att finansieras ur anslaget för bilateralt utvecklingssamarbete men som låg vid sidan av det direkta utvecklingssamarbetet med enskilda länder och av katastrofhjälpen hade i propositionen samlats under rubriken Särskilda program m. m.

Hitt räknades bl. a. icke-länderinriktad verksamhet på befolkningsområdet, bidrag till enskilda organisationer, samarbete med FN:s fackorgan (s. k. multi-bi-verksamhet), övrig utbildningsverksamhet, vissa kostnader för förberedelse och kontroll av projekt och en del av kostnaderna för biståndskontoren.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade att inom ramen för beviljade anslag 213 milj. kr. avsattes för anslaget Särskilda program (punkt 3), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 4 milj. kr. förhöjt anslag till kursverksamhet m. m. i det bilaterala utvecklingssamarbetet i enlighet med vad som anförts i motionen (punkt 19).

Till hemställa beträffande anslagsyrkandena i motionerna 2000 och 2055 avseende de särskilda programmen resp. kursverksamheten avsåg utskottet att återkomma under punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete).

Reservation hade avgivits

13. vid punkten 7 (Särskilda program m. m.) och punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som – under förutsättning av bifall till reservationen nr 9 – ansett att utskottet under

14 vid punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) bort hemställa att riksdagen med ändring av propositionens förslag och med bifall till motionen 1975/76:2000, såvitt nu var i fråga, fastställde anslagsposten Särskilda program m. m. under budgetåret 1976/77 till 213 milj. kr.

Vad utskottet i denna punkt anfört godkändes.

Punkten 8 (Bidrag till enskilda organisationers biståndsverksamhet)

Det statliga stödet till svenska enskilda organisationers utvecklingssamarbete hade ökat från 11 milj. kr. budgetåret 1972/73 till 35 milj. kr. för innevarande budgetår. I detta belopp inräknades inte bidrag från biståndsanslagen till enskilda organisationer för katastrofbistånd, stöd till offren för rasförtryck och kolonialism i södra Afrika samt för informationsverksamhet i Sverige. Av de tillgängliga medlen utnyttjades huvuddelen för bidrag till missionssamfundens verksamhet.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975/76:352 av herr Werner i Malmö (m), vari hemställts att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om översyn av de regler som gällde för statliga bidrag till enskilda organisationers biståndsverksamhet.

1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade att inom ramen för beviljade anslag ett belopp om 70 milj. kr. skulle utgå till missionens och de humanitära organisationernas biståndsverksamhet (punkt 15), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 25 milj. kr. förhöjt anslag till enskilda organisationers biståndsverksamhet (punkt 13) och att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 5 milj. kr. förhöjt anslag till Kyrkornas världsråd (punkt 18).

Till hemställen beträffande de under förevarande punkt behandlade anslagsyrkandena avsåg utskottet att återkomma under punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete).

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:352.

Reservationer hade avgivits

14. vid punkten 8 (Bidrag till enskilda organisationers biståndsverksamhet) och punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som – under förutsättning av bifall till reservationen nr 9 – ansett att utskottet under 10 vid punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) bort hemställa

att riksdagen beträffande bidrag till enskilda organisationers biståndsverksamhet skulle

a) avslå motionen 1975/76:2055, såvitt nu var i fråga,

b) med ändring av propositionens förslag och med bifall till motionen

1975/76:2000, såvitt nu var i fråga, fastställa anslagsposten Bidrag till enskilda organisationers biståndsverksamhet under budgetåret 1976/77 till 70 milj. kr.

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

15. vid punkten 8 (Bidrag till enskilda organisationers biståndsverksamhet) och punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ullsten (fp) som – under förutsättning av bifall till reservationen nr 4 – ansett att utskottet under 10 vid punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) bort hemställa

att riksdagen beträffande bidrag till enskilda organisationers biståndsverksamhet med ändring av propositionens förslag samt med bifall till motionen 1975/76:2055 och i anledning av motionen 1975/76:2000, båda såvitt nu var i fråga, fastställde anslagsposten Bidrag till enskilda organisationers biståndsverksamhet under budgetåret 1976/77 till 75 milj. kr.

Herr ANDRE VICE TALMANNEN:

Propositioner ställs först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan

Utskottets hemställan bifölls.

Motiveringen

Utskottets motivering godkändes.

Punkten 9 (U-landsforskning)

Av propositionen framgick att omkring 15 milj. kr. återstod för ännu inte beslutade insatser inom den för innevarande budgetår fastställda anslagsposten om 75 milj. kr. för stöd till u-landsforskning. Av den för nästa budgetår beräknade medelsramen om 85 milj. kr. avsågs enligt propositionen ca 50 milj. kr. gå till fortsatt stöd av redan pågående forskningsinsatser genom internationella organisationer.

I denna punkt hade behandlats motionen 1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade att inom ramen för beviljade anslag ett belopp på 100 milj. kr. skulle anslås för utvecklingsforskning (punkt 11).

Till hemställan beträffande förevarande anslagsyrkande avsåg utskottet att återkomma under punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram).

Reservation hade avgivits

16. vid punkten 9 (U-landsforskning) och punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram) av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som – under förutsättning av bifall till reservationen nr 9 – ansett att utskottet under 4 vid punkten 20 (Bidrag till internationella bistånds-

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

program) bort hemställa

att riksdagen med ändring av propositionens förslag och med bifall till motionen 1975/76:2000, såvitt nu var i fråga, fastställde anslagsposten U-landsforskning under budgetåret 1976/77 till 100 milj. kr.

Vad utskottet i denna punkt anfört godkändes.

Punkten 10 (U-landsinvesteringar, u-ländernas industrialisering, handelspolitik m. m.)

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975/76:350 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställa att riksdagen uttalade att u-landspolitiken borde utformas med beaktande av följande: att investeringsgarantisystemet slopades (punkt A 3) och att målen för handelspolitiken och lagstiftningen gällande u-landsinvesteringar bringades i överensstämmelse med biståndspolitikens mål att främja ekonomisk och social utjämning och utveckling (punkt A 4),

1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställa att riksdagen uttalade att investeringsgarantisystemet borde utvidgas till att omfatta alla u-länder (punkt 13) och att riksdagen uttalade att ett utvecklingsbolag borde tillskapas för investeringar i u-länderna, ägt gemensamt av staten och näringslivet (punkt 14), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställa att riksdagen begärde förslag från regeringen om ett vidgat system för investeringsgarantier i enlighet med vad som anförts i motionen (punkt 2).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:350, i vad avsåg investeringsgarantisystemets slopande,

2. att riksdagen skulle avslå motionerna 1975/76:2000 och 1975/76:2055, i vad avsåg investeringsgarantisystemets utvidgning,

3. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2000, i vad avsåg inrättande av ett utvecklingsbolag,

4. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:350, i vad avsåg handels- och investeringspolitiken gentemot u-länderna, besvarad med vad utskottet anfört.

Reservation hade avgivits

17. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) samt herrar Herenius (m), Turesson (m) och Ullsten (fp) som ansett att utskottet under 2 och 3 bort hemställa

2. att riksdagen med bifall till motionerna 1975/76:2000 och 1975/76:2055, såvitt nu var i fråga, hos regeringen begärde förslag snarast om ett vidgat system för investeringsgarantier,

3. att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2000, i vad avsåg frågan om utvecklingsbolag, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

M o m . 1 o c h 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 350 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 10 mom. 1 och 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 350 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 15
Avstår - 2

M o m . 2 o c h 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 17 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ullsten begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 10 mom. 2 och 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 17 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ullsten begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 245
Nej - 76
Avstår - 3

Punkten 11 (Livsmedelsbistånd)

I enlighet med bemyndigande från 1975 års riksdag hade Sverige under treårsperioden 1975/76-1977/78 åtagit sig att årligen hålla i beredskap ett katastroflager på upp till 40 000 ton svenskt vete och vissa kvantiteter andra svenska livsmedelsprodukter (däribland fiskkonserver) för internationella katastrofaktioner.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

I denna punkt hade behandlats motionerna 1975/76:729 av herr Gustafsson i Säfle (c) och 1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställa att riksdagen bemyndigade regeringen att ställa minst 50 000 ton svenskt vete till förfogande under tre år för internationell beredskapslagring (punkt 9) och att riksdagen bemyndigade regeringen att ställa minst 50 000 ton svenskt vete årligen till förfogande för Världslivsmedelsprogrammet under treårsperioden 1976/77–1978/79 (punkt 10).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2055, i vad avsåg beredskapslagring av vete,
2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2055, i vad avsåg vetebidrag till Världslivsmedelsprogrammet,
3. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:729.

Reservation hade avgivits

18. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ullsten (fp) som ansett att utskottet under 1 och 2 bort hemställa

1. att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2055, i vad avsåg beredskapslagring av vete, gav regeringen till känna vad reservanternas anförde,
2. att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2055, i vad avsåg stöd till Världslivsmedelsprogrammet, gav regeringen till känna vad reservanternas anförde.

M o m . 1 o c h 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 18 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ullsten, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ullsten begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 11 mom. 1 och 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 18 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ullsten.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ullsten begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 291
Nej – 30
Avstår – 4

Punkten 12 (Katastrofbistånd)

I propositionen hade för budgetåret 1976/77 på anslaget Bidrag till internationella biståndsprogram beräknats dels högst 50,8 milj. kr. för påfyllnad av det svenska katastroflagret av livsmedel, främst vete, dels 50 milj. kr. för övrigt multilateralt katastrofbistånd. På anslaget Bilateralt utvecklingssamarbete beräknades 183 milj. kr.

Katastrofreserven var i första hand avsedd för hjälp åt människor i u-länder som drabbats av naturkatastrofer och krig eller jämförbara konflikter. Medlen borde också kunna utnyttjas för extra bistånd till länder som erhöll svensk utvecklingshjälp och vilkas försörjning och utveckling hotades av oförutsedda händelser. Åtgärder för att förebygga katastrofer och förbättra katastrofberedskapen i u-länder kunde bekostas med katastrofmedel.

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975/76:1137 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställdes att riksdagen beslutade att under utrikeshuvudtiteln (Katastrofhjälp) avsätta 15 milj. kr. för insatser i Sydemen.

1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att katastrofbistånd i ökad utsträckning borde slussas genom de humanitära organisationerna (punkt 4), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 25 milj. kr. förhöjt anslag till bilateralt katastrofbistånd (punkt 11).

Till hemställan beträffande anslagsyrkandena i motionerna 1137 och 2055, i vad avsåg katastrofbiståndet, avsåg utskottet att återkomma under avsnitt 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2000, i vad avsåg katastrofbistånd genom humanitära organisationer, besvarad med vad utskottet anfört.

2. att riksdagen gav regeringen till känna vad utskottet anfört beträffande översyn av katastrofhjälpens beredning m. m.

Reservation hade avgivits

19. vid punkten 12 (Katastrofbistånd) och punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ullsten (fp) som – under förutsättning av bifall till reservationen nr 4 – ansett att utskottet under 9 vid punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete) bort hemställa

att riksdagen med ändring av propositionens förslag och med bifall till motionen 1975/76:2055, såvitt nu var i fråga, fastställde anslagsposten Bilateralt katastrofbistånd under budgetåret 1976/77 till 208 milj. kr.

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 13 (Varubistånd, biståndets obundenhet m. m.)

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975/76:350 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att u-landspolitiken borde utformas med beaktande av följande: att biståndets utformning ändrades och i princip endast gavs i form av villkorlösa, obundna gåvor (punkt A 2), att som ett led häri det svenska biståndet rensades från hänsynstaganden till svenska näringslivsintressen (punkt A 5) och att det bundna varubiståndet således inte inräknades i det svenska biståndet (punkt A 6), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts om bindning av bistånd till köp i det biståndsgivande landet (punkt 12).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975/76:2055, i vad avsåg bindning av bistånd till köp i det biståndsgivande landet, besvarad med vad utskottet anförde,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:350, i vad avsåg ändring av biståndets utformning,

3. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:350, i vad avsåg hänsynstaganden till näringslivsintressen,

4. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:350, i vad avsåg varubiståndets inräknande i biståndsanslagen.

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande

3. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ullsten (fp).

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2-4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 350 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 13 mom. 2-4 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 350 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 15
Avstår - 2

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Punkterna 14-16

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 17 (Bistånd från statliga institutioner)

I denna punkt hade behandlats motionen 1975/76:1152 av herr Takman m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen beslutade anta det i motionen framförda förslaget om en lag om rätt för universitetsinstitution och annan institution inom den statliga sektorn att lämna internationellt bistånd.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:1152.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1152 av herr Takman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 17 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1152.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 15
Avstår - 2

Punkterna 18 och 19

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 20 (Bidrag till internationella biståndsprogram)

Regeringen hade i propositionen under punkten C 1 föreslagit riksdagen att

1. godkänna de i propositionen angivna riktlinjerna för multilateralt utvecklingssamarbete,
2. godkänna den av regeringen gjorda utfästelsen om bidrag till Afrikanska utvecklingsfonden (ADF) för budgetåret 1976/77-1978/79 i enlighet med vad som förordats i propositionen,

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

3. till Bidrag till internationella biståndsprogram för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 1 050 000 000 kr.

I detta sammanhang hade utskottet tagit slutlig ställning till motionerna 1975/76:727 av herr Fälldin m. fl. (c), såvitt nu var i fråga (punkt 10), 1975/76:730 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställan att riksdagen avvisade begäran under punkt C 1 i budgetpropositionens bilaga 5 om 252 102 000 kr. till Internationella utvecklingsfonden (IDA) (punkt 1).

1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), såvitt nu var i fråga (punkt 11), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), såvitt nu var i fråga (punkterna 3, 6 och 7).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen godkände den av regeringen gjorda utfästelsen om bidrag till Afrikanska utvecklingsfonden (ADF) för budgetåren 1976/77–1978/79 i enlighet med vad som förordats i propositionen,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:727, såvitt avsåg anslagsposten Övriga multilaterala bidrag,

3. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:730, såvitt avsåg bidrag till Internationella utvecklingsfonden,

4. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2000, såvitt avsåg stöd till utvecklingsforskning,

5. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2055, såvitt avsåg ökat bidrag till FN:s jordbruksutvecklingsfond,

6. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2055, såvitt avsåg ökat bidrag till FN:s befolkningsfond,

7. att riksdagen godkände de i propositionen angivna riktlinjerna för multilateralt utvecklingssamarbete,

8. att riksdagen med bifall till propositionen 1975/76:100 och med avslag på motionen 1975/76:2055, såvitt nu var i fråga, till Bidrag till internationella biståndsprogram för budgetåret 1976/77 anvisade ett reservationsanslag av 1 050 000 000 kr.

M o m . 1 o c h 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 730 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 20 mom. 3 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 730 i motsvarande del.

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 15
Avstår - 2

M o m . 4-8

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Punkten 21 (Bilateralt utvecklingssamarbete)

Regeringen hade i propositionen under punkt C 2 föreslagit riksdagen att

1. godkänna de i propositionen angivna riktlinjerna för bilateralt utvecklingssamarbete.

2. bemyndiga regeringen att göra utfästelse om avskrivning, inom ramen för internationell överenskommelse, av återstående kapitalskuld och förfallna räntor på utvecklingskrediter avseende samtliga u-länder, som enligt FN:s definition rubricerades som minst utvecklade eller som drabbats hårdast av den internationella prisutvecklingen,

3. att bemyndiga regeringen att utfästa svensk medverkan i den inom EFTA planerade industrialiseringsfonden för Portugal till ett högsta belopp om 150 milj. kr.,

4. att till Bilateralt utvecklingssamarbete för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 1 986 973 000 kr.

I detta sammanhang hade utskottet tagit slutlig ställning till motionerna

1975/76:207 av herr Adolfsson (m).

1975/76:302 av herr Hermansson m. fl. (vpk).

1975/76:727 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade att för budgetåret 1976/77 fastställa en länderram för Cuba till 40 milj. kr. (punkt 8).

1975/76:1133 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen beslutade att under tredje huvudtiteln punkten C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete till Demokratiska Republiken Vietnam anvisa 300 milj. kr. och till Republiken Sydvietnam anvisa 150 milj. kr.,

1975/76:1134 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade anslå 10 milj. kr. för budgetåret 1976/77 till ANC i Sydafrika att disponeras fritt av rörelsen (punkt 3).

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

1975/76:1136 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställdes att riksdagen beslutade höja biståndsbeloppet för Laos till 50 milj. kr. för budgetåret 1976/77,

1975/76:1137 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställdes att riksdagen beslutade att under utrikeshuvudtiteln (Katastrofhjälp) avsätta 15 milj. kr. för insatser i Sydjemen,

1975/76:1138 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställdes att riksdagen under C 2, bilaga 5 i budgetpropositionen, beslutade anvisa ett belopp av 5 milj. kr. till den eritreanska befrielseströrelsen, ELF,

1975/76:2000 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade att inom ramen för beviljade anslag 213 milj. kr. avsattes för anslaget Särskilda program (punkt 3), att riksdagen skulle avslå förslaget om ett anslag om 70 milj. kr. till Cuba (punkt 5) och att riksdagen beslutade att inom ramen för beviljade anslag ett belopp om 70 milj. kr. skulle utgå till missionens och de humanitära organisationernas biståndsverksamhet (punkt 15), och

1975/76:2055 av herr Ahlmark m. fl. (fp), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 150 milj. kr. förhöjt anslag till Internationellt utvecklingssamarbete för budgetåret 1976/77, fördelat på 80 milj. kr. för internationella biståndsprogram och 70 milj. kr. för bilateralt utvecklingssamarbete (punkt 3), att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 25 milj. kr. förhöjt anslag till bilateralt katastrofbistånd (punkt 11), att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 25 milj. kr. förhöjt anslag till enskilda organisationers biståndsverksamhet (punkt 13), att riksdagen beslutade göra den omfördelning av planeringsramarna för svenska mottagarländer som föreslagits i motionen (punkt 16), att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 5 milj. kr. förhöjt anslag till Kyrkornas världsråd (punkt 18) och att riksdagen beslutade om ett i förhållande till regeringens förslag med 4 milj. kr. förhöjt anslag till kursverksamhet m. m. i det bilaterala utvecklingssamarbetet i enlighet med vad som anförts i motionen (punkt 19).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen bemyndigade regeringen att göra utfästelse om avskrivning, inom ramen för internationell överenskommelse, av återstående kapitalskuld och förfallna räntor på utvecklingskrediter avseende samtliga u-länder, som enligt FN:s definition rubricerades som minst utvecklade eller som drabbats hårdast av den internationella prisutvecklingen.

2. att riksdagen bemyndigade regeringen att utfästa svensk medverkan i den inom EFTA planerade industrialiseringsfonden för Portugal till ett högsta belopp om 150 milj. kr.,

3. att riksdagen beträffande bistånd till MPLA skulle avslå motionen 1975/76:302,

4. att riksdagen beträffande bistånd till Vietnam skulle avslå motionen

1975/76:1133.

5. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:1134, såvitt avsåg bistånd till ANC i Sydafrika.

6. att riksdagen beträffande bistånd till Laos skulle avslå motionen 1975/76:1136.

7. att riksdagen beträffande bistånd till Sydjemen skulle avslå motionen 1975/76:1137.

8. att riksdagen beträffande stöd till eritreanska befrielseströrelsen skulle avslå motionen 1975/76:1138.

9. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2055, såvitt avsåg anslagsposten Bilateralt katastrofbistånd.

10. att riksdagen beträffande bidrag till enskilda organisationers bistandsverksamhet skulle avslå

a) motionen 1975/76:2055 punkten 13,

b) motionen 1975/76:2000 punkten 15.

11. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2055, såvitt avsåg bidrag till Kyrkornas världsråd.

12. att riksdagen beträffande bistånd till Cuba skulle avslå

a) motionen 1975/76:207,

b) motionen 1975/76:2000 punkten 5,

c) motionen 1975/76:727 punkterna 8 och 9,

d) motionen 1975/76:2055 punkten 16, såvitt avsåg Cuba.

13. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2055, såvitt avsåg omfördelning av land- och planeringsramar för övriga svenska mottagarländer m. m..

14. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2000, såvitt avsåg anslagsposten Särskilda program.

15. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2055, såvitt avsåg bidrag till kursverksamhet m. m..

16. att riksdagen godkände de i propositionen angivna riktlinjerna för bilateralt utvecklingssamarbete.

17. att riksdagen med bifall till propositionen 1975/76:100 och med avslag på motionen 1975/76:2055, såvitt nu var i fråga, till Bilateralt utvecklingssamarbete för budgetåret 1976/77 anvisade ett reservationsanslag av 1 986 973 000 kr.

M o m . 1-3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1133 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

Internationellt utvecklingssamar- bete m. m.

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 21 mom. 4 röstar ja.
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1133.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 15
Avstår - 2

M o m . 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1134 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Magnusson i Kristinehamn begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 21 mom. 5 röstar ja.
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1134 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Magnusson i Kristinehamn begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 16
Avstår - 2

M o m . 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1136 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 21 mom. 6 röstar ja.
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1136.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 15
Avstår - 2

M o m . 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1137 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 21 mom. 7 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1137.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 15
Avstår - 1

M o m . 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1138 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 21 mom. 8 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1138.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 16
Avstår - 2

M o m . 9-11

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

M o m . 12

Kammaren biföll reservationen nr 8 under punkten 5 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del.

*Fylleristrafkets
avskaffande, m. m.*

M o m . 13-15

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 16

Utskottets hemställan bifölls med den ändring som föranleddes av att kammaren bifallit *dels* reservationen nr 8 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl. i motsvarande del under punkten 5 vid "motiveringen beträffande bistånd till Cuba", *dels* det av fru Lewén-Eliasson under överläggningen framställda yrkandet.

M o m . 17

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 22-25

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 2 Föredrogs

Utrikesutskottets betänkanden

1975/76:17 med anledning av propositionen 1975/76:203 om medel för det nordiska ministerrådets allmänna budget år 1977 m. m.

1975/76:18 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 3 Fylleristrafkets avskaffande, m. m.

Föredrogs justitieukskottets betänkande 1975/76:37 med anledning av propositionen 1975/76:113 med förslag till lag om ändring i brottsbalken m. m. (angående fylleristrafkets avskaffande m. m.) jämte motioner.

I propositionen 1975/76:113 hade regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen

dels att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om omhändertagande av berusade personer m. m.,
3. lag om ändring i militära rättegångslagen (1948:472),
4. lag om ändring i rusdrycksförsäljningslagen (1954:521),
5. lag om ändring i lagen (1954:579) om nykterhetsvård,
6. lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m.,
7. lag om ändring i lagen (1964:168) om verkställighet av bötesstraff.

8. lag om ändring i lagen (1973:18) om disciplinstraff för krigsmän, dels att godkänna de riktlinjer för försöksverksamhet i anslutning till fylleriets avkriminalisering som förordats i propositionen.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I propositionen föreslås att fylleristrafvet avskaffas. Vidare föreslås en ny lag om omhändertagande av berusade personer. De nya reglerna avses ge stöd för den utveckling mot adekvata vårdformer för de akut berusade som f. n. pågår. Enligt förslaget blir förutsättningarna för att polisen skall få ta hand om en berusad person att denne inte kan ta vård om sig själv eller annars utgör en fara för sig eller annan. Om den berusade inte kan få annan vård, får han förvaras hos polisen, regelmässigt högst i åtta timmar. I anslutning till införandet av den nya lagen föreslås en partiell upprustning av de arrestlokaler som används för förvaring av berusade. Vidare förordas en försöksverksamhet enligt vilken tillsynen av de omhändertagna i viss utsträckning anförtros åt sjukvårdspersonal. Enligt förslaget skall dessutom en modell för akutvård av berusade prövas i samband med pågående försöksverksamhet på nykterhetsvårdens område.

En konsekvens av förslaget är att fylleriförseelsernas nuvarande formella betydelse när det gäller nykterhetsvårdande tvångsåtgärder upphör. Utgångspunkten är vidare att också andra sådana automatiska rättsverkningar som nu knyts till ett fylleristrafv skall falla bort i fortsättningen.

Förslaget förutsätter ändringar i brottsbalken, lagen (1954:579) om nykterhetsvård och flera andra författningar. Ikraftträdandet skall enligt förslaget samordnas med genomförandet av vissa reformförslag beträffande körkortsregleringen som avses bli förelagda riksdagen under år 1976.”

I detta sammanhang hade behandlats de med anledning av propositionen väckta motionerna

1975/76:2253 av herr Nyquist (fp), vari yrkats att riksdagen beslutade att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om rutinmässiga kontroller av berusade personers alkoholhalt i blodet,

1975/76:2261 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. (c), vari yrkats att riksdagen beslutade

1. att 3 § lagen om omhändertagande av berusade personer skulle erhålla av motionärerna angiven lydelse, innebärande att den omhändertagne skulle, så snart det kunde ske, underkastas undersökning av läkare eller annan sjukvårdsutbildad person,

2. att staten skulle ta kostnadsansvaret för undersökning som utfördes med stöd av 3 § lagen om omhändertagande av berusade personer,

3. att uttala att den försöksverksamhet som skulle bedrivas i Landskrona borde bli föremål för utvärdering inom en tvåårsperiod och att förslag till åtgärder därefter förelades riksdagen,

1975/76:2262 av herr Jonsson i Mora m. fl. (fp), vari yrkats att riksdagen skulle

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristraffets
avskaffande, m. m.*

1. anta förslaget till lag om ändring i brottsbalken,
2. avslå förslaget till lag om omhändertagande av berusade personer m. m.,
3. hos regeringen anhålla om förslag till riksdagen under hösten 1976 om

a) en plan för utbyggnad av akutkliniker för vård och behandling av berusade personer i huvudsak i överensstämmelse med fylleristraffutredningens förslag,

b) nytt system för statsbidrag till sjukvårdshuvudmännen och kommunerna för vård och behandling av berusade personer i enlighet med vad som anförts i motionen,

c) lag om omhändertagande av bl. a. berusade personer i enlighet med vad som anförts i motionen,

1975/76:2263 av herr Lidgard m. fl. (m), vari yrkats att riksdagen hos regeringen begärde att försöksverksamhet med särskild vårdklinik anordnades på ytterligare två därför lämpade orter.

1975/76:2264 av herr Pettersson i Västerås m. fl. (vpk), vari yrkats

1. att riksdagen beslutade att hos regeringen anhålla om en skyndsam plan för upprustning med lokaler och personal för undersökning och vård av berusade personer i anslutning till sjukhusens akutmottagningar,

2. att medel anvisades att täcka landstingens årliga kostnader för en sådan organisation.

1975/76:2265 av herr Westberg i Ljusdal (fp) och

1975/76:2275 av herr Jonsson i Alingsås (fp).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen beträffande uppskov med behandlingen av propositionen 1975/76:113 skulle avslå motionen 1975/76:2275,

2. att riksdagen skulle dels anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i brottsbalken, dels avslå motionen 1975/76:2262 i denna del (yrkande 1) i den mån yrkandet ej tillgodosetts genom utskottets hemställan under 2 i övrigt.

3. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2262 såvitt däri yrkats avslag på det i propositionen framlagda förslaget till lag om omhändertagande av berusade personer m. m. (yrkande 2),

4. att riksdagen skulle anta 2 § i det i propositionen framlagda förslaget till lag om omhändertagande av berusade personer m. m. med den ändringen att lagrummet erhöi av utskottet föreslagen lydelse, innebärande ändring i överensstämmelse med lagen om tillfälligt omhändertagande,

5. att riksdagen med avslag på motionen 1975/76:2261 i motsvarande del (yrkande 1 delvis) skulle anta 3 § i det i propositionen framlagda förslaget till lag om omhändertagande av berusade personer m. m.,

6. att riksdagen skulle anta 7 § i det i propositionen framlagda förslaget till lag om omhändertagande av berusade personer m. m. med den ändringen att lagrummet erhöill av utskottet föreslagen lydelse i fråga om förhör och underrättelse, innebärande ändring i överensstämmelse med lagen om tillfälligt omhändertagande,

7. att riksdagen skulle anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om omhändertagande av berusade personer m. m. i övrigt,

8. att riksdagen beträffande tillämpningsföreskrifter m. m. till den nya lagen om omhändertagande av berusade personer m. m. med anledning av motionen 2262 i denna del (yrkande 3 c) gav regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende,

9. att riksdagen skulle anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i militära rättegångsbalken (1948:472),

10. att riksdagen med avslag på motionen 1975/76:2265 i motsvarande del skulle anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i rusdrycksförsäljningslagen (1954:521),

11. att riksdagen skulle anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1954:579) om nykterhetsvård,

12. att riksdagen skulle anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m.,

13. att riksdagen skulle anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1964:168) om verkställighet av bötesstraff,

14. att riksdagen skulle anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:18) om disciplinstraff för krigsmän med de tilläggen dels att i 6 § ordet "krigsmakten" skulle bytas ut mot "försvarsmakten", dels att i 13 och 14 §§ orden "böter eller suspension" skulle bytas ut mot orden "eller böter", dels ock att ingressen ändrades i överensstämmelse härmed,

15. att riksdagen beträffande körkortsprövningen skulle avslå motionen 1975/76:2265 i denna del,

16. att riksdagen beträffande målsättningen för vården av omhändertagna berusade personer gav regeringen till känna vad utskottet i denna del anfört,

17. att riksdagen beträffande plan för akutkliniker skulle avslå motionen 1975/76:2262 i denna del (yrkande 3 a delvis) samt motionen 1975/76:2264 i denna del (yrkande 1 delvis),

18. att riksdagen skulle beträffande försöksverksamhet i anslutning till avkriminaliseringen av fylleriet med anledning av propositionen 1975/76:113, motionen 1975/76:2261 i denna del (yrkande 1 delvis), motionen 1975/76:2262 (yrkande 3 a delvis), motionen 1975/76:2263 samt motionen 1975/76:2264 i denna del (yrkande 1 delvis) dels godkänna de riktlinjer för sådan verksamhet som förordats i propositionen, dels ge regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende,

19. att riksdagen beträffande kontroll av alkoholhalten i blodet hos omhändertagna berusade personer med anledning av motionen

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristrafrets
avskaffande, m. m.*

1975/76:2253 gav regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende,

20. att riksdagen beträffande utvärdering av försöksverksamheten i Landskrona skulle avslå motionen 1975/76:2261 i denna del (yrkande 3) i den mån yrkandet inte tillgodosetts genom utskottets hemställan under 18,

21. att riksdagen beträffande kostnads- och statsbidragsfrågor skulle avslå motionen 1975/76:2261 i denna del (yrkande 2), motionen 1975/76:2262 i denna del (yrkande 3 b) och motionen 1975/76:2264 i denna del (yrkande 2) i den mån yrkandena inte tillgodosetts genom utskottets hemställan under 18.

Reservationer hade avgivits

1. av herr Pettersson i Västerås (vpk) som beträffande plan för akutkliniker m. m. ansett att utskottet under 17, 18 och 21 bort hemställa

17. att riksdagen beträffande plan för akutkliniker med avslag på motionen 1975/76:2262 i denna del (yrkande 3 a delvis) och med bifall till motionen 1975/76:2264 i denna del (yrkande 1 delvis) skulle anhålla hos regeringen om en plan för vårdenheter för omhändertagna berusade i enlighet med vad reservanten anfört.

18. att riksdagen beträffande försöksverksamhet i anslutning till avkriminaliseringen av fylleriet med anledning av propositionen 1975/76:113 och motionen 1975/76:2264 i denna del (yrkande 1 delvis) med avslag på motionen 1975/76:2261 i denna del (yrkande 1 delvis), motionen 1975/76:2262 i denna del (yrkande 3 a delvis) och motionen 1975/76:2263 skulle dels godkänna de riktlinjer för försöksverksamhet i Landskrona som förordats i propositionen, dels lämna utan bifall regeringens begäran om godkännande av sådana riktlinjer beträffande försöksverksamheten i övrigt,

21. att riksdagen beträffande kostnads- och statsbidragsfrågor med anledning av motionen 1975/76:2261 i denna del (yrkande 2) och motionen 1975/76:2262 i denna del (yrkande 3 b) samt med bifall till motionen 1975/76:2264 i denna del (yrkande 2) gav regeringen till känna vad reservanten anfört om statens kostnadsansvar för utbyggnad av vårdenheter för omhändertagna berusade,

2. av fröken Mattson och fru Bergander, herr Nilsson i Visby, fru Andersson i Kumla samt herrar Lundgren och Mathsson i Fagersta (samtliga s) som beträffande försöksverksamhet i anslutning till avkriminaliseringen av fylleriet ansett att utskottets yttrande i viss del bort utgå ur texten i betänkandet,

3. av fröken Mattson (s) och fru Bergander (s), herr Nilsson i Visby (s), fru Andersson i Kumla (s) samt herrar Lundgren (s), Mathsson i Fagersta (s) och Pettersson i Västerås (vpk) som beträffande kontroll av alkoholhalten i blodet hos omhändertagna berusade personer ansett att

utskottet under 19 bort hemställa
att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2253.

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristrafrets
avskaffande, m. m.*

Till betänkandet hade fogats särskilda yttranden

1. (vid mom. 6) av herrar Nilsson i Visby (s) och Lundgren (s),
2. (vid mom. 17 och 18) av herr Nyquist (fp),
3. (vid mom. 18) av fru Bergander, herr Nilsson i Visby, fru Andersson i Kumla samt herrar Lundgren och Mathsson i Fagersta (samtliga s),
4. (vid mom. 21) av herr Polstam, Johansson i Växjö och Bengtsson i Göteborg samt fru Wiklund och fru André (samtliga c).

Fröken MATTSON (s):

Herr talman! Ärendebelastningen i kammaren gör det omöjligt för justitietsutskottet att här till kammarens protokoll före en redogörelse för de många livliga och engagerade debatter som vi har fört kring justitietsutskottets betänkande nr 37. Vi har med all rätt haft de många debatterna eftersom detta är ett ärende som länge har funnits med i den politiska debatten och som vi med glädje äntligen hälsar som en proposition till riksdagen, nämligen förslag om att fylleristrafret skall avskaffas.

Redan 1963 fick vi en utredning om formerna för samhällets åtgärder då det gäller att ta hand om berusade personer på allmän plats. År 1968 fick vi ett betänkande som bröt totalt mot den princip vi haft dithills, alltså att anse fylleri som kriminellt. Det blev nu ett förlegat betraktelsesätt. De remissinstanser som tillstyrkte förslaget var också helt eniga. Men sedan dess har förslaget endast funnits med i principdiskussionerna. Det är först till detta riksmöte som vi har fått en proposition i ärendet.

I propositionen 113 säger departementschefen att fylleristrafutredningen har givit anvisningar på ett behandlingsprogram som motsvarar mycket högt ställda krav när det gäller vården av akut berusade personer. Han säger emellertid att det av flera skäl är mindre ändamålsenligt att koppla samman frågan om fylleristrafrets avkriminalisering med en så långtgående och resurskrävande satsning på vårdområdet som utredningens förslag innebär. Då är att märka att utredningen i mycket hög grad tog upp vårdresurserna. Man föreslog bl. a. akutvårdskliniker i de största städerna i landet och på 15 andra orter.

Departementschefen säger att frågan om de grundläggande principerna för nykterhetsvården kommer att tas upp i ett annat sammanhang, nämligen vid behandlingen av socialutredningens slutbetänkande. Därför har han i propositionen föreslagit att man vid ett försök i Landskrona skall pröva nya principer. Förhandlingar skall tas upp med resp. huvudmän för att utröna huruvida man kan få sjukvårdspersonal stationerad på vissa polisstationer.

I propositionen sägs vidare att det, trots att vårdfrågorna verkligen inte är lösta, inte längre är försvarligt att ytterligare skjuta upp en avkriminalisering av fylleriet. Därför föreslås i propositionen att en lång

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristrafrets
avskaffande. m. m.*

rad straffbestämmelser kring fylleriet skall avskaffas. Dit hör lagen om omhändertagande av berusade personer.

I justitiekottets betänkande – jag vill framhålla att det är avgivet av ett i stort sett enigt utskott och bl. a. grundar sig på de erfarenheter som utskottet har gjort vid ett studiebesök vid avgiftningsstationer i Polen – ägnas ändå den största delen av intresset åt vårdfrågorna. Vi har i betänkandet bestämt tagit avstånd från motionen 2275, i vilken yrkas uppskov med behandlingen av propositionen. Motionen utgick ifrån att förslaget till reform av körkortsreglerna icke skulle bli föremål för behandling detta riksmöte. Det har det blivit – det behandlas av trafikutskottet. Vi har därför funnit att det inte finns någon anledning att uppskjuta behandlingen av frågan.

Vi har tagit ställning till en lång rad frågor som intimt hör samman med förslaget om en avkriminalisering av fylleri på allmän plats. Vi har också diskuterat om det är lämpligt att, som nu kommer att bli fallet, polisinstruktionen och lagen om tillfälligt omhändertagande blir de två riktpunkterna för polisens ställningstagande vid omhändertagande av berusade personer. I en motion har det föreslagits att man skall sammanslå dem till en enda lag. Vi har funnit att det finns skäl som talar för en enda lag. Men dessa skall vägas mot det förhållandet att det, enligt de hearings vi haft med poliser, hittills har fungerat bra.

Vi säger att det är en avgörande principiell skillnad mellan polisinstruktionen och lagen om tillfälligt omhändertagande när det gäller syftet med ingripandena. Utskottet menar att målsättningen bör vara att skapa en helt ny ordning för samhällets åtgärder beträffande den som påträffas berusad på allmän plats. I den nya ordningen blir omhändertagandet av en berusad person också i praktiken helt artskilt från andra omhändertaganden, och reglerna för ett sådant omhändertagande och dess följdåtgärder bör också skiljas från reglerna om omhändertagande av renodlade ordningsskäl. Därför föreslår utskottet liksom departementschefen att regler för omhändertagande av berusade personer upptas i en särskild lag. Men vi vill också mycket starkt framhålla att det är nödvändigt med särskilda åtgärder för att den berörda gränsdragningsproblematiken skall kunna bemästras i den praktiska tillämpningen. Den blir självfallet mycket viktig. Tillämpningsföreskrifter och anvisningar bör därför utfärdas till ledning för den enskilde polismannen. Vi menar också att tillämpningen bör följas med särskilt stor uppmärksamhet. Om det uppkommer svårigheter bör dessa skyndsamt leda till en omprövning av lagregleringen.

Vi har emellertid ägnat större delen av vårt intresse och våra diskussioner åt vårdfrågorna. Som jag nämnde förut har departementschefen inte tagit upp fylleristrafutredningens tankegångar i fråga om akutkliniker. Han pekar på att vårdresurserna f. n. är otillräckliga. Vi menar att förslaget berör endast ett delproblem i ett mera övergripande frågekomplex, nämligen principerna för en socialvård där steget tas fullt ut till en helhetssyn med samordning av olika insatser för att effektivt

bearbeta de många skiftande sociala problem som uppkommer i det moderna samhället. Vi delar departementschefens uppfattning att det inte finns någon möjlighet att nu genomföra en mera genomgripande reform av vården av akut berusade, även om det – och det stryker vi under mycket starkt – hade varit önskvärt att en sådan reform hade kunnat genomföras. Till skillnad från departementschefen vill vi emellertid uttala som vår bestämda mening att det redan i samband med fylleriets avkriminalisering måste läggas fast en bestämd målsättning för behandlingen och vården av de personer som omhändertas enligt den nya lagen. Utgångspunkten bör enligt utskottets mening vara att akutuården skall vara en social-medicinsk och inte en polisiär uppgift och att akutuården skall ingå i en behandlingskedja, där de övriga leden utgörs av fysisk och psykisk rehabilitering och social omvårdnad i stort.

Vi menar att det är mer realistiskt att nu i största möjliga utsträckning sträva efter att utnyttja de resurser som finns inom sjukvården och inrätta vårdenheter för berusade personer i anslutning till sjukhusen. Detta står i huvudsaklig överensstämmelse med önskemålen i motionen 2264.

Utskottsmajoriteten vill emellertid inte helt avvisa tankegångarna i propositionen att man skall försöka knyta sjukvårdspersonal till polisstationerna. Anledningen till att vi inte ställer oss helt och hållet positiva härtill är att vi inte vet om det över huvud taget går att genomföra. Vi hävdar mycket bestämt att vården skall knytas till den ordinarie nykterhetsvården och sjukvården. Att knyta sjukvårdspersonal till polisstationerna bör enligt vår mening ses som en provisorisk anordning i avvaktan på utbyggnaden av en annan vårdform, som vi redan har tagit principiell ställning till.

Vi vill inte motsätta oss att man utvärderar de försök som görs i Landskrona, men vi har bedömt detta vara ett alltför litet underlag för det framtida ställningstagandet. Därför anser utskottet att riksdagen bör uppdraga åt regeringen att ta kontakt med vederbörande huvudmän för att undersöka möjligheterna att sätta i gång flera försök. Man skall vid dessa överläggningar försöka få fram en inventering av de lokala förutsättningarna för den vård som utskottet förordar. Vi önskar att resultatet av dessa överläggningar jämte en plan för den utökade försöksverksamheten snarast skall redovisas för riksdagen. Denna verksamhet bör utformas så att den efter en utvärdering kan ligga till grund för beslutet om den planmässiga utbyggnaden av vårdenheter som är ett nödvändigt komplement till lagen om avkriminalisering av fylleri på allmän plats.

I fråga om kostnaderna har emellertid meningarna delat sig, liksom när det gäller inställningen till förekomsten av sjukvårdspersonal på polisstationerna. Herr Pettersson i Västerås har till utskottets betänkande fogat en reservation, där det alternativet utdöms. Han anser också att riksdagen redan i dag kan fatta beslut om en ordentlig plan för vården, medan utskottsmajoriteten anser att utbyggnaden bör anpassas till tillgängliga resurser. Jag yrkar avslag på denna reservation, reservationen

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristraffets
avskaffande, m. m.*

I vid punkterna 17, 18 och 21 i utskottets hemställan.

Jag yrkar vidare bifall till reservationen 2. Reservanterna anser att regeringen skulle bli alltför bunden om riksdagen följer utskottets hemställan i punkten 18. Det skulle också innebära att riksdagen ganska klart gör ett avsteg från gällande principer, nämligen att det inte är staten utan vederbörande huvudmän som skall svara för vården. Reservanterna kan inte dela utskottets uppfattning att kostnaderna för försöksverksamheten i första hand bör bestridas med statsmedel.

I det särskilda yttrandet nr 4 av herr Polstam m. fl. tar man delvis tillbaka vad majoriteten säger. I det särskilda yttrandet heter det: "Enligt utskottets mening saknas nu anledning för riksdagen att i vidare mån än som skett genom detta uttalande ta ställning till frågan om statsbidrag skall utgå till landsting och kommuner för den utbyggnad av alkoholkliniker som utskottet förordar." Därmed har man delvis suddat ut den ganska bestämda ståndpunkt som majoriteten har intagit till frågan om kostnaderna för försöksverksamheten och i stället gjort en direkt ställning av att kostnaderna skall bestridas av statsmedel.

När det gäller motionen 1975/76:2253, beträffande vilken utskottet haft en hearing, förordar utskottet att man i begränsad utsträckning skall kunna kontrollera alkoholhalten i blodet hos de omhändertagna. Även om det förutsättes ske i begränsad utsträckning förmodar vi reservanter att det torde krävas en särskild lagstiftning för att en sådan alkoholkontroll av blodet skall kunna genomföras. I reservationen 3 framförs mycket starka principiella invändningar mot detta förslag. Sådan kontroll får enligt nuvarande lagstiftning endast ske om det förekommer misstanke om brott, och därför avstyrker vi i reservationen 3 bifall till motionen.

Herr talman! Det vore ytterligare en hel del att säga i detta ytterst intressanta ärende, men med detta inskränker jag mig till att yrka bifall till vad justitieutskottet hemställt i detta betänkande beträffande en mycket väsentlig och viktig lagstiftning i alla delar utom när det gäller punkterna 18 och 19 där jag yrkar bifall till reservationerna 2 resp. 3.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr PETERSSON i Västerås (vpk):

Herr talman! Låt mig inledningsvis säga att denna reform – avkriminalisering av fylleristraffet – är ytterst välkommen. Under årens lopp har denna fråga varit föremål för ganska stor uppmärksamhet. Fylleristraffet har till sin funktion och utformning hittills verkat inhumant och klassdiskriminerande. Många är de protester som har kommit till uttryck mot fylleriböter, anmälnings- och registreringsförfarande samt tvångsintagning på slutan anstalt med förutbestämd vårdtid.

Från vårt parti välkomnar vi således reformen som sådan. Men tyvärr måste vi tillstå att denna reform är mycket dåligt förberedd. Praktiskt

taget inga grundläggande åtgärder har vidtagits för att ge reformen en rimlig chans att praktiskt fungera. Det skulle ha varit ytterst värdefullt om regeringen på grundval av fylleristrafutredningens betänkande föranstaltat om försöksverksamhet. Det hade varit värdefullt om vi i dag haft en sådan grund för vidare utformning av vården.

Det skulle också ha varit ytterst värdefullt, ja avgörande, om regeringen klarat ut frågan om huvudmannaskapet och ställt i utsikt ekonomiska garantier för reformens praktiska funktion och utformning. Som det nu är kommer man inte ifrån att karakterisera reformen som minst sagt en halvmesyr. Detta är ytterst beklagligt, anser vi. Den står inte heller i överensstämmelse med ambitionen att ge de alkoholskadade den sociala och medicinska hjälp som är nödvändig.

Som ett led i förberedelserna för sitt arbete har utskottet bl. a. besökt Polen och studerat vårdfrågorna där. Vi kan konstatera att man i Polen har ett mycket väl utbyggt klinikersystem, som baseras på invånarantalet. Man har en klinik på exempelvis varje 100 000-tal invånare i städer och kommuner. Dessa städer och kommuner är praktiskt taget ålagda att inrätta sådana fristående kliniker. Jag tror inte att jag säger för mycket om jag konstaterar att utskottet var mycket imponerat av denna vårdform. Där fanns nödvändig utbildad personal. Där fanns klara gränser för var de polisiära och vårdande organens uppgifter gick isär. Det var ett system som i allt väsentligt kan utgöra ett föredöme att sikta på i en framtid kanske också i vårt land. Vi har emellertid att utgå från andra premisser i vårt land, inte minst med hänsyn till personella och andra faktorer.

I vår motion och i åtföljande reservation har vi inte uttalat oss för fristående kliniker, vilket föreslogs av fylleristrafutredningen på sin tid. Vi anser det nämligen vara bättre och ändamålsenligare att knyta denna verksamhet till sjukhusens akutmottagningar.

Att sjukhusens akutmottagningar försågs med lämpliga lokaler och med utbildad personal, inklusive beredskapspersonal, skulle också ha den fördelen att personalen inte enbart behövde syssla med vården av alkoholpåverkade personer. Den skulle enligt vår mening också kunna ha andra gängse uppgifter inom sjukhusens ram. Det handlar alltså om att integrera verksamheten med övrig sjukhusvård och sjukvårdsverksamhet.

Justitieutskottet ansluter sig, liksom socialutskottet gjort i sitt yttrande, till förslaget i vår motion om att behandlingen av personer som omhändertagits för fylleri skall ske i anslutning till sjukhusen och framför allt att vården skall ges utanför polisstationerna. Som fröken Mattson erinrade om, har utskottet skrivit mycket positivt, men sedan sträcker sig inte välviljan så värst mycket längre. Man vill inte vara med om att riksdagen begär en plan för utbyggnad av akutklinikerna. Man avger med andra ord en läpparnas bekännelse men vägrar att i konkret handling ge reformen ett reellt innehåll.

I fortsättningen av utskottets betänkande kritiserar regeringen för underlåtenhet i förberedelserna av den ifrågavarande akutvården. Man säger

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristrafjets
avskaffande, m. m.*

att den av regeringen föreslagna försöksverksamheten på polisstationerna är mindre väl förenlig med utskottets ställningstagande, och jag instämmer i den kritiken. Men i nästa andetag är man trots allt beredd att gå med på försöksverksamhet på polisstationerna. För vår del kan vi inte vara med om detta. Polisstationerna tror jag är ytterst olämpliga som vårdorgan i det här sammanhanget.

Som jag tidigare nämnde, har utskottet varit ute och rest en del. Vi har också besökt polisstationer, bl. a. ett nytt polishus i Trollhättan. Jag vet inte om det ens är invigt, så nytt är det, men jag tror att utskottets ärade ledamöter är överens med mig om att de arrestlokaler som finns i detta nya hus i det här avscendet är helt otidsenliga. Det är separata arrestlokaler, isolerade rum, och det kan inte vara riktigt att satsa på en försöksverksamhet under sådana omständigheter. Troligen blir det också oerhört svårt att knyta läkare och annan sjukvårdspersonal till polisstationerna. Det är en illusion att tro att man kan få ut något positivt av en sådan försöksverksamhet.

Jag tror att det är en felsatsning över huvud taget. Fröken Mattson talade om att man måste anpassa våra resurser. Jag skulle vilja säga att när det gäller satsningen på försöksverksamhet på polisstationerna så är det inte fråga om en anpassning utan snarare en direkt felsatsning som inte kommer att ge något som helst resultat. Jag har för mig att i varje kommun och på varje större plats – i varje fall där det finns polisstation – finns det också en läkarmottagning av något slag. Det vore naturligtvis mera ändamålsenligt att redan från början knyta den här verksamheten till sjukhus och andra läkarmottagningar, alltså till redan existerande vårdformer. Vi vill nog säga att det finns erforderligt underlag för vårdens utformning genom den försöksverksamhet som genomfördes vid Ulleråkers sjukhus 1967. Det skulle vara betydligt bättre och förnuftigare att satsa ekonomiska medel och personella resurser för påbörjande av vård i anslutning till sjukhusen och till de akutmottagningar vi har.

Så några ord om den ekonomiska frågan. Statskassan tar in ca 4 miljarder kronor i form av skatteintäkter på vin och sprit. Det är naturligtvis rimligt att pengar tas härifrån för att täcka de kostnader som kommuner och landsting kan komma att få i det här sammanhanget. Det går inte att skjuta frågorna framför sig. Jag tror det är nödvändigt att riksdagen uttalar en mycket bestämd mening om att staten måste ta kostnadsansvaret. Alla i denna församling känner till kommunernas och landstingens ekonomiska svårigheter f. n. Det är orimligt att fatta statliga beslut och överlasta den praktiska utformningen och kostnadsansvaret på kommunerna. Det kommer att urholka reformen. En så ytterst angelägen reform måste man satsa medel för att genomföra. Om denna angelägna reform skall få något värde och kunna sägas uppfylla anspråken på att i stället för straff och pålagor ge alkoholmissbrukarna en rejäl möjlighet till ett mänskligt omhändertagande, om man helhjärtat vill att även denna kategori människor skall komma i åtnjutande av social

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristraffets
avskaffande, m. m.*

och medicinsk samhällsvård, då kan man självfallet inte nöja sig med halvmesyrer. Man kan inte bara göra en läpparnas bekännelse. Man måste i handling ge uttryck för sin vilja och fatta beslut om dels en plan för akutkliniker som tillförsäkrar alkoholmissbrukarna vård i största möjliga utsträckning, dels i konsekvensens namn ställa medel till förfogande.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 3.

Herr NYQUIST (fp):

Herr talman! Bakom den intetsägande och till synes ganska ointressanta rubriken i regeringens proposition 1975/76:113 om ändring i brottsbalken m. m. döljer sig en betydande reformering av vår kriminal- och socialpolitiska syn på fylleri och omhändertagandefrågor.

Ambitionen och viljan har inte saknats. Förslag om avkriminalisering av fylleriet väcktes i riksdagen redan under 1800-talet och har alltsedan dess varit en ständigt aktuell fråga. Företrädare för alla partier har ihärdigt motionerat i liberal och vårdinriktad anda.

Att brott som begås av berusad skall bestraffas är en sak. Berusningen befriar inte från straff. Ett förargelseväckande beteende, ett ofredande, ett antastande osv. som nått en viss svårighetsgrad måste kunna beivras. En helt annan sak är naturligtvis att bestraffa berusningen som sådan. Det är som regel inte förenligt med vår kännedom om fylleriets bakgrund och principerna i modern nykterhetsvård. Dessutom – oavsett inställningen i skuld- och brottsfrågan – måste man naturligtvis alltid kunna ingripa och på lämpligt sätt omhänderta en gravt berusad person för hans egen, hans anhörigas och omgivningens skull.

Det är mot den angivna bakgrunden, herr talman, ägnat att förvåna att det har tagit så lång tid i vårt socialt progressiva land innan vi kunnat ta steget fullt ut mot en avkriminalisering av fylleriet. De flesta länder har redan gjort rent hus med den traditionella straffsynen på det här området. Det gäller bl. a. våra grannländer Finland, Norge och Polen. I Danmark gäller fortfarande formellt vissa straffbestämmelser, men de tillämpas inte längre i praktiken. Tidsutdräkten i vårt land kan möjligen förklaras av det allt starkare kravet att ersätta fylleristraffet med meningsfulla behandlingsåtgärder, för vilka man ansett sig sakna erforderliga resurser under överskådlig tid. Man har inte velat riskera att hamna i ett laissez-faire-system, där vinningen på den straffrättsliga sidan helt skulle äventyras av ett i det närmaste obefintligt vårdsystem.

Å andra sidan: Det finns ingen anledning att i det här läget konstruera ursäkter för att ingenting har skett under så många år. Det blir så lätt en beskrivning av den obotfärdiges förhinder. Nog kunde man ha handlat snabbare utifrån fylleristraffutredningens förslag, avgivet i betänkandet Bot eller böter 1968. En i det närmaste helt samstämmig remisskör sjöng förslagens lov. Men bättre sent än aldrig. Och nu kan vi glädja oss åt en betydande kriminalpolitisk händelse. Men då gäller det också att inte försitta möjligheterna att följa upp den här händelsen med bestämda vårdinsatser och med klara bestämmelser för hur och när ett omhän-

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristraffets
avskaffande, m. m.*

dertagande av en berusad person skall ske.

Justitieuetskottet har, som vi hört, inte sparat någon möda för att skapa ett så brett och informativt beslutsunderlag som möjligt. Vi har haft ingående hearings med expertis och också gjort värdefulla iakttagelser av behandlingsåtgärder vid bl. a. polska tillnyktringsstationer. För egen del har jag tagit avgörande intryck av den vårdinriktade attityd som delgetts oss på ett övertygande sätt vid dessa hearings och studiebesök av olika slag. Jag har kommit till klar insikt om att berusningen – kanske mer än något annat avvikande beteende – är något som hänger samman med social anpassning, eller om man så vill missanpassning, och som har många vårdmässiga konsekvenser. Frågan måste alltså tacklas utifrån den utgångspunkten!

Låt mig så, herr talman, säga något om utskottsförslaget till de delar det berör de frågor som behandlas i motioner som jag medverkat till, dvs. 2253 och 2262. Enligt min och många andras mening är regeringsförslaget något av en halvmesyr, främst då det gäller vårdfrågorna. En begränsad försöksverksamhet har fått ersätta en bestämt utformad plan för utbyggnad av våra institutionella vårdresurser för de berusade. I och för sig uttrycker justitieministern sympati för ett klinikersystem. Men det faller, såvitt man kan förstå, på de stora kostnaderna och på de "vårdorganisatoriska och personalmässiga problem, som inte lämpligen kan bedömas isolerade från andra frågor på social- och sjukvårdspolitikens område" – enligt föredragandens uppfattning. Med andra ord – herr Sträng har hållit herr Geijer i så strama tyglar att ekipaget fått finna sig i, i det närmaste i varje fall, på stället marsch! Men jag förmodar att statsrådet Geijer inte har något emot att justitieuetskottet och förhoppningsvis nu hela kammaren ger vårdfrågorna en betydande skjuts framåt! För det är just det utskottets förslag handlar om, även om det får ske etappvis. Grundprincipen har utskottet givit i den bestämda målsättningen – som vi har hört utskottets vice ordförande fröken Mattson återge – att akutvården skall vara en socialmedicinsk och inte en uppgift och att akutvården skall vara en socialmedicinsk och inte en polisiär uppgift och att akutvården skall ingå i en vård- och behandlingskedja, där de övriga leden utgörs av fysisk och psykisk rehabilitering och social omvårdnad i stort. Vården skall ges inom nykterhetsvårdens eller sjukvårdens ram utanför polisstationerna. Under den tid man enligt utskottets modell om en utbyggd försöksverksamhet prövar sig fram mot ett mer definitivt institutionssystem kan man inte bortse från de praktiska svårigheterna. Jag har i grunden samma uppfattning, herr talman, som uttrycks i reservation nr 1 av herr Pettersson i Västerås. Självfallet strider en verksamhet med anknytning av sjukvårdspersonal till polisstationerna mot den angivna målsättningen. Men det bästa får inte bli det godas fiende. I ett särskilt yttrande har jag understrukit att endast i undantagsfall vårdåtgärderna får kopplas till polisstationerna. Men i avbidan på att ett institutionellt vård- och behandlingssystem för berusade personer kommer till stånd kan det inte undvikas att så kan komma att

ske. Inte minst med hänsyn till de skiftande lokala förhållandena kan det inte uteslutas att den utbyggda försöksverksamhet, som utskottet föreslår, även måste inkludera vårdåtgärder på annan plats än på sjukhus resp. vårdcentral. Då är det naturligtvis angeläget att framhålla, att vård på en polisstation mera är att betrakta som ett ofrånkomligt provisorium än som ett led i en försöksverksamhet, enligt regeringsförslagets modell, med syfte att eventuellt bygga in vårdresurserna på våra polisstationer.

I sammanhanget är det viktigt att också framhålla att den utbyggda försöksverksamheten inte skall testa bärkraften i den angivna målsättningen. Vårdinriktningen är given. Försöksverksamheten skall syfta till att skapa ett bättre underlag för bedömningen av organisatoriska och administrativa arrangemang med hänsyn till de lokala förutsättningarna och de premisser som kan komma att föreligga i samband med och som ett resultat av statsmakternas ställningstagande till socialutredningens förslag i olika avseenden.

Då det gäller finansieringen av försöksverksamheten har jag funnit det angeläget att verksamheten skall bestridas av statsmedel. Först då finns det anledning tro att den verkligen kommer till utförande enligt våra intentioner och utan onödig tidsutdräkt. Detta på förhand bestämda finansieringsansvar minskar naturligtvis inte utrymmet för givande diskussioner med sjukvårdshuvudmännen om på vilket sätt verksamheten skall läggas upp. Det blir – utgår jag från – på sedvanligt sätt en dialog parterna emellan om skäligheten av kostnaderna för erforderliga anordningar.

Utskottet har välvilligt uttalat att den föreslagna försöksverksamheten också bör "i begränsad utsträckning omfatta kontroll av alkoholhalten i blodet hos de omhändertagna i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anförs i motionen 2253". dvs. den av mig väckta motionen.

I reservation nr 3. avgiven bl. a. av den socialdemokratiska gruppen och med fröken Mattson som första namn, har motionens syfte beskrivits på ett helt korrekt och informativt sätt. Mitt motionsönskemål är, som där anges, att kontroll av alkoholhalten i blodet skall ske rutinmässigt vid omhändertagande av berusade personer, i syfte att dels underlätta polisens beslutsfattande när det gäller åtgärder i samband med omhändertagandet, dels ge nykterhetsnämnderna ökade möjligheter att komma i kontakt med personer som har eller är på väg att få alkoholproblem. I avvaktan på uppbyggnaden av alkoholkliniker bör provtagningen handhas av polisen, som för ändamålet bör ges tillgång till erforderlig provutrustning. Emellertid har reservanterna, som vi hört, från "principiella synpunkter" invänt att ett genomförande av motionsförslaget skulle försätta lagstiftning av ett förslag som f. n. endast förekommer då misstanke om brott föreligger. Det skulle med andra ord innebära att jag föreslagit ett tvångsmedel.

På den punkten föreligger, herr talman, som också klart framgår av utskottstexten, ett uppenbart missförstånd. Provtagning skall vara regel, dvs. skall ske rutinmässigt, men får inte – jag vill understryka det – ske mot den omhändertagnes uttryckliga vilja. Det kan alltså icke på något

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristrafrets
avskaffande, m. m.*

sätt krävas en lagstiftning för detta rutinmässiga arrangemang. Även om åtgärden ytterst syftar till adekvat vård av den berusade, får den icke – jag upprepar det – företas med tvång. Ett sådant tillvägagångssätt skulle f. ö. kunna motverka behandlingssyftet. Tekniskt är det numera som regel inte några svårigheter att klara den här provtagningen med den nya typ av mätinstrument som finns att tillgå.

Så några ord om lagregleringen. I och med fylleriets avkriminalisering uppstår frågan om den straffrättsliga och den juridisk-tekniska bedömningen av den grupp beteenden som ofta följer med berusningen, dvs. allmänt förgelseväckande beteende, antastande, ofredande osv. Som jag ser det kan det inte bli tal om att fylleriets avkriminalisering skall få inverka på bedömningen av dess "bibrott" i annan mening än att avkriminaliseringen så att säga också konsumerar det avvikande beteende som är att hänföra till fylleriet som sådant, dvs. till de åtbörder och det tal som kan anses som normala symtom på berusning. Men därutöver bör rättsläget vara oförändrat. De fall som hitintills bedömts som fylleri jämte t. ex. ofredande i konkurrens skall även fortsättningsvis bedömas som fall av separat ofredande. Detta är också utskottets mening. Måhända föreligger här en risk för att man i rättstillämpningen för straffbarhet kommer att kräva alltmer kvalificerade förgelseväckande beteenden, antastanden och ofredanden. Utvecklingen på den punkten måste förvisso följas med stor uppmärksamhet.

Mycket skulle slutligen, herr talman, vara att säga om lagregleringen vid omhändertagande av berusad person. Självfallet måste man undvika osäkerhet om det rätta lagstödet i en akut situation. Risk för godtycke måste elimineras. Gränsdragningsproblemen måste i god tid uppmärksammas. Inte blir det lätt för den enskilde polismannen att välja mellan den nya lagen om omhändertagande av berusad person, lagen om tillfälligt omhändertagande och de befogeneter som ges honom i rättegångsbalken, i nykterhetsvårdslagen och i polisinstruktionen, med andra ord, om man så vill, fem författningar. Självfallet måste, såsom utskottet framhåller, tillämpningsföreskrifter och anvisningar utfärdas till ledning för den enskilde polismannen, och tillämpningen måste följas med den allra största uppmärksamhet. Uppkommande svårigheter bör skyndsamt leda till en omprövning av lagregleringen. Utifrån de krav på en enhetlig lagstiftning på det här området som jag varit med om att framföra i motionen 2262 kan jag till nöds vara med om en provotid. Men jag har mina dubier; det vill jag klart säga ifrån. Det är egentligen synd att man genom osäkerheten i lagregleringen måhända kan äventyra förslaget goda syfte. I förhoppningen att så inte skall bli fallet – dvs. i förhoppningen att mina farhågor är överdrivna – ber jag emellertid att få yrka bifall till utskottsbetänkandet i alla delar.

Fröken MATTSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Vi har noterat inom utskottet att herr Nyquist i ganska väsentliga delar har fallit från de ursprungliga kraven på en blodprovsv-

tagning. Jag läste upp vad herr Nyquist ursprungligen sade när han syftade på det aktuella regeringsförslaget med de knappa resurserna: "Om polisen kunde sända med ett promilleresultat i sin rutinmässiga anmälan till nykterhetsnämnden skulle detta kunna vara till stor nytta för den socialarbetare, som i sina kontakter med personen i fråga försöker komma underfund med om alkoholproblem föreligger eller ej."

Jag noterar vidare att herr Nyquist, som är jurist, själv i utskottet har tagit upp ett resonemang om behovet och möjligheten av en eventuell lagstiftning om detta. Jag vill endast påpeka att det är herr Nyquists egna resonemang som ligger bakom ordalydelsen i reservationen 2, som är fogad till utskottets betänkande.

Herr NYQUIST (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara till det som fröken Mattson senast anförde säga att det inte finns någon som helst motsägelse mellan det som jag nu anförde från talarstolen och det som har skrivits i motionen. Det är utifrån de synpunkter, som jag gärna vill företräda, självklart att man skall se till den berusades bästa och möjligheterna att genom socialvård, nykterhetsvård eller på annat sätt hjälpa honom eller henne på traven. Det skulle vara bra vid bedömningen av fallen inte bara på polisstationen utan framför allt inom nykterhetsvården om man hade tillgång till ett promilleprov, eftersom viss expertis anser att det kan vara utslagsgivande för möjligheterna att spåra dels existerande alkoholbesvär, dels också kommande alkoholbesvär.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Fröken Mattson har redan nämnt att vi i utskottet har varit i stort sett eniga, och det vill jag understryka. Det kommer f. ö. säkert att framgå av protokollet. Flera av oss kommer där att framföra i stort sett samma synpunkter.

Jag vill också understryka att utskottet enhälligt uttalar sin stora tillfredsställelse över att regeringen nu lagt fram det här förslaget, som vi länge önskat. Vi har länge sett fram emot ett förslag om fylleristrafkets avskaffande.

Här har förut nämnts att riksdagen på förslag av första lagutskottet och som resultat av motioner redan år 1962 begärde en utredning, som vi fick 1963, och sedan kom betänkandet 1968. Men det skulle komma att dröja ännu åtta år innan vi äntligen fick en proposition i ärendet. Detta är anmärkningsvärt. Andra länder har tidigare genomfört den här reformen. Redan i första lagutskottet företog vi resor till Finland för att studera problemen, och justitieutskottet har varit även i Polen. Det är som sagt anmärkningsvärt att denna reform genomförts exempelvis i Polen långt tidigare, redan 1959.

Jag finner det angeläget i sammanhanget att också erinra om att utskottet helt ansluter sig till departementschefens uppfattning att en avkriminalisering inte kan få påverka den sedan lång tid upprätthållna

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristrafrets
avskaffande, m. m.*

grundsatsen i brottsbalken att självförvållat rus inte får föranleda att en gärning inte anses som brott. Utskottet understryker särskilt att fylleriets avkriminalisering inte får leda till generell straffrihet för straffbara beteenden som vanligtvis äger rum under rusets inverkan.

En mycket viktig fråga är givetvis den om omhändertagande av berusade personer. Ett enigt utskott framhåller att det ur rättssäkerhets-synpunkt är ytterst angeläget att förutsättningarna för polisingripanden finns noggrant reglerade så att risk för godtycke vid tillämpningen eliminerats.

Vid avvägningen av för- och nackdelarna med olika lösningar har utskottet likaså enhälligt stannat för att regler för omhändertagande av berusade personer efter fylleristrafrets upphörande på sätt departementschefen föreslagit bör upptas i särskild lag. Samtidigt framhålls i betänkandet nödvändigheten av särskilda åtgärder för att kunna bemästra rådande gränsdragningsproblem samt att tillämpningsföreskrifter och anvisningar till ledning för den enskilde polismannen bör utfärdas.

En utomordentligt viktig del i problemkomplexet kring fylleriets avkriminalisering är vårdfrågorna. I propositionen avvisas tanken på att nu genomföra en mer genomgripande reform av vården av akut berusade. I stället föreslås en försöksverksamhet, innebärande dels att sjukvårdsutbildad personal knyts till polisarresterna i ett antal polisdistrikt, dels att den av fylleristrafutredningen framlagda modellen med vårdkliniker för omhändertagna realiserats i modifierad form inom ramen för den pågående försöksverksamheten i Kristianstads och Malmöhus län.

Som fröken Mattson redan nämnt anser emellertid utskottet att man redan i samband med fylleriets avkriminalisering måste lägga fast en bestämd målsättning för behandling och vård av de personer som omhändertas enligt den nya lagen och att utgångspunkten därvid måste vara att akutvården skall vara en socialmedicinsk och inte polisär uppgift samt att akutvården skall ingå i en behandlingskedja där de övriga leden utgörs av fysisk och psykisk rehabilitering och social omvårdnad i stort.

Socialutskottet har hörts i det här ärendet och anser liksom justitieutskottet det mest realistiskt att i största möjliga utsträckning utnyttja befintliga resurser inom sjukvården och inrätta vårdenheter för berusade personer i anslutning till sjukhusen.

Därför förordar utskottet att riksdagen uttalar sig för en målsättning som innebär att omhändertagandet av berusade personer skall förbindas med akutvård och att vården skall ges inom nykterhetsvårdens eller sjukvårdens ram utanför polisstationerna.

Trots att den av regeringen förordade försöksverksamheten med anknytning av sjukvårdspersonal till polisstationerna således inte är förenlig med denna målsättning är utskottet, såsom här har nämnts, i nuläget berett att acceptera den som ett provisorium. Men utskottet uttalar sig för ytterligare försöksverksamhet enligt den modell som förordas av utskottet. Det är värdefullt att vi härigenom får fram olika alternativ som sedan kommer att utvärderas.

Riksdagen bör därför uppdra åt regeringen att snarast inleda överläggningar med vederbörande huvudmän så att en utökad försöksverksamhet enligt utskottets önskemål kan igångsättas.

Enligt utskottets uppfattning bör försöksverksamheten bestridas av statsmedel. Av fröken Mattsons anförande framgick att utskottets sex socialdemokrater på denna punkt har avgivit en reservation. Utskottsmajoriteten har emellertid den bestämda uppfattningen att det med hänsyn till landstingens och primärkommunernas ekonomiska situation är nödvändigt att staten tar på sig kostnaderna för försöksverksamheten om en sådan skall kunna komma till stånd i önskad omfattning. För att staten skall ta på sig kostnaderna talar också, som här har framhållits, statverkets inkomster av alkoholförsäljning.

I reservationen 3 från socialdemokraterna och vpk:s representant motsätter man sig, som herr Nyquist nämnde, den av honom i motion framförda tanken att försöksverksamheten också i begränsad omfattning bör omfatta kontroll av alkoholhalten i blodet hos de omhändertagna. Utskottsmajoriteten tillstyrker den tänkta provtagningen, men endast på det bestämda villkoret att den icke får ske mot den omhändertagnes vilja. Herr Nyquist har närmare utvecklat den här frågan och jag kan begränsa mig genom att instämma i vad han anför.

Herr Pettersson i Västerås har talat för sin reservation nr 1, i vilken han konsekvent följer upp sin motion nr 2264. Alla inom utskottet har stor förståelse för de synpunkter han här framför, men utskottets majoritet anser att utskottets förslag är mer realistiskt i nuläget med hänsyn till de begränsade tillgängliga resurserna.

Här har också erinrats om att utskottet uttalat sig för att det "varit värdefullt om regeringen under den tid som fylleristrafutredningens betänkande övervägts inom regeringskansliet initierat en försöksverksamhet som nu kunde ha legat till grund för ställningstagandena om utformningen av den ifrågavarande akutvården. Det skulle också ha varit till fördel om de överläggningar med vederbörande huvudmän för sjukvården som aviseras i propositionen hade ägt rum."

Det här uttalandet har föranlett ett särskilt yttrande av fem socialdemokrater. Utskottets uttalande är till sin form mildt men i sak starkt. Jag vill fästa uppmärksamheten på att utskottets värderade vice ordförande inte återfinns under det särskilda yttrandet.

Till slut vill jag framhålla att den reform som riksdagen nu beslutar om är betydelsefull. Det är emellertid viktigt att den följs upp ordentligt med förslag till definitiv lösning av vårdfrågorna. Dagens beslut är endast början till en mycket viktig reform.

Herr talman! Jag ber att på samtliga punkter få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr PETERSSON i Västerås (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Schötts konstaterande att vi i utskottet varit mycket eniga om målsättningen är naturligtvis riktigt. Men jag beklagar – och

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristrafrets
avskaffande, m. m.*

det var närmast därför jag begärde ordet igen – att inte enigheten sträckte sig längre, att man inte logiskt följde upp det hela. Man borde i konsekvensens namn ha följt intentionerna i vår motion, som man i övrigt har behandlat så välvilligt i utskottet, och stött den linje som vi gått på i reservationen 1.

I mitt första inlägg glömde jag att beröra reservationen 2, och jag vill därför passa på tillfället att avge en röstförklaring.

Eftersom vi inte är överens med dem som avgivit reservationen 2 om att försöksverksamhet skall äga rum på polisstationerna, så är vi inte heller intresserade av att medel används för en sådan försöksverksamhet. Skall en försöksverksamhet äga rum skall den – det har vi klart sagt – ske i anslutning till sjukhusen. Därför kommer vi från vår partigrups sida att lägga ner våra röster vid en votering om reservationen 2.

Herr RANESKOG (c):

Herr talman! Propositionen 113 föranleder justitieutskottet till ett nytt och radikalt förslag då det gäller fylleristrafret.

Utskottet betonar att den gamla metoden var uttryck för "ett förlegat betraktelsesätt". Hur man än betraktar det från tidssynpunkt, så var den gamla lagen i högsta grad inkonsekvent. Enligt lag hade man rätt att tillverka sprit, enligt lag hade man rätt att sälja sprit, allt i svenska statens namn, men om man drack sig berusad av det lovliga blev man straffad.

Nu föreligger förslag om att upphäva denna inkonsekvens. Ingen torde i dag ha en annan mening än att så bör ske.

Men därmed är inte bekymret ur världen. Den som dricker för mycket av den lovliga varan blir berusad. Och den som blir berusad förlorar kontrollen över sig själv och sina handlingar. Om detta skall betraktas som ett akut sjukdomstillstånd eller inte har ingen betydelse i det här sammanhanget.

Det avgörande är att den berusade måste omhändertagas, antingen för sin egen skull eller för andras skull. Det vanliga sättet att ta vara på en berusad har hittills varit genom polis och arrestlokaler. På detta har följt att man efter några timmar släppt ut den anhållne – utan åtgärder, utan hjälp och utan vård.

Det nya och positiva i årets förslag är att begreppet vård kommit in. Så långt är förslaget bra. På detta följer sedan antydningar om hur man kan tänka sig vården. Hur man från polisiärt håll och från sjukvårdssidan skall agera finns endast förslag till. Det mest positiva i förslagsväg är den försöksverksamhet som avses bli förlagd till Landskrona. Vad gäller denna förordar centern att verksamheten snarast, dvs. efter två år, blir utvärderad och kan komma till nytta i den fortsatta alkoholistvården.

Om nu den här lagen inger förhoppning om en ny tingens ordning, så blir man inte lika glad åt fortsättningen. Det skulle absolut, som utskottet antyder, ha varit en fördel om regeringskansliet på ett annat sätt hade förberett fylleristrafrets avkriminalisering. En försöksverksamhet

borde i verkligheten redan ha varit genomförd när detta förslag lades fram. Likaså måste det betraktas som en stor brist att inga närmare kontakter tagits med sjukvårdens huvudmän. Resultatet av detta synes bli att begreppet vård, som så förhoppningsfullt förs in i sammanhanget, kommer att hänga i luften.

Den stora anmärkningen från alkoholister mot samhället har hittills gällt att vården har varit så till ytterlighet knapp och bristfällig. Om denna nya lagstiftning hade förberetts på ett annat sätt, så skulle den nya lagen från början fått ett annat värde.

Utan tvivel fick justitieutskottet en del nyttig information om vad vård av berusade personer kan betyda vid vårt besök i Polen i februari. Det har redan omnämnts av herr Pettersson i Västerås. Polackernas tillnyktringskliniker, med upp till 24 timmars vård, måste för den enskilde spela stor roll. De hann där ge den intagne mat och medicinsk vård, nytvättade kläder och kroppslig vila.

En fråga är därför för min egen del: Hur långt hinner vi i Sverige att under högst åtta timmar hjälpa och återställa kraftigt berusade personers tillstånd med så kort vårdtid? Just i detta avseende får man miss-tanken att begreppet vård kommer att förfuskas från svensk sida. Här räcker det nämligen inte med enbart ett gott uppsåt.

Att frågan f. ö. kommer hastigt på oss framgår av att sjukvården ingalunda i förväg blivit varslad om den nya lagstiftningens konsekvenser. Tanken är att en sjuksköterska i första hand skall gå polisen till handa då en berusad person skall omhändertas. Läkare skall också kunna tillkallas då så behövs. Den berusade skall kunna medicinskt bedömas.

Men var finns i dag de sjuksköterskor och läkare som kan anställas för dessa uppgifter? Självfallet blir trycket hårdast på sjukvården i storstäderna. Landstingen kämpar i dag med personalbrist i all sjukvård. På vissa områden är det särskilt besvärligt, som t. ex. inom långvården. Detta bottnar främst i att långvården är föga attraherande, särskilt på unga sjuksköterskor. Vem vågar tro på att vård av fyllerister på något sätt kan bli attraherande? Männskokärlek och pliktkänsla hoppas vi ändock kan komma till uttryck i denna vårdform. Det kommer att ta flera år innan vi får fram utbildad personal för vård av alkoholberusade personer.

Låt oss komma ihåg att beställningen inte ens är gjord ännu hos sjukvårdens huvudmän. Därför kommer den nya lagstiftningen under rätt lång tid att hänga i luften. Vid våra allmänna sjukvårdsinrättningar kommer förmodligen alkoholskadade människor att trängas med andra sjukvårdsbehövande personer.

Man får även hoppas att regeringen ställer sig positiv till att utan dröjsmål ge landstingen medel för utbildning av lämplig personal, så att den nya lagstiftningen från början kan bli meningsfull. Ty personalfrågan blir ju en direkt rekvisition från riksdagens sida till landstingen. Jag har redan påtalat vårdbehovet i mitt eget landsting och hoppas att frågan snabbt aktualiseras i alla andra landsting.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristrafkets
avskaffande, m. m.*

Till sist vill jag uttrycka en förhoppning om att samhället även skall kunna ge hjälp till alla de personer som inte är så höggradigt berusade att polismyndigheten kan sätta in direkta åtgärder. På samma gång som vi torde lösa vissa problem kommer det att uppstå nya. Ty ännu har väl aldrig alkoholen tillfört vårt samhälle något positivt.

Med det anförda vill jag för centerns del yrka bifall till utskottets förslag i alla stycken.

Fru BERGANDER (s):

Herr talman! Jag vill med några ord kommentera det särskilda yttrande som jag tillsammans med några partivänner fogat till utskottets betänkande.

Till skillnad från utskottets majoritet anser vi när det gäller ytterligare försöksverksamhet, att det är en riktigare väg att riksdagens ställningstagande först klart inhämtats. Samma är förhållandet enligt vår mening när det gäller förhandlingar med sjukvårdens huvudmän. Jag tror också personligen att om dessa åtgärder vidtagits i förväg hade det från utskottets borgerliga ledamöter även då kommit klagomål på detta.

Herr talman, jag har inget annat yrkande än bifall till utskottets hemställan i denna del. Jag har endast velat göra denna markering.

I detta anförande instämde herrar Lundgren och Andersson i Gamleby, fru Andersson i Kumla samt herr Nilsson i Visby (samtliga s).

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Vi har hittills haft en mycket fridsam debatt och skall väl också ha det nu mot slutet. Men uttalandet från utskottets sida om att det hade varit värdefullt med en försöksverksamhet finner jag mycket befogat. Det hade säkert varit till stor nytta för oss om någonting hänt på alla dessa år. Det är dock många år sedan utredningen lade sitt betänkande.

Jag tycker att det särskilda yttrandet vittnar om en överdriven känslighet från vissa ledamöters sida.

Fru BERGANDER (s):

Herr talman! Jag kan gott förstå att herr Schött har den uppfattningen. Men jag vill säga att det trots allt redan har varit en viss försöksverksamhet. Vi som skrivit under det särskilda yttrandet menar att det är värdefullt att riktlinjer nu har givits för hur den ytterligare försöksverksamheten skall komma till stånd.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1-16

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Pettersson i Västerås i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Pettersson i Västerås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 37 mom. 17 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Pettersson i Västerås i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Pettersson i Västerås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 15
Avstår - 1

Mom. 18

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Propositioner ställs först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Pettersson i Västerås i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Pettersson i Västerås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 37 mom. 18 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Pettersson i Västerås i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Pettersson i Västerås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 15
Avstår - 1

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristrafrets
avskaffande, m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

*Fylleristrafrets
avskaffande, m. m.*

Motiveringen

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels utskottets motivering med den ändring däri som föreslagits i reservationen nr 2 av fröken Mattson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fröken Mattson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren godkänner justitieutskottets motivering i betänkandet nr 37 mom. 18 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren godkänt utskottets motivering med den ändring däri som föreslagits i reservationen nr 2 av fröken Mattson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fröken Mattson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 148
Avstår - 15

Mom. 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av fröken Mattson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fröken Mattson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 37 mom. 19 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av fröken Mattson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 161
Avstår - 2

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr förste vice talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr förste vice talmannens anmodan herr Israelsson (vpk) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan.

Mom. 20

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 21

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Pettersson i Västerås i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Pettersson i Västerås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 37 mom. 21 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Pettersson i Västerås i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Pettersson i Västerås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 15
Avstår - 1

§ 4 Föredrogs

Justitieutskottets betänkanden

1975/76:38 med anledning av propositionen 1975/76:100 såvitt gäller anslag till nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm

1975/76:45 med anledning av propositionen 1975/76:205 med förslag till lag om immunitet och privilegier i vissa fall, m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 5 Underhåll av isbrytare m. m.

Föredrogs trafikutskottets betänkande 1975/76:25 med anledning av motioner om förläggning av service- och underhållsarbeten på statens isbrytare och sjömättningsfartyg till Gustafsviks varv samt om lokalisering till Härnösand av ledningen för den statliga isbrytningen.

I detta betänkande behandlades motionerna

1975/76:425 av herr Sellgren m. fl. (fp, s, c, m), vari yrkats

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Underhåll av
isbrytare m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

*Underhåll av
isbrytare m. m.*

1. att riksdagen hos regeringen begärde en snabbutredning med syfte att förlägga underhåll och service av statens isbrytare och sjömätningssfartyg till Gustafsviks varv,

2. att riksdagen hos regeringen begärde att sjöfartsverket, om beslut fattades om lokalisering till Gustafsviks varv, fick i uppdrag att öka torrdockans kapacitet för att varvet skulle kunna ge service även åt isbrytarna, och 1975/76:611 av herr Nordin m. fl. (c).

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle

a. avslå motionen 1975/76:425,

b. avslå motionen 1975/76:611.

Reservation hade avgivits beträffande underhåll av isbrytare m. m. av herrar Persson i Heden (e), Håkansson i Rönneberga (c), Stjernström (c), Sellgren (fp) och Torwald (c) samt fru Swartz (fp) som ansett att utskottet under a bort hemställa

att riksdagen skulle med anledning av motionen 1975/76:425 som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående underhåll av isbrytare m. m.

Herr SELLGREN (fp):

Herr talman! De båda motioner som behandlas i trafikutskottets betänkande nr 25 har sysselsättningsfrågorna i Härnösand-Ådalenområdet som främsta syfte. Av den anledningen borde kanske dessa motioner ha behandlats i ett annat utskott.

Anledningen till att vi i år har tagit upp frågan om statliga insatser i Gustafsviks torrdocka i Ådalen är den koncentration av varvskapaciteten som har skett i Ådalen genom fusionen av två verkstäder som tidigare var för sig sysslat med underhållsservice inom sjöfarten. Lunde Varv och Verkstads AB samt AB Mohögs Mekaniska Verkstad har gått samman och förlägger sin samlade verksamhet till Gustafsviks varv, där Mohög är etablerat sedan tidigare. Sammanslagningen ökar sysselsättningsmöjligheterna i ett förut arbetslöshetsdrabbat område. I det nya företaget ingår det halvstatliga Företagskapital AB med 24 % av aktiekapitalet. I samband med fusionen har beslutats om ett stort investeringsprogram. Därigenom kommer det nya företaget att ha tillräckliga personella, tekniska och ekonomiska resurser för att bl. a. ge reparent- och haveriservice till den sjöfart som förekommer längs Norrlandskusten.

Endast torrdockans bredd utgör nu den flaskhals som begränsar företagets möjligheter att lämna service till det större tonnage som i ökande omfattning trafikerar de norrländska farvattnen. Företaget kan inte göra något åt dockan, eftersom den ägs av staten och hyrs av varvsägaren. Dockans längd är tillräcklig men den behöver breddas för att uppnå tillfredsställande arbetsbredd för större handelsfartyg och isbrytare. Dockan är f. n. i behov av upprustning samt breddning av portarna. Den kostnad

Onsdagen den
19 maj 1976

*Underhåll av
isbrytare m. m.*

som direkt hänför sig till dockans anpassning till större tonnage är förhållandevis blygsam; den beräknas uppgå till 1 milj. kr. Den totala kostnaden för upprustningen beräknas till 3 milj. kr.

Man kan invända att det inte är välbetänkt att under rådande varvskris ytterligare stärka kapaciteten inom området. I det perspektivet har emellertid verksamheten i Ådalen marginell betydelse. Redan nu fullgör de sammanslagna företagen en hel del fartygsservice åt statsverket vad gäller lotsbåtar, mindre arbetsbåtar och vägverkets färjor. Även andra arbeten utförs. I den nya verksamheten beräknas varvsdelen utgöra endast ungefär 40 % medan den landbaserade verksamheten kommer att uppgå till 60 %.

Herr talman! Mot den här bakgrunden vore det orimligt att verksamheten skulle begränsas enbart på grund av att dockan inte anpassats till aktuella krav på arbetsbredd, etc. Reservanterna understryker också vikten av att denna industri bereds så goda arbetsförhållanden som möjligt. Därvid åsyftas att torrdockan bör byggas ut och andra erforderliga åtgärder vidtas för att ge sjöfarten till och från de norrländska hamnarna den service som krävs för det större tonnaget. Däri inbegripes självfallet isbrytarna, liksom tidigare lotsbåtar och mindre arbetsbåtar. Reservanterna har begränsat sitt krav när det gäller inriktningen i statens insatser till att ge företaget möjlighet att uppträda som anbudsgivare. Jag ansluter mig till den synpunkten, eftersom detta svarar mot upphandlingsnormerna för statliga verk. Avsikten med motionen nr 425 var att isbrytarservicen skulle styras till denna industri, men detta är ju inte möjligt.

Reservanterna lägger alltså vikten på sysselsättningsfrågorna. Detta är det väsentliga. Ådalen är nämligen en region som drabbats mycket hårt av omstruktureringen inom skogsindustrin. Det är därför så mycket mer angeläget att det näringsgeografiska området ökas och att nya arbetstillfällen skapas för att motverka den stora undersysselsättningen inom regionen. De små statliga insatser som ett bifall till reservationen skulle leda till kommer att ge en större utdelning i arbetstillfällen än andra former av regionalpolitiska insatser, vilka självfallet också är nödvändiga.

Av remissyttrandet från chefen för marinen framgår inte hur man där ser denna industrilokalisering ur försvarsberedskapssynpunkt. Däremot känner jag till att militärbefälhavaren i Nedre Norrlands militärområde är mycket angelägen om att Gustafsviks varv och de aktiviteter som är knutna till detta stötts så att resurserna kan bibehållas och om möjligt vidareutvecklas. Han har för Härnösands kommun framhållit att Gustafsviks varv ur försvarssynpunkt är av stort intresse och av stor betydelse, eftersom det är den enda varvs- och reparationskapacitet av något så när stor omfattning som disponeras inom det väsentliga havsområde som Bottenhavet utgör.

Herr talman! Med det sagda yrkar jag bifall till reservationen.

Motionärernas yrkanden har inte heller i reservationen till fullo tillgodosetts. Fortfarande kvarstår att isbrytarledningen med fördel kan vara placerad i Härnösand. Samtidigt måste man dock beakta att denna nyligen

flyttat till Norrköping tillsammans med sjöfartsverket i övrigt. Ett nytt uppbrott måste betraktas som ogörligt – det måste även nitiska motionärer inse.

Detsamma gäller underhållsservicen för sjömättingsflottan. Efter ett långt utredningsarbete har en flyttning till Muskö nu beslutats. Förslag härom framlades så sent som i årets budgetproposition. Även här har utvecklingen gått före motionärerna.

Herr talman! Jag har alltså inga yrkanden på dessa punkter.

I detta anförande instämde herr Winberg (m).

Herr STJERNSTRÖM (c):

Herr talman! Herr Sellgren har ganska utförligt redovisat denna fråga. Jag vill bara deklarerat att också vi från centern har funnit att starka skäl talar för en utbyggnad av torrdockan vid Gustafsvik i Ådalen. Det är främst regionalpolitiska skäl vi vill anförat. Ådalen har drabbats hårt under senare år av strukturomvandlingen, och när insatser nu görs för att genom samordning av olika verksamheter få till stånd ett livskraftigt företag, där man även räknar med att bedriva varvsrörelse, bör också en utbyggnad av dockan övervägas.

Denna docka ägs av staten, och med en mindre investering kan dockan byggas ut så att företaget även kan delta i anbudsgivningen när det gäller underhållet av statsisbrytarna. Denna ombyggnad ger också företaget försäkringar för att ge service till det större tonnage som i ökande utsträckning trafikerar Norrlandskusten.

De nya stora isbrytarna kan f. n. endast dockas i Stockholm och på västkusten, och även sjöfartsverket anser att det skulle vara en tillgång om Gustafsviksvarvet upprustas så att det kan uppträda såsom anbudsgivare. Sjöfartsverket anför: "En särskild fördel skulle det givetvis vara att sådan varvmöjlighet skapas inom eller i närheten av det område där statsisbrytarna har sin huvudsakliga verksamhet, dvs. i Bottenhavets och Bottenviksområdet."

Just så ser centern det också. Det måste vara rimligt att man efter Norrlandskusten skapar möjligheter att ge service åt isbrytarna i de områden där de mest används.

Ådalen behöver arbetstillfällen. En upprustning av dockan i Gustafsvik har dessutom betydelse för sjöfarten i övrigt efter Norrlandskusten. Sjöfartsverket ser det som en tillgång att dockan upprustas, och för staten är det en högst marginell kostnad. Länsstyrelsen i Västernorrlands län och Härnösands kommun är angelägna om att satsningen övervägs. Man frågar sig då varför utskottsmajoriteten är emot denna regionalpolitiska satsning i den krisdrabbade Ådalen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den reservation som är fogad till detta betänkande.

Herr ROSQVIST (s):

Herr talman! Trafikutskottets betänkande 1975/76:25 har avgivits med anledning av motioner, vari föreslås förläggning till Gustafsviks varv av service- och underhållsarbeten på statens isbrytare och sjömätningsskuter samt lokalisering till Härnösand av ledningen för den statliga isbrytningen. Motionerna har avstyrkts av utskottet.

Reservationen från folkpartiet och centern innebär att motionärernas företrädare i utskottet har gått ifrån i resp. motioner framställda krav. Man accepterar att sjömätningsskuterens underhåll och förrådshållning förläggs till Muskövarvet. Man accepterar att isbrytarledningen stannar kvar på den ort dit sjöfartsverkets centralförvaltning är lokaliserad, dvs. Norrköping. Man accepterar att underhåll och reparationer av isbrytarna även i fortsättningen sker efter anbudsförfarande från såväl statliga som privata varv.

Vad reservanterna nu begär är kort och gott att varvet vid Gustafsvik skall upprustas med statliga medel, och reservanterna motiverar detta med bristande varvsresurser längs ostkusten. Detta tas såsom intäkt för kravet på en utbyggd svensk varvskapacitet, vilket sedan skulle trygga sysselsättningen i Ådalsregionen.

Herr talman! Inom de närmaste veckorna kommer riksdagen att få ta ställning till frågor som berör varvsnäringen. Sysselsättningsläget för varvsindustrin för de kommande åren är mycket bekymmersamt. Det råder en global överkapacitet på varvsmarknaden. Flera svenska varv befinner sig i en krissituation. Samhället kommer att få gå in med stora insatser och hjälpa till för att klara ett betydande antal varvsanställda från arbetslöshet. Men trots detta undgår man inte att det successivt blir en nedtrappning av antalet anställda inom varvsnäringen.

Enligt det förslag som ligger på riksdagens bord skall fartyg byggas för "lagring" för att klara en del av varvsproblemen de närmaste åren, och en del varv skall övergå till reparationsverksamhet i stället för nybyggnader – allt för att ha sysselsättning. Så skall ske med varvsindustrin i Stockholm. Finnboda, som brukar anlitas av isbrytarna, blir helt och hållet ett reparationsvarv. Utskottet har fått ta del av de bekymmer länsstyrelsen i Stockholm hyser för denna varvsrörelse. Finnbodavarvet kommer att personmässigt trappas ner – beroende på mindre tillgång på arbeten – med i runt tal 200 man.

Jag kan försäkra att även övriga varv efter ostkusten – de må vara privata eller med statligt engagemang – ser sin möjlighet att leva kvar i att också satsa på reparationsverksamhet. Och detta gör man inom ramen för sina befintliga resurser. Det gäller varven i Sölvesborg, Karlskrona, Kalmar och Oskarshamn, och det gäller Muskövarvet. Sedan har vi grannar på andra sidan Bottenhavet som också försöker få uppdrag för sina icke obetydliga varvsresurser.

Mot den bakgrunden är det svårt att förstå hur reservanterna kan anse att en statlig ytterligare satsning och utbyggnad av varvsverksamhet i Ådalen skulle trygga sysselsättningen. Man kan ha den största förståelse

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Underhåll av
isbrytare m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

*Underhåll av
isbrytare m. m.*

för Ådalsproblemen, men inte är väl varvsrörelse i dagens läge, med den krissituation som råder, något som bör föranleda vare sig sjöfartsverket eller någon annan till utökning av varvskapaciteten. Det vore också att ge de anställda, kommun och län förhoppningar som det blir svårt att infria.

Herr talman! Det är utskottets uppfattning att nu befintliga varvsresurser skall utnyttjas för de behov som sjöfartsverkets enheter – isbrytare, sjömättningsfartyg och olika tjänstebåtar – kan ha. Några ändringar i rutinen för reparation och underhåll av isbrytarna skall inte ske. Utredningsförslaget angående den verkstadsrörelse som sjöfartsverket bedriver och som presenterats i budgetpropositionen innebär att förråd och underhåll av sjömättningsmaterielen skall förläggas till örlogsbasen på Muskö. Det innebär att de redan befintliga resurserna kommer att utnyttjas. Regeringen har uppdragit åt sjöfartsverket att i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget planera den framtida organisationen och aktuell verksamhet. Utskottet har inga invändningar mot detta.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till trafikutskottets hemställan i betänkandet nr 25, vilket innebär avslag på motionerna 425 och 611.

Herr SELLGREN (fp):

Herr talman! Herr Rosqvist tar till ett väldigt artilleri för att skjuta på ett mycket litet mål. Dessutom förefaller allt han tar upp egentligen vara attrapper.

Jag skall be att få lägga till rätta en del saker. Den första felaktigheten i herr Rosqvists anförande är att Gustafsviksvarvet skulle rustas upp med statliga medel. Det är inte fråga om varvet som helhet, utan det är den av staten ägda torrdockan som behöver rustas upp och ges den arbetsbredd som behövs för att ta in det större tonnage som handelsfartygen och isbrytarna i dag utgör.

Sedan vill jag säga att avsikten med upprustningen inte är att trygga hela sysselsättningsbehovet i Ådalen, utan åtgärden skall ses som *ett led* i ansträngningarna att trygga sysselsättningen i Ådalen.

Det verkligt grova artilleriet tar herr Rosqvist till när han drar upp hela den globala varvskrisen. Kan ett litet företag i Ådalen som redan sysslar med underhållsservice inom sjöfarten, med den omfattning verksamheten skulle få efter en upprustning, verkligen fördärva hela konkurrenssituationen inom varvsnäringen ens i Sverige?

Vidare blev jag ganska förbluffad när herr Rosqvist i sin överdimensionering av tingen även försvarade varvsrörelsen i Finland. Herr Rosqvist försvarar varvsrörelsen i Finland mot ett stärkande av sysselsättningen i Ådalen. Vad är det för politik som herr Rosqvist därmed för? Om han hade sagt Oskarshamn – där är det emellertid omöjligt att göra någonting – eller någon annan del utmed svenska kusten – men att ställa Finland mot Ådalen, det är ganska häpnadsväckande!

Herr talman! Det hela rör sig om att bredda en torrdocka i ett befintligt

reparationsvarv i Ådalen för att anbudsvägen kunna konkurrera om den reparationservice som kan förekomma utmed Norrlandskusten. Låt mig ge ett exempel på en fördel med detta. Att flytta en isbrytare från Botenvisområdet ner till ett sydligt varv och upp igen kostar i storleksordningen 100 000 kr. enbart för förflyttningen. Varför skall inte dessa underhållsarbeten kunna skötas inom den region som utgör isbrytarnas verksamhetsområde? Detta gällde alltså isbrytarna, och övriga fartyg – handelsfartyg och liknande – skall vi icke förtiga.

Herr SIVERT ANDERSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Låt mig först få uttrycka en viss förvåning över att detta ärende behandlats i trafikutskottet. Som jag ser det är det en näringspolitisk fråga, möjligen med lokaliseringspolitiska inslag.

När det gäller yrkandet i reservationen vill jag också uttrycka en viss förvåning. Svensk varvsindustri står inför en mycket stor kris som drabbar samtliga varv och inte minst dem som brukar utföra underhållsarbeten på isbrytarna. Jag syftar främst på Finnboda, som fått mycket stark känning av varvskrisen i form av stora neddragningar. Varvet hade vid årsskiftet 1975–1976 558 kollektivanställda och 146 tjänstemän och arbetsledare. Den förväntade produktionsvolymen, som ju bestäms av marknaden, innebär att antalet kollektivanställda kommer att successivt minska under 1976 och 1977 till 400 och antalet arbetsledare och tjänstemän till 96.

Den här pågående omstruktureringen av Finnboda bygger på att produktionsvolymen för reparation och ombyggnad ökar kraftigt. Den lokala marknaden är därvid viktig, även om den är liten. Här måste andelen av Östersjömarknaden ökas.

Det bör vara möjligt att vid Finnboda reparera svenska fartyg och övrigt tonnage som finns i Östersjön. Här kommer naturligtvis isbrytarfrågan att bli intressant.

Att då bygga ut nya resurser i ett läge där det redan finns en stor överkapacitet verkar ju mindre klokt.

Jag vill också hänvisa till vad chefen för marinen har sagt. Han framför att underhållet på statsisbrytarna bestäms genom vanligt anbudsförfarande. Det kommer naturligtvis också att ske i fortsättningen. Därför finns ingen som helst säkerhet för att en utvidgning av Gustafsviksdockan skulle ge mer sysselsättning.

Dessutom bemannas isbrytarna av marinen. Huvuddelen av stampersonalen bor med sina familjer i ostkustens örlogsbas. På grund av kommanderingar till isbrytarna måste man växla med andra kommanderingar inom marinen, till stor del förlagda till ostkusten. Då är det även ur den synpunkten mindre lämpligt, säger chefen för marinen, med Gustafsvik som förläggningssort för isbrytarna under sommarhalvåret. Han ser inte att några fördelar står att vinna med ett eventuellt genomförande av den föreslagna lokaliseringen.

Det nu anförda gällde flyttning av isbrytarnas förläggning. Självfallet

Onsdagen den
19 maj 1976

*Underhåll av
isbrytare m. m.*

är det likadant när det gäller underhållet. Detta sker till största delen under sommarhalvåret.

Jag vill också hänvisa till den mycket ensidiga näringsstruktur Stockholmsområdet har. Vi har inom Fackliga centralorganisationen i Stockholm påvisat den utarmning av industriarbetstillfällena som stadigt sker och har skett i Stockholmsområdet. Under 1970-talet beräknas länet inom industrin förlora 7 000 arbetstillfällena och under 1980-talet 8 000 eller 9 000 arbetstillfällena. Genom att minskningen i industrisysselsättningen främst berör arbetarpersonalen kommer antalet arbetare inom industrin att minska i ännu snabbare takt. Det finns alltså mycket starka skäl för att man är försiktig när man bygger ut alternativa anläggningar till den varvsindustri som redan finns etablerad.

Herr ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag vill i första hand ge en replik till herr Sellgren. Han var förvånad över mitt inlägg och kunde inte förstå varför en breddning av torrdockan i Gustafsvik skulle innebära att varvskapaciteten utökas. Visst utökas varvskapaciteten både i Gustafsvik och i Sverige totalt, herr Sellgren, om man breddar dockor, gör dem större och ger dem möjlighet att ta emot större fartyg. En torrdocka ingår i själva rörelsen inom varvsnäringen. Utökar man den blir självfallet kapaciteten för varvet i fråga större.

Sedan var herr Sellgren förvånad över, som han sade, att jag försvarade sysselsättningen i Finland – genom att jag nämnde att även finnarna har varv, på andra sidan Bottenhavet, som räknar på reparationer av fartyg. Det antal kunder som eventuellt Gustafsvik räknar på, som varven i östra Sverige räknar på och som kanske även finnarna räknar på är begränsat. Det gäller att slåss om de kunderna. Eftersom det runt hela Östersjön finns problem när det gäller varvssysselsättningen och när det gäller att skaffa arbeten kommer självfallet kampen om de här reparanterna att bli hård. Därför är det märkligt om staten skulle satsa pengar i ytterligare en torrdocka för att vara med och slåss om samma kundgrupp. Staten har redan ett engagemang, såsom framgick av Sivert Anderssons anförande, i Finnboda varv – genom att Finnboda ägs av Götaverken och staten kommer att gå in som en av huvudintressenterna i Götaverken. Skall sedan isbrytarna repareras, och det skall ske genom anbudsförfarande, måste alltså den ena statliga grenen av varvsnäringen slåss med en annan gren av statligt varvsengagemang om ett statligt objekt i form av reparation eller översyn. Det är mot den bakgrunden, herr Sellgren, som vi protesterar och har en annan uppfattning än herr Sellgren ger uttryck för i sin reservation.

Jag håller också med herr Sivert Andersson om att den här frågan, som den nu har utvecklats, knappast hör hemma i trafikskottet; den berör ett annat område. Herr Sellgren, som själv är motionär och sitter i trafikskottet, ändrade ju på yrkandena och har gått över till att kräva en ökning av de svenska varven, i det här fallet Gustafsvik. Han har

släppt kraven när det gäller isbrytarna och sjömättningsfartygen. Det är en utökning av varvskapaciteten i Ådalen herr Sellgren är ute efter. Och vi skall inte tro att sysselsättningen tryggas för de jobbare som är anställda eller eventuellt skulle komma att anställas i Ådalen därför att också det här varvet skall gå in och slåss om de reparationer som finns.

Samtliga varv på ostkusten kämpar i dag om tillfällena att få in fartyg för reparationer, översyn och för klassningar. Av den anledningen anser vi, herr Sellgren, inte att staten skall gå in och ytterligare utöka den överkapacitet som finns på detta område f. n.

Herr SELLGREN (fp):

Herr talman! Till herr Sivert Andersson i Stockholm vill jag säga att vi båda talar om företag som redan finns. Företaget i Ådalen existerar redan. Det gäller bara att bredda en redan befintlig torrdoccka som ägs av staten. Jag vill säga till herr Rosqvist att de åtgärder som skulle vidtas inte avser varvet i vidare bemärkelse, med all den utrustning som ingår i detta, utan en liten del härav som ägs av staten. Det gäller möjligheterna för företaget att följa utvecklingen och konkurrera på samma villkor som gäller för andra företag.

Jag undrar varför sysselsättningstillfällena skall dras bort från det "fattiga" Ådalen, som behöver många ytterligare sådana. Det är fråga om en verksamhet som redan bedrivs och som skall kunna arbeta på marknaden på precis samma villkor som andra företag. Därför tycker jag att yrkandet i reservationen är fullt försvarbart.

Herr LOTHIGIUS (m):

Herr talman! Jag måste instämma i herr Sivert Anderssons i Stockholm synpunkter i den här frågan. Jag tycker nämligen att det alldeles särskilt i dagens situation är en näringspolitisk fråga och att vi bl. a. bör se den från den utgångspunkten. Vi har i utskottsbetänkandet hänvisat till den situationen som f. n. råder, och vi anser det från den utgångspunkten vara orimligt och oriktigt att satsa stora pengar på det aktuella varvet.

Sedan reagerar jag litet grand när herr Sellgren tar upp remissvaren från chefen för marinen och från sjöfartsverket, som jag tycker vid en ordentlig genomläsning entydigt talar för den ståndpunkt som utskottet företräder.

En tredje synpunkt är den regionala. Varför skall vi inte diskutera regionala synpunkter när det gäller Kalmar, Oskarshamn, Sölvesborg, Karlskrona och även Stockholmsområdet, när vi i dessa områden har bestämda svårigheter och när det just inom det aktuella fältet krävs särskilda åtgärder för att upprätthålla sysselsättningen? Det är de näringspolitiska synpunkterna i förening med de arbetsmarknadsmässiga som varit avgörande för mig och för de moderata representanternas ställningstagande till förmån för utskottets hemställan.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Underhåll av
isbrytare m. m.*

Herr STJERNSTRÖM (c):

Herr talman! Herr Sivert Andersson i Stockholm och herr Lothigius i förening hänvisar till vad chefen för marinen säger i denna fråga. Jag vill bara framhålla att jag gärna citerar vad länsstyrelsen i Västernorrlands län säger i denna fråga. Jag tror att den har ett betydligt bättre kunnande i regionalpolitiska frågor än vad chefen för marinen har. Jag anser att detta är en regionalpolitisk fråga. Herr Sivert Andersson i Stockholm sade att det möjligen är en fråga med visst regionalpolitiskt inslag. Det är i stället en fråga med ett betydande lokaliseringpolitiskt inslag, och det är därför som vi har ställt oss bakom förslaget.

Här har hänvisats till hur Stockholmsområdet förlorar arbetstillfällen inom industrin, men jag kan hänvisa till att Ådalen har mist tusentals människor, som inte hade något arbete kvar i den regionen utan måste flytta därifrån. Det går naturligtvis att hänvisa till svårigheter på andra ställen, men jag tror ändå att man vid en något så när objektiv bedömning kan fastslå att svårigheterna är synnerligen stora ur sysselsättningspolitisk synpunkt just i Ådalen. Därvidlag vill jag återigen hänvisa till vad länsstyrelsen i Västernorrland har anfört.

Frågan är naturligtvis om man bör bibehålla den industriella struktur som i dag finns och hela tiden hänvisa till att det redan förekommer sådan industri i de södra delarna av landet, varför den bör få fortsätta där, och att Norrland inte kan komma i fråga för den industrin, eftersom den skulle innebära konkurrens på andra områden i landet. Det är klart att man kan hävda den uppfattningen. Men vi hävdar uppfattningen, att skall vi kunna få en regional balans i det här landet, krävs det en utveckling av industriverksamhet även i norra Sverige. Jag konstaterar dock att socialdemokrater och moderater här har förenat sig i uppfattningen att man inte bör ge detta regionalpolitiska stöd till Ådalen.

Herr ROSQVIST (s):

Herr talman! Anledningen till att jag begärde ordet igen var herr Sellgrens insinuation, att utskottsmajoriteten skulle ha varit inne på tanken att dra arbeten *från* Ådalen. Det är inte alls meningen, herr Sellgren! Vad vi säger är att vi inte vill vara med om att med statliga medel bekosta en utökning av den varvskapacitet som redan finns vid Gustafsviksvarvet. Det är alltså inte fråga om att ta någonting därifrån.

Men, herr Sellgren, det är ju ändå på det sättet att Finnbodavarvet i Stockholm måste trappa ner sin verksamhet och avskeda i runt tal 200 man på grund av att det inte finns tillräckligt med sysselsättning. I den situationen vill herr Sellgren att man med statliga medel skall bygga ut och förstärka ett varv vid Norrlandskusten. Detta skulle inte ge någon tryggare sysselsättning för dem som är anställda där uppe, och det skulle möjligen ge en ännu otryggare sysselsättning för de 500 man som finns kvar vid varvet i Finnboda. Detta berör även de människor som är sysselsatta vid varven i Oskarshamn, i Kalmar, i Sölvesborg och i Karlskrona.

Det här är en näringspolitisk fråga som vi diskuterar, herr Sellgren! Det är väl inte meningen att staten först av sysselsättnings skull skall tvingas till en nertrappning på den ena orten och samtidigt lägga pengar på ett annat ställe för att man där också skall tävla om den begränsade kundkrets som vi vet f. n. finns.

Herr SELLGREN (fp):

Herr talman! Jag begärde ordet närmast med anledning av herr Lothigius anförande. Han ansåg sig ha anledning att gå upp i talarstolen eftersom jag hade åberopat remissvaren. Men jag hade bara hänvisat till remissvaret från chefen från marinen och påpekat att däri inte sagts mycket om den här frågan ur försvarsberedskapssynpunkt. I stället hade jag hänvisat till vad militärbefälhavaren för Nedre Norrlands militär-område ansett – det var därför jag tog upp frågan om en lokalisering till den delen.

Herr Lothigius sade också att man inte bör satsa stora pengar i varvs-kapacitet uppe i Ådalen. Det är emellertid bara fråga om ganska små belopp, herr Lothigius, och jag redovisade också detta i mitt anförande liksom jag tidigare gjort i utskottet.

Herr Lothigius gjorde sig till talesman för moderata samlingspartiet, men han kanske inte noterat att motionären herr Winberg, som är från Sundsvall – inte från Ådalen – instämde i mitt anförande och i mitt yrkande.

Sedan skulle jag bara vilja kommentera vad herr Rosqvist sade. Det är nämligen så att den här sysselsättningsmöjligheten genom reparation av fartyg har tillkommit på samhällets initiativ. Det är därför torrdockan finns där, byggd av staten. Fusionen mellan de båda företagen har skett på initiativ och tillskyndan av samhället. Det är kommunerna där uppe som har arbetat för denna sammanslagning i syfte att stärka kapaciteten inom verkstadsindustrin och för att få fler arbetstillfällen.

Sedan måste jag påminna herr Rosqvist om det tillfälle då länsstyrelsen i Stockholms län uppvaktade trafikutskottets lilla delegation angående Finnboda varv. Länsstyrelsen framhöll att servicearbetet på isbrytare hade stor betydelse men erkände också att den delen ändå var marginell jämfört med vad dessa i framtiden 400 man skulle komma att sysselsättas med – det gäller inte bara isbrytare.

Här är det inte fråga om att styra över verksamheten till Ådalen utan att göra det möjligt för företaget att anbudsvägen konkurrera med andra företag på lika villkor.

Herr SIVERT ANDERSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Jag tycker att den här diskussionen blir än mer intressant. Resurserna i den redan krisdrabbade varvsindustrin skall alltså byggas ut utan att man är säker på att det blir några sysselsättningstillfällen för pengarna. För att få en objektiv bedömning vore det kanske bra att inte bara titta på länsstyrelsens i Härnösand utlåtande i frågan utan också titta noga på vad länsstyrelsen i Stockholms län har sagt.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Underhåll av
isbrytare m. m.*

Herr LOTHIGIUS (m):

Herr talman! Jag finner det inte alls konstigt att herr Winberg från moderata samlingspartiet och kanske fler norrlänningar stödjer den nämnda reservationen. De har naturligtvis sin uppfattning mot bakgrund av sina lokala förankringar, och det är dem tillåtet. Vi som sitter i utskottet har att försöka se det hela ur hela landets synvinkel. Det är mot den bakgrunden och på grund av den situation som vi f. n. har som vi har tagit ställning, men situationen kan ändra sig om några år, och då är vi också beredda att stöjda varvet där uppe.

Jag är alldeles övertygad om att det fordras ganska stora belopp – inte bara någon miljon – för att klara det underhåll av de moderna isbrytarna som måste ske. Det måste man tänka på. Vid diskussion med befälhavare för dessa isbrytare har vi fått klart för oss att dessa nya isbrytare är av den kalibern att det mest är fråga om underhåll och inte reparation och att det underhållet sker under den tid då isbrytarna inte är i verksamhet. Det underhållet kan med fördel ske i andra delar av landet beroende på att personal och andra tillgångar finns i de områdena.

Herr STJERNSTRÖM (c):

Herr talman! För herr Lothigius är detta alltså en lokal fråga, en fråga som gäller dem som kommer från området. Jag vill bara anföra att samtliga centerpartister i utskottet helt har ställt sig bakom reservationen. Det avslöjar litet grand situationen inom svensk politik. För oss är det alltså en riksfråga att göra regionalpolitiska insatser.

Herr ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag är tvungen att upprepa mig igen därför att herr Sellgren inte har begripit vad det rör sig om.

Herr Sellgren! Ni bygger er reservation på konstaterandet att det är bristfälliga varvsresurser längs ostkusten – för det har länsstyrelsen i ert län sagt. Men är det på det sättet, herr Sellgren?

Om vi hade bristande varvsresurser längs ostkusten skulle jag inte ha någonting emot att bygga ut varvskapaciteten. Men så är icke förhållandet, herr Sellgren. Varvsrörelsen även på ostkusten är överdimensionerad. Vi kommer inom någon vecka att få ta ställning till ett förslag om vissa varvsfrågor på grund av att förhållandena är de rakt motsatta mot vad som sägs i er reservation.

Herr SELLGREN (fp):

Herr talman! Jag vill bara notera att det behövs varvsresurser på norra delen av ostkusten till den kapacitet som det beräknas bli när denna torrdoccka och verksamheten i övrigt byggs ut genom investeringar som görs av företaget självt. Det enda som staten skall göra är att satsa på en utbyggnad och förstärkning av torrdocckan.

Överläggningen var härmed slutad.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

Mom. a

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Persson i Heden m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sellgren begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller trafikutskottets hemställan i betänkandet nr 25 mom. a röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Persson i Heden m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sellgren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 181
Nej - 133
Avstår - 2

Mom. b

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6 Den kommunala avfallshanteringen m. m.

Föredrogs jordbruksutskottets betänkande 1975/76:44 med anledning av motioner om den kommunala avfallshanteringen m. m.

I detta betänkande behandlades motionerna

1975/76:504 av herr Ekinge m. fl. (fp), vari hemställdes att riksdagen hos regeringen begärde 1. att socialstyrelsens råd och anvisningar ändrades så att hälsovårdsnämnderna kunde förlänga hämtningsintervallerna utöver nu gällande, 2. att hälsovårdsnämnderna gavs möjlighet att bevilja dispens från förbudet att transportera hushållsavfall, 3. att staten ekonomiskt skulle stödja inventeringar av avfallets mängd och sammansättning för underlättandet av kommunernas uppläggning av sin renhållningsorganisation.

1975/76:823 av herr Leuchovius m. fl. (m), vari hemställdes 1. att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om en skyndsam översyn av gällande författningsbestämmelser rörande den kommunala renhållningen i syfte att åstadkomma en till behovet bättre anpassad renhållning i glesbygden, 2. att riksdagen begärde att regeringen i avvaktan på översynen utfärdade normerande bestämmelser för en liberalare dispensgivning,

1975/76:825 av herr Nordin m. fl. (c), vari hemställdes att riksdagen hos regeringen begärde en skyndsam översyn av de lagar och förordningar

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

som reglerade avfallshanteringen och framlade förslag till sådana ändringar att kommunernas möjligheter till ökad smidighet vid tillämpningen av dessa regler underlättades.

1975/76:1647 av herrar Börjesson i Falköping (c) och Jonasson (c), vari hemställdes att riksdagen skulle anhålla att regeringen ändrade renhållningskungörelsen (SFS 1974:1024) i syfte att ge större dispensmöjligheter från det obligatoriska kommunala renhållningsmonopolet, samt

1975/76:1689 av herrar Karlsson i Mariefred (c) och Sundkvist (c), vari hemställdes att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att den i 27 § normalhälsovårdsordningen (1971:761) intagna undantagsmöjligheten i vissa fall borde kunna medges utan särskild ansökan och också kunna omfatta begränsade mindre områden.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1975/76:823 och 1975/76:825,

2. anse motionerna

a. 1975/76:504,

b. 1975/76:1647 och

c. 1975/76:1689

besvarade med vad utskottet anfört.

Reservation hade avgivits av herrar Wachtmeister i Johannishus (m) och Leuchovius (m) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa att riksdagen skulle som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående förslag till ändring av renhållningslagen, m. m. med anledning av motionerna 1975/76:823 och 1975/76:825.

Herr LEUCHOVIUS (m):

Herr talman! Jordbruksutskottets betänkande nr 44, som vi nu skall behandla här i kammaren, gäller några olika motionsförslag angående den kommunala avfallshanteringen.

Till betänkandet har fogats en reservation av oss moderata ledamöter i utskottet – Hans Wachtmeister och jag själv – och det är närmast för att få göra några kommentarer till denna reservation som jag har begärt ordet.

Men först några allmänna synpunkter på bakgrunden till att vi fått denna irritation och kritik på renhållningslagens tillämpning från såväl beslutsfattare som fastighetsägare runt om i vårt land.

Det är tiotusentals fastighetsägare i glesbygdsområdena som i dag står inför indrivningshot och utmätningar. Mot många har dessa hotelser redan verkställts, detta för att de inte vill betala för en tjänst som de inte behöver, inte bett om och i många fall inte heller fått utförd.

Beslutet om en utvidgad kommunal renhållningsskyldighet gällande för all bebyggelse – tätorter såväl som glesbygder – fattades ju av 1970

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

års riksdag. Utskottet sade den gången – vilket riksdagen helt anslöt sig till – att efter en kortare övergångstid skulle lagen i sin helhet träda i kraft den 1 januari 1973. Några som helst undantag eller dispenser från lagen skulle från den dagen inte medges.

Att man fattade ett sådant beslut här i riksdagen måste bero på att man i riksdagens slutsputt den gången inte upptäckte en mening i propositionen som sade att renhållningslagens bestämmelser skulle gälla alla fastigheter i vårt land.

Denna lag av monopolkaraktär har alltså sedan sin tillkomst varit utsatt för mycken kritik, och det är inte utan orsak som det i olika sammanhang och t. o. m. i inlägg här i kammaren nämnts som avskräckande exempel på hur lagar inte får skrivas. Det har visserligen hänt en hel del sedan jag första gången, 1972, i en interpellation här i kammaren tog upp frågan och begärde generösare dispensgivning. 1974 års riksdagsbeslut medförde ju även en viss uppmjukning och gav kommunerna större möjligheter att själva bestämma omfattningen av avfallshämtningen inom glesbygdsområdena.

Dessa förändringar, som det i praktiken märkts ytterst litet av ute i kommunerna, skulle innebära en förbättring, trodde man. Denna är dock, menar vi reservanter, inte tillräcklig för att bringa tillämpningen av den kommunala renhållningslagen i överensstämmelse med det allmänna rättsmedvetandet. Bestämmelserna är inte heller rimliga för omhändertagandet av vanligt hushållsavfall.

Renhållningslagens 4 § fastställer kommunens skyldighet att bortforsla orenlighet och avfall som härrör från hushåll. Den enskilde fastighetsägaren får varken själv eller genom någon annan än den kommunen anlita ta befattning med detta avfall, som tydligen är en kommunens egendom. I 14 § normalhälsovårdsordningen – vilken paragraf gäller fortfarande – föreskrivs att orenlighet och avfall som det åligger kommunen att forsla bort inte får användas vid gödsling, grävas ner, komposteras, brännas eller på något annat sätt slutligt behandlas av fastighetsägaren.

Att elda med pappersavfall i sina vedspisar, gödsla med latrin och kompostera trädgårdsavfall har man inte utan att erhålla dispens rättighet till. Vari ligger vitsen och eventuella fördelar för samhället i detta förbud? Det är många glesbygdsbor som inte förstått det.

De växande sopbergen på kommunernas soptippar förorsakar betydligt större miljöproblem än några små komposter hos glesbygdens fastighetsägare. Det dyrbara Laxåförsöket har också bekräftat, för dem som inte visste det förut, att den urgamla komposteringsmetoden för återvinning fortfarande är både den bästa och den billigaste metoden för hushållsavfallen, och dit räknas även latrin och trädgårdsavfall.

Att kommunen skall ha ett renhållningsansvar inom stadsplanlagda områden är helt klart. Det råder inga delade meningar om detta. Att den skall ha skyldighet att omhänderta avfall inom övriga delar av kommunen kan också anses rimligt från rättvise- och likställdhetssynpunkt. En tvingande lag rörande sophämtning i glesbygdsområden kan inte för-

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

bättra miljön särskilt mycket. I alla tider har glesbygdens invånare hanterat sitt hushållsavfall utan att fördärva landsbygdsmiljön.

Vi reservanter tycker att de som utan kostnad för samhället själva kan klara sin avfallshantering på ett för miljön tillfredsställande sätt också rimligen borde få göra detta och inte som nu vara beroende av kommunala dispenser. Visst finns det några kommuner som löst sitt sopproblem på ett bra sätt, men motsatsen är tyvärr mycket vanligare. I dessa kommuner säger man sig ha beslutat enligt gällande lag och förordning och mindre tagit hänsyn till de förhoppningar om en smidig tillämpning som riksdagen 1974 uttalat sig om. Man anser att lagen inte ger tillräckligt stöd för dessa ändringar.

Regeringens beslut om bifall till några lantbrukares begäran att själva, tillsammans med borttransport av annat avfall, få ta med plåtburkar m. m. från hushållet tycker vi är ett bra beslut. Samma krav har vi för resten framfört i vår motion 823, och att få kraven bifallna t. o. m. innan motionsbehandlingen skett tillhör ju inte vanligheterna. Att Kommunförbundet, efter begäran av de moderata styrelseledamöterna där, sänt ut en ny skrivelse till kommunerna, som bättre än det tidigare cirkuläret klarlägger just det beslut som riksdagen fattade 1974, tycker vi också är bra.

Men vi reservanter menar likväl att dessa åtgärder inte löser de nu rådande problemen utan här behövs enligt vår mening en lagändring i syfte att skapa formell klarhet i frågor om rättighet för fastighetsägare att själva få ta hand om det egna hushållsavfallet. Fastighetsägaren skall då kunna styrka att han på ett godtagbart sätt själv kan omhänderta eller borttransportera sådant avfall. Vi vill, från reservanternas sida, också understryka att avfallsfrågorna bör lösas på ett praktiskt och för berörda parter tillfredsställande sätt. Att det fortfarande är en uppgift för hälsovårdsnämnderna att kontrollera att avfallet inte medför sanitära olägenheter tycker vi också är självklart. Den av oss föreslagna ändringen i renhållningslagen innebär inte heller någon förändring i kommunens åligganden i fråga om anordningar för mottagande och hantering av avfall.

Sammanfattningsvis, herr talman, yrkar vi reservanter att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändrad lydelse av 4 § första stycket renhållningslagen. Denna ändring kan enligt vår mening göras utan någon tidsödande utredning.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr JONASSON (c):

Herr talman! Den nu gällande kommunala renhållningslagen trädde i kraft den 1 januari 1972. Kommunerna fick därmed skyldighet att handha renhållningen. Den nya lagen gällde hela kommunerna, inte enbart stads- och byggnadsplanlagda områden.

Låt mig här säga att det var nödvändigt att klara av den hastigt ökande avfallsmängden. Det var bra att lagen kom, att något hände. Att hålla naturen ren är för oss alla en viktig fråga. Om något hänt hade förhål-

landena blivit besvärliga på många håll. Ett väl fungerande renhållnings-system är ett samhällsintresse.

Men hur fungerade det här systemet? I många fall, ja, i de flesta, har det fungerat bra. Men på andra håll, speciellt i glesbygderna, har det fungerat dåligt. Det blev ett alltför stelbent och dyrt system.

Såväl organisation som omfattning av sophämtningen måste vara anpassade till det faktiska behovet. Det är fel att ofta köra långa sträckor där behov ej föreligger. Men så har skett. Många fastighetsägare har tvingats in i systemet fastän de genom djurhållning och andra åtgärder väl tillvaratar avfallet och inte på något sätt förorsakar sanitära olägenheter. Vad värre är, de har trots detta tvingats betala för tjänster som de varken beställt eller utnyttjat. Det kan inte vara riktigt. Detta är en byråkrati som måste brytas.

Vi har från centern vid flera tillfällen genom motioner och interpellationer sökt komma till rätta med olägenheterna, stelheten, i systemet.

Kommunerna har haft för liten självbestämmanderätt. De har haft skyldigheten att klara renhållningen. Många kommuner har känt sig tvingade att följa en hårdare linje än vad som skulle varit nödvändigt från praktisk synpunkt. Kommunalmän från olika partier har kritiserats för detta. Det har gällt representanter även för moderaterna.

Men varför har de fört denna hårda linje? Jo, befrielse från hämtningsskyldighet skall beslutas av länsstyrelsen. Kommunen skall alltså begära dispens hos länsstyrelsen. Detta är ett alltför stelt system. Varför skall vi ha en sådan byråkrati? Inga kan vara mer lämpliga att bedöma den smidigaste tillämpningen än kommunalmännen själva!

1974 kom nya motioner. Den 1 januari 1975 fick vi efter motioner och framställningar och genom propositionen 163 år 1974 vissa ändringar i lagstiftningen. Detta innebar en smidigare tillämpning av renhållningslagen. Kommunerna fick genom lagändringen större möjligheter att själva bestämma den närmare omfattningen av renhållningsverksamheten i glesbygd.

I regeringens promemoria framhölls dock att det inte kunde anses lämpligt att kommunen själv fick avgöra frågan om total befrielse från den lagstadgade bortforslingsskyldigheten. Jag delar ej regeringens uppfattning på den punkten. Kommunerna borde ha haft beslutanderätt i det här fallet.

Förändringarna den 1 januari 1975 har ej gett de resultat som man väntade. Därför har vi bl. a. från centerns sida krävt åtgärder för ett smidigare system med större beslutanderätt för kommunerna. I årets motioner – jag kan peka på motionen 825 av herr Nordin m. fl. – har begärts förslag till sådana ändringar att kommunerna får möjligheter till ökad smidighet. Samma åtgärder har centermotionärer varit ute efter i motionerna 1647 och 1689.

Sedan motionerna väcktes har det hänt en hel del. Jag tänker därvid på det s. k. Tibrofallet. Några fastighetsägare i Tibros glesbygd hade begärt att själva få klara destruktionen av soporna. Kommunen var positiv,

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

men länsstyrelsen i Skaraborgs län sade nej, och naturvårdsverket sade också nej. Frågan gick vidare till regeringen, och där sade man ja till Tibros glesbygdsfastighetsägare. Det betyder enligt min uppfattning ett fall framåt för de synpunkter som vi från centerns sida har framfört vid flera tillfällen. Jordbruksministern anförde i en kommentar i samband med beslutet samma synpunkter som vi från centerns sida tidigare har givit uttryck för. Framför allt gäller detta behovet av en smidig tillämpning av renhållningslagen.

Det är bra att man även på högsta nivå har insett detta. Regeringens utslag måste bli prejudicerande för flera privata personer att få omhändertaga avfallet själva.

Vid jordbruksutskottets behandling av de centermotioner som jag nämnde, liksom en motion från vartdera folkpartiet och moderata samlingspartiet med i huvudsak samma yrkande, har vi efter regeringens beslut sett en ljusning i de här frågorna.

Kommunförbundet har också utfärdat rekommendationer till kommunerna, som efter regeringsbeslutet innebär en smidigare handläggning. Fastighetsägare kan av hälsovårdsnämnden få dispens från förbudet att själva behandla sitt avfall. Det skall vi märka. Kommunen skall anpassa sophämtningen till det normala behovet och kan med fastighetsägares samtycke förenkla sophämtningen genom användande av sophus eller container.

Detta är positivt, och vi har alltså fått ganska stor förståelse för våra motioner. Till det kommer att en särskild utredning ser över hälsovårdsstadgan. Den utredningen har enligt sina direktiv att pröva frågan om samordning mellan renhållningslag, hälsovårdsstadga, normal hälsovårdsordning och naturvårdslag. Utskottsmajoriteten skriver i betänkandet att man förutsätter att de i motionerna framförda yrkandena uppmärksammas och att motionerna 823 och 825 överlämnas till utredningen för beaktande. Man får då förutsätta att frågan om tillämpningsansvarets fördelning på den lokala nivån kommer att prövas närmare och att möjligheterna för fastighetsägare i glesbygd att omhänderha avfallsdestruktionen klarläggs ytterligare.

En fortlöpande uppföljning och bevakning av renhållningsfrågan skall göras i syfte att få ett fungerande system.

Jag vill klart säga ifrån att vi i centern är minst lika kritiska som moderaterna och herr Leuchovius mot det stelbenta system som har rått och fortfarande råder när det gäller efterlevnaden av renhållningslagen. Detta har vi också på olika sätt givit uttryck för. Men vi vill inte att ärendet fördröjs av ytterligare utredningar. Vi måste få en förbättring snart.

Herr talman! Renhållningslagen måste vi ha. Sophämtningen har fungerat bra på många håll. Men inom glesbygderna har systemet fungerat dåligt. Det har varit alltför stelbent. Regeringsbeslutet i Tibrofallet bör leda till större smidighet. Hälsovårdsnämnderna är det samhällsorgan som arbetar ytterst i ledet. Där borde man kunna arbeta med större smi-

dighet. Redan nu kan hälsovårdsnämnderna bevilja fastighetsägarna rätt att själva behandla avfallet. Därför hoppas vi på snara resultat. Vi anser att vi inte kan komma längre genom ett beslut i enlighet med den moderatreservation som här har avgivits.

Slutligen vill jag klart och tydligt säga ifrån, att om inte detta system visar sig fungera, så kommer vi tillbaka i ärendet från centerns sida.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Den kommunala renhållningslagen har i sin praktiska tillämpning vållat stora problem i kommunerna – inte i alla men i många. Jag är medveten om vårt ansvar i denna fråga; många av kammarens ledamöter var med om att besluta om lagens införande. Men vi – och jag vet att jag har många bakom mig när jag säger detta – kunde knappast tro att de som skulle tillämpa den gällande soplagen skulle göra det på det sätt som de i många fall har gjort. Det motsvarar inte lagstiftarens intentioner.

När oförvitliga medborgare – låt oss säga att de är "småfolk" – som bevisligen inte levererat något avfall, under lagsökningshot tvingas betala, då är det någonting som har gått snett. Det måste framstå som i högsta grad anmärkningsvärt och kränkande att kommuner till tingsrätterna lämnar in hundratals betalningsförelägganden mot tredskande kommunmedborgare, som vägrar betala på grund av att de ej utnyttjat sophämtningsservicen.

Jag vet att den kommunala renhållningslagen ålägger kommunerna ett stort ansvar och ett omfattande arbete. Kommunerna har sökt fullgöra detta renhållningsansvar på ett effektivt sätt och till rimliga kostnader. Tyvärr har det dock förekommit skarp kritik mot sophämtningsbestämmelserna från invånarna i en rad kommuner. Denna kritik har skärpts högst avsevärt under senare tid, trots ändringen av gällande lag från den 1 januari 1975.

Den i jordbruksutskottets betänkande 1975/76:44 behandlade motionen 1647 av mig och herr Jonasson tar sikte på att kommunerna fortsättningsvis i sin dispensgivning skall vara mera generösa mot dem som själva kan ta hand om sitt hushållsavfall. Hänsyn skall dock tas till miljö- och hälsovårdssynpunkter liksom andra allmänna synpunkter.

Som vi framhållit i vår motion menar vi att den lagstiftning som nu gäller är tillfredsställande; om gällande lag tillämpades på ett smidigt sätt skulle en uppmjukning av den inte behöva begäras. Men mängden av klagomål, förmedlade inte minst genom massmedia, säger oss att det kan finnas anledning till en utvärdering av gällande lag, trots att den varit i kraft endast ett år.

I vår motion har vi pläderat för att bestämmanderätten i samtliga frågor som rör avfallshanteringen omfattning och organisation skall överföras på primärkommunerna. Kommunerna skall med andra ord själva meddela dispens. Exempelvis skall man kunna besluta att ett visst område av

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

kommunen ej skall omfattas av den kommunala sophämtningen. Det skulle i klartext innebära att kommunen skulle kunna bevilja sig själv dispens. Det anser utskottet ej är lämpligt med hänsyn till att syftet med renhållningsmonopolets införande då skulle kunna äventyras. Utskottet erinrar om att den kommunala renhållningsskyldigheten motsvaras av en rätt för den enskilde kommunmedlemmen att få sitt avfall borttransporterat, även om fastigheten i fråga är belägen så att hämtningen åsamkar kommunen problem av praktisk och ekonomisk art.

Utskottet pekar på att total befrielse kan vara motiverad i vissa fall och att hälsovårdsnämnden då bör ge vederbörande fastighetsägare tillstånd att slutbehandla avfallet på fastigheten. Detta låter väldigt bra, om bara vederbörande nämnd agerar praktiskt och förnuftigt och inte alltför stelbent och byråkratiskt.

Vad det sedan gäller kommunernas möjlighet att i resp. länsstyrelse erhålla dispens från hämtningsskyldigheten hoppas jag att länsstyrelserna i fortsättningen i största möjliga utsträckning tar hänsyn till kommunernas önskemål. Jag vet att det har förekommit att länsstyrelser har varit ganska kritiska mot kommunerna för att de har visat alltför stor generositet i sin dispensgivning.

Jag tolkar utskottets skrivning så att utskottet anser att gällande lag medger ganska generösa dispensmöjligheter och att någon ändring av lagen därför ej bör vidtas, utan att frågan gäller lagens tillämpning. Med utskottets skrivning kan man förvänta sig att kommunerna visar större generositet i fråga om att bevilja dispenser från det kommunala sophämtningsmonopolet. Den som själv kan ta hand om sitt avfall på ett från miljö- och andra synpunkter tillfredsställande sätt skall kunna bli befriad från skyldigheten att betala och leverera till det kommunala sophämtningsmonopolet.

Som framgår av utskottets skrivning har överläggningar förts mellan regeringen och Kommunförbundet i syfte att klarlägga hur tillämpningsproblemen skall kunna bemästras. Kommunförbundet har i ett cirkulär av den 9 april 1976 till samtliga kommunstyrelser och hälsovårdsnämnder erinrat om vikten av en smidig tillämpning av renhållningslagstiftningen med bästa möjliga anpassning till det faktiska behovet. Också andra omständigheter har inträffat som gör att frågan är i ett annat läge i dag än den var då den motion som jag här har pläderat för väcktes.

Om det trots vad utskottet har anfört visar sig att lagstiftarnas intentioner förbises av dem som skall tillämpa lagen finns det anledning att återkomma, vilket jag i så fall också ämnar göra. Vi skall låta den något över ettåriga lagen gälla, men vad vi kan fordra är att den tillämpas smidigt och förnuftigt.

Herr WICTORSSON (s):

Herr talman! I många kommuner fungerar renhållningsverksamheten tillfredsställande och till belåtenhet för kommuninvånarna. I andra kommuner har – det känner vi till – problemen och konflikterna varit många.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

trots de förändringar som riksdagen fattade beslut om så sent som 1974. Det är tråkigt att behöva konstatera att den lokala självstyrelsen hittills inte fungerat helt tillfredsställande på detta område. Jag kan helt instämma i vad herr Börjesson i Falköping sade om att den praktiska tillämpningen inte fungerat tillfredsställande.

Med de ingripanden som regeringen och Kommunförbundets styrelse nu gjort bör det dock finnas goda förutsättningar för att renhållningsverksamheten ute i kommunerna skall komma in i riktiga banor. Det finns anledning att betona det självklara ansvaret som ligger på kommunerna för att åtgärder verkligen skall vidtas. Det gäller speciellt de kommuner där det finns ett starkt missnöje. Själv kommer jag från en borgerligt styrd kommun. Jag känner inte till någon kommun, som kan redovisa så många JO-anmälningar och indrivningsåtgärder som den kommunen, trots att man gjort försök att få en mer praktiskt utformad renhållningsverksamhet. Det beror på att den borgerliga majoriteten har tecknat ett entreprenadavtal, som man inte förmått bryta sig ur. På det sättet har detta avtal blivit styrande för renhållningsverksamheten. Detta har naturligtvis stått kommuninvånarna dyrt, och jag vill inte utesluta möjligheten att liknande förhållanden kan förekomma i andra kommuner.

För att travestera herr Jonasson kan jag säga att vi socialdemokrater är lika intresserade som moderater och centerpartister av att renhållningsverksamheten fungerar praktiskt och förnuftigt.

När det gäller herr Leuchovius argumentering för reservationen var det något märkligt att höra konstaterandet att han med tillfredsställelse hälsade de åtgärder i syfte att finna en praktiskt fungerande renhållningsverksamhet som vidtagits av regeringen på grund av – om jag fattade herr Leuchovius rätt – en moderatmotion och av Kommunförbundets styrelse på förslag av de moderata ledamöterna där, om jag även på den punkten fattade herr Leuchovius rätt. Jag finner detta märkligt med hänsyn till vad som skrivs i reservationen på s. 13:

”Enligt utskottets mening är det otillfredsställande att regeringen på indirekt väg försöker att utverka en praxis för landets kommuner i en fråga, som många människor uppfattar som utomordentligt betydelsefull och som fått konkreta verkningar för den enskilde, vilket upplevts som övergrepp från samhällets sida.”

Herr Leuchovius får väl försöka bestämma sig för vilken fot han skall stå på i det här ärendet.

Jag kan inte finna att det finns något skäl för den här kritiken. Dessa åtgärder bör väl tvärtom hälsas med tillfredsställelse.

Det är viktigt att man slår fast – något som också skett i de rekommendationer som utarbetats – att kommunerna och fastighetsägarna skall vara överens i dessa frågor och att det skall finnas ett regelsystem som gör det möjligt för kommunen att agera och för fastighetsägarna att kräva att kommunen agerar. Det är det som är motivet för att man har ett renhållningsmonopol.

Mot den bakgrunden är det tämligen självklart att vi inte kan acceptera

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

den förändring som föreslås i moderatreservationen, nämligen att fastighetsägarna skall få avgöra om det utanför stadsplanlagda områden skall finnas ett renhållningsmonopol eller inte. Jag förutsätter att det är ett fatalt misstag som moderaterna gjort när de skrivit reservationen – det kan vara ursäktligt i den brådska som råder under slutet av en session. Men det förslag som moderaterna ställer i reservationen innebär att vi skulle få ett system för stadsplanlagda områden och ett annat system för de områden i glesbygd som är byggnadsplanlagda.

Det skulle innebära att så gott som alla fritidsstugeområden i detta land skulle falla utanför systemet, eftersom byggnadsplan som regel gäller där. Det skulle också innebära att man i tätorterna fick splittra upp systemet. Många tätorter har både stadsplan och byggnadsplan och skulle få ett system för de stadsplanlagda områdena och ett annat för de byggnadsplanlagda.

Detta visar att det förslag som framförs i reservationen är praktiskt omöjligt att förverkliga. Jag betraktar det såsom ett fatalt misstag, men jag måste ändå konstatera att förhållandena är på detta sätt.

Mot denna bakgrund finns det självfallet ingen möjlighet att tillstyrka moderaternas förslag. Jag skulle i stället vilja ge moderaterna det rådet att de går ut till kommunerna och rekommenderar sina partikolleger där att skapa en praktisk och väl fungerande renhållningsverksamhet.

Herr talman! Med hänvisning härtill yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationen.

Herr LEUCHOVIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wictorsson frågade varför jag ansåg det vara bra att några lantbrukare fått tillstånd av regeringen att själva ta med sitt hushållsavfall när de körde annat avfall från jordbruket till soptippen. Jag tycker fortfarande att det var ett mycket bra beslut. Jag har ingenting emot det. Vad vi säger i reservationen är att det kanske inte är den rätta vägen att gå. Det är nämligen riksdagen som stiftar lagar. Vi tycker att beslutet är bra men att det har tillkommit på fel sätt.

Både centerns talesmän och socialdemokraten Wictorsson har berört Kommunförbundets nya cirkulär. Jag vill bara framhålla att det inte finns en enda nyhet i detta cirkulär utöver det beslut som riksdagen fattade 1974. Cirkuläret är ett klarläggande av detta beslut. Det var inte det första cirkulär som Kommunförbundet hade skickat ut.

Herr Börjesson i Falköping hänvisar till att så mycket har hänt och att man nu får avvakta. Men ingenting nytt har tillkommit. Den enda nyheten är regeringens beslut om tillstånd för några lantbrukare att själva transportera sitt hushållsavfall till soptippen.

Det sägs från olika håll att man nu kan förvänta större generositet från dispensgivarna beträffande denna renhållningslag, och så nöjer man sig med detta. Men skall man kunna genomföra en förändring, vill det till något alternativ. Är ni lika intresserade som moderaterna av att lösa detta problem, skall ni rösta på reservationen.

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

Herr JONASSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Till herr Leuchovius vill jag säga att Kommunförbundets skrivelse ändå är ett ganska klarläggande besked i dessa frågor. Beträffande den fråga som återfinns i moderatreservationen sägs sålunda i Kommunförbundets cirkulär att fastighetsägare av hälsovårdsnämnd kan få dispens från förbud mot att slutligt behandla sitt avfall. Någon måste i detta fall avgöra vem som får destruera avfallet. Genom cirkuläret har klarhet vunnits i att hälsovårdsnämnden får besluta om detta. Hälsovårdsnämnden är det organ som måste känna förhållandena allra bäst. Då kan jag inte på något sätt finna att man kommer en millimeter längre med moderatreservationen än med utskottsmajoritetens uttalande.

Herr WICTORSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag noterar naturligtvis med tillfredsställelse att herr Leuchovius på nytt upprepar att han är nöjd och tillfredsställd med vad som har skett på området. Det hade naturligtvis sett bättre ut om detta också på något sätt hade funnits redovisat i reservationen, men nu står det ändå i kammarens protokoll.

Sedan kan jag i stort sett instämma med herr Leuchovius när han säger att i cirkuläret från Kommunförbundet finns det i realiteten inte särskilt mycket av nyheter. Vad är det då som har nödvändiggjort att cirkuläret utfärdats? Jo, självfallet det förhållandet att man ute i landet inte har praktiskt tillämpat de bestämmelser som riksdagen beslutade 1974. Det är inget tvivel om att det här rör sig om oförmåga till aktivt handlande från kommunernas sida. I inte oväsentlig utsträckning är det borgerligt styrda kommuner som har ansvaret för de besvärligheter som har uppkommit.

Jag fick ingen kommentar från herr Leuchovius till mitt konstaterande av de praktiska omöjligheter som ligger i ett genomförande av förslaget i moderaternas reservation. Innebär det att herr Leuchovius bekräftar min beskrivning av förslagets konsekvenser?

Herr LEUCHOVIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Det var ju ändå glädjande att höra att herr Wictorsson delar min uppfattning att det inte är något nytt i Kommunförbundets nya cirkulär.

Med anledning av herr Wictorssons andra fråga vill jag säga att jag har en annan uppfattning. Reservanternas förslag går ut på att renhållningslagen skall gälla för tätorterna och för all övrig bebyggelse med undantag för de fastighetsägare som kan styrka att de på ett betryggande sätt själva tar hand om sitt avfall eller transporterar bort det. Här gäller inga skillnader mellan tätorter och byggnadsplanelagt område, utan vad det gäller är att fastighetsägare som kan klara sophanteringen på ett vettigt sätt också skall ha möjlighet att göra det.

Det förhållande som herr Jonasson tog upp senast, nämligen att hälsovårdsnämnderna har möjlighet att bevilja dispens så att fastighetsägare

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

får destruera sitt avfall själva, ingick i det riksdagsbeslut som fattades 1974. Passusen att det finns möjligheter för kommunerna att genom hälsovårdsnämnderna ge dispens till fastighetsägare som själva kan bortforsla och oskadliggöra sitt hushållsavfall innebär alltså ingenting nytt.

Herr WICTORSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt herr Leuchovius beskrivning av sitt eget förslag. I reservationen står det: "om inte fastighetsägare utanför stadsplanlagt område själv styrker, att han på ett godtagbart sätt kan bortforsla eller omhändertaga sådant avfall". Det måste ändå innebära att moderaterna hävdar att vi skall ha renhållningsmonopolet kvar inom de stadsplanlagda områdena i våra tätorter, medan man däremot skall slopa det inom de byggnadsplanlagda områdena och inom områden med glesbebyggelse.

Hur menar reservanterna att detta praktiskt skall kunna fungera? I tätorterna finns det stadsplaneområden som gränsar till byggnadsplaneområden. Skall den vars fastighet är belägen inom byggnadsplanlagt område få gräva ner sin latrin, medan däremot grannen på andra sidan gatan som bor i ett statplanlagt område inte skall få göra det? Och hur skall det rent praktiskt gå att bygga upp en renhållningsverksamhet i tätorterna som fungerar med det här systemet?

Som jag upplever det – och det var på den punkten jag hade hoppats på någon form av bekräftelse från herr Leuchovius – har man begått ett fatalt misstag när man skrivit reservationen. Man har i stadsplanlagda områden tydligen velat plocka in även de byggnadsplanlagda områdena. Här är det ju fråga om förslag till en direkt lagändring, och då måste ju riksdagen ändå vara medveten om vad det är man har för avsikt att gå till beslut om.

Herr förste vice talmannen anmälde att herr Leuchovius anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr NORDIN (c):

Herr talman! Ett renare Sverige var den stolta målsättningen för riksdagen när den inledde det stora lagstiftningsarbetet på renhållningens område 1970. Men sällan har någon lagstiftning blivit så bekymmersam i sin praktiska tillämpning. Renhållningen är förvisso ett praktiskt problem, men i den här frågan, som i många andra frågor som hamnar på riksdagens bord, gäller dock till sist att lagstiftningen i ärendet är det avgörande.

Den lagstiftning som reglerar dagens ämne har inte varit särskilt lyckad. Det beror nog på viljan. Riksdagen vill mycket, men den förmår inte alla gånger lika mycket. Kanske ligger förklaringen i att vi här rör oss på ett område som är stort och som berörs av flera lagar. Huvudproblemet ligger nog heller inte i utformningen av lag och författning i sig. De kan var för sig vara goda. Men de harmonierar inte alla gånger med

varandra.

Jag har tillsammans med några partikamrater tagit upp den frågan i en motion, nr 825, som berör den kommunala renhållningslagen. Där påpekar vi att renhållningen är förknippad inte bara med den kommunala renhållningslagen, utan även med renhållningskungörelsen, lokala hälsovårdsordningar utfärdade med stöd av normalhälsovårdsordningen, lagen om kommunala renhållningsavgifter samt naturvårdslagen. Vi anser att hela lagkomplexet måste bli föremål för en samlad översyn med sikte på att lagar och författningar harmoniseras och ger möjligheter till en snabb och smidig tillämpning på primärkommunal nivå.

Här tycker vi att den redan sittande utredningen borde kunna få ett tilläggsdirektiv.

Jag befinner mig nu i den unika situationen att såväl utskottsmajoriteten som reservanterna bygger sina ståndpunkter på vår motion. Ändå är jag inte nöjd.

Utskottet anser det lämpligt att motionen överlämnas till utredningen om översyn av hälsovårdsstadgan. Det kan förefalla bra, men utskottet säger självt att vad den utredningen skall syssla med är att anpassa hälsovårdsstadgan och normalhälsovårdsordningen till renhållningslagen. Renhållningslagen skall alltså inte ändras. Lagen om kommunala renhållningsavgifter skall heller inte ändras. Någon harmonisering av hela komplexet blir det alltså inte tal om i den utredningen. Det anser jag otillfredsställande.

Men jag är heller inte belåten med reservanternas skrivning. Jag tror inte det räcker med att ändra 4 § första stycket renhållningslagen så som moderaterna föreslår. Det löser inte frågan. Det skulle förmodligen bara skapa nya problem, som herr Wictorsson nyss påpekade.

Jag kan alltså inte rösta med vare sig utskottet eller reservanterna. Jag skall heller inte ställa något eget yrkande. Däremot tror jag att jag får möjlighet och kanske blir tvungen att komma igen i den här frågan.

Samtidigt som jag gör den lilla röstförklaringen känner jag behov att tillägga en sak. Avfallshanteringen är ett typexempel på de problem som uppstår för såväl kommuner som enskilda när lagar och författningar blir alltför detaljerade. Självt är jag inte främmande för tanken att hela det berörda problemkomplexet blir reglerat genom en klart uttalad ramlagstiftning med lokala stadgar och förordningar som styr den praktiska tillämpningen. Kommunerna skulle då kunna fatta besluten, och medborgarna få klagarätt i vanlig ordning till länsstyrelserna.

Man får nämligen förutsätta att de som lever närmast problemen också vet bäst hur ett problem i sina detaljer skall lösas.

Herr talman! Jag har som nämnts inget yrkande.

I detta anförande instämde herr Olsson i Järvsö (c).

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

Onsdagen den
19 maj 1976

*Den kommunala
avfallshanteringen
m. m.*

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag skall inte animera till en ny debattomgång. Det som gav mig anledning att begära ordet var ett inlägg av herr Leuchovius, men jag avstår från att gå in i debatt med honom.

Däremot känner jag mig nödsakad att säga att det finns många kommuner i vårt land där avfallsproblemen har lösts på ett för alla kommunmedborgare tillfredsställande sätt. Man har inga som helst klagomål. Däremot kan det hända att hundratals invånare i grannkommunen fått betalningsförelägganden. Det är dock till syvende og sist samma lag som tillämpas i landets samtliga kommuner. Detta måste vara en tankeställare: Det är tillämpningen av lagen som har skapat irritation och kanske medverkat till att vi har fått denna debatt i kväll.

Herr JONASSON (c):

Herr talman! Helt kort: Jag har läst Kommunförbundets cirkulär, herr Leuchovius, och jag har aldrig sagt att det finns särskilt mycket nytt i det. Jag har sagt att det är ett bra klarläggande.

Vad är då skillnaden? Kommunförbundet anför i sin klarläggande skrivning: Fastighetsägare kan av hälsovårdsnämnden få dispens från förbud att slutligt behandla sitt avfall.

I reservationen står det: "Genom ändring av 4 § första stycket renhållningslagen kan detta ske på så sätt att sista satsen 'om ej regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer föreskriver annat' får följande lydelse: 'om inte fastighetsägare utanför stadsplanlagt område själv styrker, att han på ett godtagbart sätt kan bortforsla eller omhänderta sådant avfall'."

Även en sådan formulering som finns i den sista passusen måste bedömas av någon. Jag kan därför inte se att det blir någon skillnad.

I anledning av herr Nordins inlägg vill jag säga att jag förstår herr Nordin mycket bättre än jag förstår reservanterna.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herrar Wachtmeister i Johannishus och Leuchovius, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Leuchovius begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herrar Wachtmeister i Johannishus och Leuchovius.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Leuchovius begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 249
Nej - 51
Avstår - 11

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

På förslag av herr förste vice talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen av på föredragningslistan återstående ärenden till morgondagens sammanträde.

§ 7 Herr förste vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle kulturutskottets betänkanden nr 35, 38 och 40–42 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 8 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts

den 19 maj

1975/76:373 av fru *Nilsson* i Kristianstad (c) till herr utbildningsministern om samnordisk högre utbildning av ortopedisk personal:

Nordiska rådet rekommenderade vid sin 17:e session 1969 regeringarna att anordna en samnordisk högre utbildning av ortopedteknisk personal. Enligt uppgift har denna utbildning icke kommit till stånd.

Vill statsrådet redogöra för hur långt frågan avancerat och när sådan utbildning kan igångsättas?

1975/76:374 av herr *Granstedt* (c) till herr utrikesministern om åtgärder för att lindra nöden i Eritrea:

Det långvariga kriget i Eritrea har medfört svåra lidanden för befolkningen. Ca en miljon människor har tvingats fly från sina hem. Den etiopiska regeringens beslut att sända hundra tusen bönder till Eritrea hotar att förvandla kriget till ett blodbad.

Är den svenska regeringen beredd att ta initiativ dels till att om möjligt få den etiopiska regeringen att avstå från sin plan, dels till åtgärder för att lindra den akuta nöden i Eritrea?

Nr 131

Onsdagen den
19 maj 1976

*Meddelande om
frågor*

1975/76:375 av herr *Eriksson* i Ulfaby (c) till herr socialministern om idrottsmedicinsk forskning:

Det anses att motionsidrott kan främja hälsan och vara ett betydelsefullt inslag i "friskvården". Forskningen inom detta område bör intensifieras, men en fast organisation saknas f. n.

Anser statsrådet att en fast organisatorisk bas bör skapas för en idrottsmedicinsk och idrottsbeteendevetenskaplig forskning i vårt land?

§ 9 Kammarén åtskildes kl. 00.08.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert